

INFORMATORIUS

**dėl 2005 metų
gimnazijos egzamino**

**su priedu
moksleiviams, turintiems specifinių sunkumų
mokyti**

Varšuva, 2003 r.

Publikaciją parengė darbuotojai:

Gdansko apygardos egzaminų komisija,
Jaworzno apygardos egzaminų komisija,
Krokuvos apygardos egzaminų komisija,
Łodzės apygardos egzaminų komisija,
Łomžos apygardos egzaminų komisija,
Poznanės apygardos egzaminų komisija,
Varšuvos apygardos egzaminų komisija,
Vroclavo apygardos egzaminų komisija,

pasitarusi su Varšuvos centrine egzaminų komisija.

TURINYS

I.	GIMNAZIJOS EGZAMINAS VERTINIMO SISTEMOJE	6
II.	EGZAMINO TIKSLAI	7
III.	KAIP BUS SUDARYTAS	7
IV.	KAS ŽINOTINA APIE GIMNAZIJOS EGZAMINĄ	8
V.	KAS BUS TIKRINAMA EGZAMINO METU	10
VI.	EGZAMINO REIKALAVIMŲ STANDARTAI SU KOMENTARU	11
	A. IŠ HUMANITARINIŲ DALYKŲ	11
	B. IŠ MATEMATINIŲ-GAMTINIŲ DALYKŲ	14
VII.	EGZAMINŲ LAKŠTŲ STRUKTŪRA IR FORMA	18
	1. KAIP BUS SUDARYTAS HUMANITARINIŲ DALYKŲ LAKŠTAS	18
	2. KAIP BUS SUDARYTAS MATEMATINIŲ-GAMTINIŲ DALYKŲ LAKŠTAS	19
VIII.	EGZAMINŲ LAKŠTŲ PAVYZDŽIAI	19
IX.	PRIEDAS MOKSLEIVIAMS, TURINTIEMS SPECIFINIŲ SUNKUMŲ MOKYTIS	86

Gerbiamieji, Brangūs Moksleiviai!

Lenkijos švietime šiuo metu vykstančių pokyčių esmė yra noras sukurti naują mokymo sistemą, kuri leistų moksleiviui sujungti įvairių dalykų žinias ir panaudoti jas gyvenime.

Edukacija gimnazijoje baigsis išoriniu egzaminu, kuris leistų objektyviai įvertinti moksleivių gebėjimų ir žinių lygmenį. Gimnazistų darbus tikrins kvalifikuoti egzaminatoriai, taikydami visoje šalyje galiojančius kriterijus. Egzaminų rezultatai padės gimnazijų absolventams pasirinkti mokyklą, kuri atitiktų jų gebėjimus ir ambicijas.

Pasirengti egzaminui galės palengvinti informatorius, kuris yra moksleivio patarėjas. Jis apima egzamino tikslus, teisės aktų sąrašą, svarbiausias informacijas apie egzamino formą ir organizaciją, egzaminų reikalavimų standartus kartu su paaiškinimais moksleiviui, egzaminų lakštų struktūros aprašą, užduočių vertinimo kriterijus ir punktacijos principus.

Reikia atsiminti tai, kad mokyklinis vertinimas neturėtų tapti pavaldus ir visiškai priklausomas nuo egzaminų reikalavimų.

Informatoriaus dalį, nukreiptą visų pirma į gimnazistus, sudaro užduotys, sudėtos į lakštus. Dabartinė laida atsižvelgia į „Informatoriaus dėl 2002 ir 2003 metų gimnazijos egzaminų“ gavėjų pastabas ir jo autorių patirtį. Norėtume, kad šių medžiagų lektūra pateiktų atsakymą į Jus dominančius klausimus ir tuo pačiu palengvintų geriau pasirengti egzaminui.

Perspėjame, kad nesigriebtute tokių publikacijų, kurios nėra kilusios iš institucijų, atsakingų už egzamino parengimą ir ne visuomet pateikia šia tema patikimų informacijų.

Linkime moksleiviams didelės sėkmės egzamino metu, mokytojams – profesinio pasitenkinimo, o tėvams būti laimingiems dėl savo vaikų.

I. GIMNAZIJOS EGZAMINAS VERTINIMO SISTEMOJE

Egzaminas, kurį laikysi gimnazijos trečioje klasėje, buvo įvestas 2001 metų kovo 21 dienos Nacionalinės edukacijos ministro įsaku dėl moksleivių ir studentų vertinimo sąlygų ir būdo, klasifikavimo ir kėlimo bei egzaminų ir patikrų organizavimo viešosiose mokyklose.

Šis dokumentas keičia ligšiolinę vertinimo sistemą. Jis įveda išorinius egzaminus, kitaip sakant tokius, kuriuos imsis organizuoti specialiai sudaryta institucija – apygardos egzaminų komisija (AEK).

Egzaminai bus organizuojami kiekvieno lavinimo etapo pabaigoje:

- moksleiviai, baigiantys pagrindinę mokyklą, rašys *patikrą*,
- gimnazijos trečios klasės moksleiviai laikys *gimnazijos egzaminą*,
- vidurinių mokyklų absolventai laikys *brandos egzaminą*.

Svarbiausių mokyklos vidinio ir išorinio vertinimo principų palyginimą pateikia ši lentelė:

E.nr.	Klausimai	Mokyklos vidinis vertinimas	Išorinis vertinimas
1.	Kas vertina?	Mokytojas, Mokiny – Tu taip pat tikrini, ko išmokai.	Apygardos egzaminų komisijos egzaminatorius.
2.	Kas vertinama?	Vertinamos visos žinios ir gebos, įgytos mokantis.	Vertinamos gebos ir žinios, aprašytos egzaminų reikalavimų standartuose, kurias galima patikrinti rašomųjų egzamine.
3.	Kada vertinama?	Ištisus mokslo metus.	Mokslą baigiant egzamino metu gimnazijoje.
4.	Kas nusako reikalavimus?	Mokytojas pagal mokymo programą.	Ministras <i>Egzaminų reikalavimų standartuose</i> .
5.	Kokiu būdu pateikiami vertinimo gaviniai?	Pagal Tavo mokykloje priimtą vertinimo sistemą (mokykliniu pažymiu, taškais, aprašymu ir kt).	Taškų skale, siejant su egzaminų reikalavimų standartais.

II. EGZAMINO TIKSLAI

1. Svarbiausias egzamino tikslas yra patikrinti, kiek Tu jau pajėgi savarankiškai spręsti problemas, naudodamasis sukauptomis žiniomis ir išpuoselėtomis gebomis.
2. Tai egzaminas prisidės, kad Tu gausi objektyvią, šalies mastu palyginamą informaciją apie savo mokyklines pasiekas. Tatai turėtų Tau baigus gimnaziją padėti pasirinkti mokyklą.
3. Egzaminas yra tarpdalykinis, ir todėl mokydamasis kreipk dėmesį į įvairių mokslo sričių žinių sąsajas.

III. TEISINIAI PAGRINDAI

Moksleiviai, kurie baigia gimnaziją, ateina į egzaminą remiantis 1991 m. rugsėjo 7 dienos *Įstatymu dėl švietimo sistemos* (1996 m. DzU nr 67, poz. 329, su pataisomis).

Trimetėse viešosiose gimnazijose egzaminų organizavimo principus reguliuoja Nacionalinės edukacijos ministro įsakai:

- 2001 m. kovo 21 dienos *dėl moksleivių ir studentų vertinimo, klasifikavimo ir kėlimo sąlygų ir būdo bei egzaminų ir patikrų organizavimo viešosiose mokyklose* (DzU nr. 29, poz. 323, su pataisomis),
- 1999 m. vasario 18 dienos *dėl apygardų egzaminų komisijų sudarymo ir jų teritorinės apimties* (DzU nr. 14 poz. 134, su pataisomis).

Egzamino metu tikrinamų žinių apimtį nurodyta priede nr. 2, kuris sudaro neatsiejamą dalį *2001 m. rugpjūčio 10 dienos Nacionalinės edukacijos ministro įsako dėl reikalavimų standartų, sudarančių pagrindą organizuojant patikras ir egzaminus* (DzU nr. 92, poz. 1020). Tuos standartus sudaryta pagal *Bendrojo lavinimo programų pagrindą*, esantį 1999 m. vasario 15 dienos *Nacionalinės edukacijos ministro įsake* (DzU nr. 14, poz. 129). Jie atitinka *Bendrojo lavinimo programų pagrindus*, esančius *2002 m. vasario 26 dienos Nacionalinės edukacijos ir sporto ministro įsake dėl priešmokyklinio auklėjimo bei bendrojo lavinimo konkrečiuose mokyklų tipuose programų pagrindo* (DzU nr. 51, poz. 458).

Informacijos, apimančios šių dokumentų svarbiausius turinius pateikiame tolimesniuose informatoriaus skyriuose.

IV. KAS ŽINOTINA APIE GIMNAZIJOS EGZAMINĄ?

1. AR KIEKVIENAS GIMNAZIJOS TREČIOS KLASĖS MOKSLEIVIS TURI LAIKYTI EGZAMINĄ?

Taip. Dalyvavimas egzamine yra mokyklos baigimo sąlyga. Jeigu kas nors neateis į egzaminą, turės kartoti paskutinę klasę.

2. KADA IR KUR VYKS EGZAMINAS?

Gegužės antrą savaitę dvi iš eilės dienas (pirmą dieną – humanitarinė dalis, antrą – matematinė-gamtinė).

Bus surengtas gimnazijoje, kurią Tu lankai. Jeigu dėl likimo bei sveikatos svarbių priežasčių neatvyksi į egzaminą gegužės mėnesį, galėsi jį laikyti kitu paskirtu terminu, tačiau ne vėliau nei iki tų mokslo metų rugpjūčio 31 dienos vietoje, kurią nurodys apygardos komisijos direktorius.

3. KAS SUDARO EGZAMINŲ UŽDUOČIŲ DERINIUS?

Centrinė egzaminų komisija (CEK) Varšuvoje pagal apygardų egzaminų komisijų siūlymus.

4. KAS ORGANIZUOS EGZAMINĄ?

Konkrečiai vaivadijai atitinkanti apygardos egzaminų komisija.

1. Kujavų-Pajūrio ir Pajūrio vaivadijoms – Gdansko apygardos egzaminų komisija.
2. Slionsko vaivadijai - Jaworzno apygardos egzaminų komisija.
3. Liublino, Mažlenkių ir Pakarpatės vaivadijoms - Krokuvos apygardos egzaminų komisija.
4. Lodzės ir Šventkryžio vaivadijoms - Lodzės apygardos egzaminų komisija.
5. Palenkės ir Varmės-Mozūrų vaivadijoms – Lomžos apygardos egzaminų komisija.
6. Liubusko, Didlenkių ir Vakarų Pajūrio vaivadijoms - Poznanės apygardos egzaminų komisija.
7. Mazovijos vaivadijai - Varšuvos apygardos egzaminų komisija.
8. Žemutinio Slionsko ir Opolės vaivadijoms - Vroclavo apygardos egzaminų komisija.

5. KOKIA BUS EGZAMINŲ EIGA?

Egzaminą sudarys dvi dalys – kiekviena truks po 120 minučių.

Prie egzamino eigos budės egzaminų grupės nariai, o su jais ir jų pirmininkas.

Prieš įeidamas į salę burtų keliu ištrauksi vietos numerį. Staliukai bus sudėstyti atstumu, kuris Tau leistų savarankiškai dirbti. Gausi lakštą, kuriame rasi įvairių tipų užduotis, aprašytas VII skyriuje.

Atsakymams užrašinėti gausi specialiai parengtą lapą, kuriame užkoduosi savo duomenis, Kai baigsi koduoti darbą, Tave painformuos, kurią valandą prasideda ir baigiasi egzaminas.

Eidamas į egzaminą nepamiršk pasiimti rašomųjų priemonių.

Užduotis privalai išspręsti savarankiškai. Jeigu bus nustatyta, kad užduotis sprendei nesavarankiškai, mokyklos egzaminų grupės pirmininkas turi teisę Tavo darbą padaryti negaliojančiu.

Visas su egzaminu susijusias būtinas informacijas rasi taip pat ir *Instrukcijoje moksleiviui*, kuri prieš egzaminą bus garsiai perskaityta. Jei turėtum abejonių, paprašyk paaiškinimo.

Egzaminui pasibaigus komisijos narys, kuris priims Tavo darbą, patikrins, ar jis yra teisingai užkoduotas.

6. KUR BUS GALIMA RASTI INFORMACIJŲ APIE EGZAMINĄ MOKSLEIVIAMS, TURINTIEMS SKLAIDOS SANTRYKIŲ IR NUOKRYPŲ BEI SU SPECIFINIAIS SUNKUMAIS MOKYTIS?

Informacijų apie egzaminų priderinimą moksleiviams su sklaidos santrykiais ir nuokrypomis bei su specifiniais sunkumais mokytis aptinkama informatoriaus priede ir informatoriuose, kurių rejstras aptinkamas puslapyje nr. 2.

7. KAS TIKRINS MOKSLEIVIŲ DARBUS?

Atsakymų uždaroms užduotims lapas bus tikrinamas elektroniškai, o atvirų užduočių sprendimus tikrins mokytojai egzaminatoriai.

8. KOKIU BŪDU BUS UŽRAŠOMAS EGZAMINO GAVINYS?

Taškų skaičiumi, ne mokykliniu pažymiu.

9. KAS GAUS INFORMACIJŲ APIE GAVINIUS?

- Tu ir Tavo tėvai iš gimnazijos, kurią lankai,
- mokykla, kurioje ketini mokytis.

10. KADA BUS PERDUOTOS INFORMACIJOS APIE GAVINIUS?

Informacijas apie egzaminų gavinius AEK persiųs į Tavo mokyklą ne vėliau nei likus 7 dienoms prieš besibaigiant didaktiniams-auklėjamiems užsiėmimams, o jeigu egzaminą laikei vėlesniu terminu – iki tų mokslo metų rugpjūčio 31 dienos.

V. KAS BUS TIKRINAMA EGZAMINO METU?

Egzaminas visų pirma tikrins gebėjimus ir žinias, kurių Tau reikės tolimesniame moksle. Tie gebėjimai yra viršdalykinio pobūdžio. Jie yra svarbūs kiekvienam žmogui ir reikalingi kasdieniame gyvenime. Jie aprašyti *Egzaminų reikalavimų standartuose*.

Egzaminą sudarys dvi dalys:

I dalis

apima gebas ir žinias iš humanitarinių dalykų, lietuvių kalbos, lenkų kalbos, istorijos, žinių apie visuomenę, dailės, muzikos bei atsižvelgs į edukacinius takelius: filosofinį, regioninį – regiono kultūrinį paveldą, skaitomumo ir žiniasklaidos, europinės, lietuvių ir lenkų kultūros viduržemio jūros tradicijų fone;

II dalis

apims gebas ir žinias iš matematinių-gamtinių dalykų, biologijos, geografijos, chemijos, fizikos ir astronomijos bei atsižvelgs į edukacinius takelius: filosofinį, sveikatingumo, ekologinį, skaitomumo ir žiniasklaidos, regioninį – regiono kultūrinį paveldą, europietiško ir civilinės gynybos.

VI. EGZAMINŲ REIKALAVIMŲ STANDARTAI SU KOMENTARU MOKSLEIVIAMS

A. HUMANITARINIŲ DALYKŲ APIMTIS

Egzaminų reikalavimų standartai	Paiškinimai moksleiviams
I. SKAITYMAS IR KULTŪROS TEKSTŲ SUVOKIMAS	
<p>MOKINYS:</p> <p>1) skaito kultūros tekstus (taigi ir istorinius šaltinius) suprantamus kaip visokiausius žmogaus materialios ir dvasinės kultūros gaminius, pasiduodančius skaitymui ir interpretavimui, ypač kultūros tekstus, priklausančius savo tautos kultūriniam paveldui – pažodiniu, perkeltiniu ir simboliniu lygmeniu,</p>	<p>Septyni pirmieji standartai informuoja apie skaitymo ir kultūros suvokimo reikalavimus.</p> <p>Kaip turėtum suprasti sąvoką “kultūros tekstai”? Visi literatūriniai, publicistiniai, populiarūs moksliniai tekstai, istoriniai šaltiniai, teisės aktai, instrukcijos, žodynai, enciklopedijos, plastinio meno veikalų reprodukcijos (tapybos, grafikos, architektūros, drožybos, fotografijos, taikomosios dailės, pvz. baldai, drabužiai, meninis stiklas), žemėlapiai, lentelės, diagramos, brėžiniai, schemas tai žmogaus minties ir jausmų kūriniai bei efektai jo praktinės veiklos, todėl juos ir vadiname <u>kultūros tekstais</u>.</p> <p>Tekstus galima skaityti pažodine prasme, arba tiesiogiai perduodančius tai, kas yra juose pavaizduota. Skaitomi tekstai gali taip pat turėti ir perkeltines ar simbolines prasmes, kitaip sakant tokias, kurios nėra išsakytos tiesiogiai ir reikalauja perskaityti ir suvokti jų paslėptą, naują prasmę. Kad būtų galima geriau suvokti tekstą bei jo atskirus fragmentus, privalai suprasti tas reikšmes, ypač tekstuose, priklausančiuose gimtosios kultūros paveldui, vadinasi tuose, kurie buvo sukurti mūsų Tėvynėje arba buvo sukurti mūsų tėvynainių, gyvenusių svetur.</p>
<p>2) interpretuoja kultūros tekstus, kreipdamas dėmesį į siuntėjo intencijas, atskiria faktus nuo nuomonės, istorinę tiesą nuo fikcijos, išvelgia įkalbinėjimus, manipuliavimą, vertybių seikėjimą,</p>	<p>Suradimas vedamosios minties bei nusakymas, kas į ką ir kodėl kalba, palengvins Tau perskaityti teksto iškalbą. Kai analizuosi istorinius šaltinius, pastebėk, kad faktai yra pastovūs, tuo tarpu kinta požiūriai jų tema. Privalai taip pat atskirti kultūros tekstuose tai, kas yra menininko vaizduotės padarinys, nuo tikrųjų įvykių ir veikėjų. Atkreipk dėmesį į tai, kad esama daugybės</p>

	būdų, kaip paveikti gavėją (įtikinimas, darymas spaudimo, faktų išpūtimas ir perdėjimas, pateikimas įvairiausių vertinimų).
3) suranda informacijas, esančias įvairuose kultūros tekstuose, visų pirma literatūriniuose, publicistiniuose, populiariuose moksliniuose tekstuose, norminiuose aktuose, iliustracijose, žemėlapiuose, lentelėse, diagramose, brėžiniuose, schemose,	Privalai žinoti, kad informacijos yra perteikiamos įvairiausia forma, taigi privalai mokėti surasti ne tik tai, kurios buvo užrašytos žodžiais (pvz. literatūriniais, publicistiniais, populiariais moksliniais tekstuose ar teisės aktuose), bet ir diagramos pavidalu, žemėlapyje, iliustracijoje ir pan.
4) išvelgia skaitomuose tekstuose raiškos priemones ir nusako jų funkcijas – išvelgia raiškos priemones, tipiškas literatūriniam tekstams, publicistiniams tekstams, plastiniam menui ir muzikai,	Kultūros tekstų autoriai įvairiausiai būdais išsako savo mintis ir jausmus. Naudojasi tuo tikslu daugybe priemonių. Privalai suvokti tipiškas priemones literatūriniam ir publicistiniams tekstams, plastinio meno ir muzikos veikalams; mokėti juos surasti pateiktame tekste ir paaiškinti, kokių tikslų jos ten pavartotos.
5) suranda ir interpretuoja priežasčių-pasekmių sąsajas Lietuvos, Lenkijos ir pasaulio civilizacijos raidoje – suranda ir interpretuoja priežasčių-pasekmių sąsajas politikoje, ūkyje, kultūroje ir visuomenės gyvenime,	Norėdamas suvokti reiškinius, vykstančius politikoje, ekonomikoje ir kultūroje senoviniame ir dabartiniame pasaulyje, privalai išvelgti ir paaiškinti jų priežastis ir pasekmes bei priklausomybę tarp konkretaus reiškinių atsiradimo ir jo pasekmės.
6) išvelgia ir analizuoja kontekstus, būtinus kultūros tekstų interpretacijai: istoriniam, biografiniam, filosofiniam, religiniam, literatūriniam, plastiniam, muzikiniam, regioniniam, ir išsako savo požiūrį jų tema bei paaiškina priklausomybę tarp įvairių rūšių kultūros tekstų (plastikos, muzikos, literatūros),	Kad geriau suvoktum tekstą, privalai pastebėti jo sąsają su regiono istorija, kultūra, autoriaus gyvenimu, literatūra, menu ir filosofija. Privalai taip pat išvelgti galimus ryšius tarp sakykime literatūros veikalo ir plastikos bei muzikos veikalo.
7) išvelgia vertybes, įrašytas į kultūros tekstus.	Privalai kultūros tekstuose išvelgti svarbias Tavo laikysenai formuoti pasaulio vertybių atžvilgiu, kaip antai gėrio, tiesos, laisvės.
II. SAVO TEKSTO KŪRIMAS	
MOKINYS:	Tolimesni standartai apima teksto rašymo gebas.
1) formuluoja taisyklingus išsakus kalbiniu ir stilistiniu požiūriu tokiomis formomis: aprašas, pasakojimas, charakteristika, ataskaita, recenzija, svarstiny, pastabos, planas, reportažas, straipsnis, žvalgmė, skelbimas, kvietimas, dedikacija, prašymas, laiškas, dienoraštis,	Norėdamas parašyti nurodytos formos tekstą, privalai žinoti jos žanrines savybes. Privalai taip pat persakyti mintis aiškiai ir suprantamai, taisyklingai gramatiniu, ortografiniu ir skyrybos požiūriu.
2) naudojasi kategorijomis ir sąvokomis, savitomis humanitariniams dalykams ir edukacinams takeliams,	Kalbėdamas įvairiomis temomis, turėtum naudotis istorinėmis kategorijomis (laikas, erdvė, nuolatumas, nepastovumas) bei

	humanitariniams dalykams būdingais terminais (pvz. apostrofa, lyrika, ženklas, kodas, mitas, ritmas, demokratija, epoka).
3) kuria informacinio arba įtikinamojo pobūdžio tekstus, pritaikytus komunikatyviai situacijai,	Rašydamas tekstą, kuriame ketini visų pirma perteikti informacijas, turėtum susikaupti ties faktais. Kurdamas įtikinamąjį tekstą, kitaip sakant tokį, kuriuo stengiesi ką nors palenkti, įtikinti arba ką nors išaiškinti, gali tikslingai parinkti, tvarkyti ir įvertinti informacijas. Gali taip pat pasinaudoti atitinkamais sakinių tipais (pvz. liepiamaisiais), gramatinėmis formomis (pvz. veiksmažodžio liepiamąja nuosaka) ir žodynu (pvz. šiurkštybinėmis, mažybinėmis formomis). Priklausomai nuo to, į ką kreipi savo tekstą, gali kalbėti šnekamąja arba bendrine kalba.
4) moka ir taiko teksto organizavimo taisykles, kuria tekstą pateikta tema – rišliu loginiu ir sintaksiniu požiūriu,	Rašydamas tekstą turi atsiminti ne tik tai, kad jis atitiktų temą, bet taip pat ir tai, kad jo kompoziciją diktuočių Tavo priimtoji forma. Pasistenk, kad teksto atskiros dalys būtų rišlios ir logiškai nuoseklios. Nepamiršk grafinių išskirčių ir paraščių.
5) formuluoja, tvarko ir įvertina argumentus, pagrindžiančius savo ar svetimą požiūrį,	Kai nori ką įtikinti, kad tavo požiūriai yra teisingi, arba įkalbėti svetimas tiesas, turi sukaupti atitinkamus argumentus, atrinkti svarbiausius ir nustatyti jų eilę, kokia išdėstysi savo poziciją.
6) analizuoja, palygina, tvarko ir sintetina informacijas, esančias kultūros tekstuose,	Nuosavo teksto parašymas reikalauja iš Tavęs sukaupti informacijas, kurias aptiksi įvairiuose kultūros tekstuose. Sukauptas informacijas turi mokėti palyginti, atrinkti iš jų svarbiausias ir sutvarkyti taip, kad jų pagrindu galėtum pasidaryti išvadas.
7) atlieka tikslingas operacijas tekste: trumpina, plėtoja, performuoja stilistiškai,	Kai rengiesi rašyti santrumpą, privalai sumažinti teksto apimtį, atrinkdamas svarbiausias informacijas ir susieti jas į rišlią, logišką visumą. Gali taip pat tekstą papildyti naujais fragmentais arba pakeisti stilių (tarkim šnekamuoju, tarnybiniu).
8) pasakoja apie gimtosios kultūros ryšius su kitų kultūrų sluoksniais, tarp kita ko komentuoja sąsajas, ypač tarp lietuvių kultūros ir Viduržemio Jūros kraštų kultūrų bei apibrėžia tas sąsajas įvairiose plotmėse: politikoje, kultūroje, ekonomikoje, kasdieniame gyvenime, saistant su praeitimi ir dabartiniais laikais,	Lietuvių, kaip ir lenkų kultūra, nuo amžių maitinama yra kitų kultūrų pasiekimais ir nuoveikomis, ir visų pirma iš Viduržemio Jūros kraštų kultūrų. Turėtum išvelgti ir paaiškinti šių ryšių reikšmę ir išsakyti tuo požiūriu savo nuomonę.
9) formuluoja problemas, pateikia būdus, kaip jas išspręsti, daro išvadas, išsako savo nuomonę kultūros tekstuose pateiktų probleminių situacijų tema.	Kai analizuoji kultūros tekstus, turėtum išvelgti esančias juose problemas, mokėti jas įvardinti bei pasiūlyti jų sprendimo būdus ir suformuluoti išvadas.

B. MATEMATINIŲ-GAMTINIŲ DALYKŲ APIMTIS

Egzaminų reikalavimų standartai	Paiškinimai moksleiviui
I. NUOVOKUS TAIKYMAS TERMINŲ, SĄVOKŲ IR PROCEDŪRŲ IŠ MATEMATINIŲ-GAMTINIŲ DALYKŲ SRITIES, BŪTINŲ GYVENIMIŠKOJE PRAKTIKOJE IR TOLIMESNIAJE MOKSLE	
<p>MOKINYS:</p> <p>1) vartoja matematinius-gamtinius terminus ir sąvokas:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) skaito suprasdamas tekstus, kuriuose aptinkami matematiniai-gamtiniai terminai ir sąvokos, pvz. vadovėliuose, spaudoje, b) pasirenka atitinkamus terminus ir sąvokas, reikalingas reiškiniams ir savybėms, objektų ir organizmų poelgių aprašymui, c) vartoja terminus, susijusius su racionalių aplinkos naudojimu, 	<p>Kiekviena mokslo sritis naudojasi jai savitu žodynu, todėl matematinių bei gamtinių terminų ir sąvokų pažinimas leis Tau suprasti vadovėliuose, literatūroje, žurnaluose aptinkamus tekstus.</p> <p>Tuos pačius terminus turėtum vartoti ir savo išsakuose.</p>
<p>2) atlieka skaičiavimus įvairiose praktinėse situacijose:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) praktikoje pritaiko veiksmų savybes, b) operuoja procentais, c) vartoja apytikrumus, d) naudojami matų vienetais, 	<p>Labai svarbu, kad sugebėtum teisingai atlikti pagrindinius aritmetinius veiksmus, kaip, tarkime sudėtis, atimtis, daugyba, dalyba. Ne visuomet reikia labai tiksliai pateikti gavinius, todėl svarbu yra mokėti apytikriai įvertinti veiksmų gavinį. Ta geba Tau pravers taip pat ir skaičiavimų klaidai išaiškinti. Išėjęs apsipirkti, planuodamas atostogas arba naudodamasis banko paslaugomis turėsi atlikti procentinius skaičiavimus, apskaičiuoti matematinį vidurkį. Beveik visi dydžiai, su kuriais Tau tenka susidurti, turi mato vienetus. Todėl turi mokėti pasinaudoti matų vienetais, juos perskaičiuoti, vartojant atitinkamus priešdėlius. Turėtum taip pat mokėti naudotis laipsniais ir šaknimis.</p>
<p>3) naudojami figūrų savybėmis:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) išvelgia geometrinių figūrų formas mus supančioje aplinkoje, b) apskaičiuoja plokščių ir erdvinių figūrų matus, c) išnaudoja matų savybes. 	<p>Mus supančiame pasaulyje esama daugybės įvairiausių formų daiktų, kurių modelius sudaro geometrinės figūros. Iš Tavęs reikalaujama, kad jas išvelgtum ir atpažintum, mokėtum aprašyti jų savybes, apskaičiuotum laukus, perimetrus, tūrį ir pan. Privalai žinoti ir taikyti matų savybes (tarkim panašios figūros turi lygius paviršius, panašių figūrų paviršių santykis yra lygus panašumo skalės kvadratui ir pan.). Tą gebėjimą gali išnaudoti praktikoje, planuodamas dažyti ir tapetuoti butą ir pan. Iš Tavęs reikalaujama,</p>

	kad atliktum konstrukcijas bei mokėtum performuoti geometrines figūras.
II. INFORMACIJŲ IEŠKOJIMAS IR PRITAIKYMAS	
MOKSLEIVIS: 1) perskaito informacijas, pateiktas pavidalais: <ol style="list-style-type: none"> teksto, žemėlapiu, lentelių, brėžinio, piešinio, schemas, fotografijos, 	Tau suprantamos informacijos, pateiktos teksto, žemėlapiu, lentelės, brėžinio, piešinio, schemas, fotografijos pavidalu. Turėtum mokėti jas susirasti, perskaityti ir suprasti jų reikšmę.
2) operuoja informacija: <ol style="list-style-type: none"> selekcionuoja informacijas, lygina informacijas, analizuoja informacijas, perkuria informacijas, interpretuoja informacijas, išskaitomai pateikia informacijas, pritaiko informacijas praktikoje. 	Iš įvairiausių šaltinių perskaitytos informacijos yra Tau naudingos moksle ir kasdieniame gyvenime. Tu turi mokėti jas analizuoti, atmesti nereikalingas, pasirinkti naudingas, palyginti jas su kitomis. Privalai taip pat mokėti perkurti informacijas ir pateikti jas pageidaujama forma, ir taip pat formuluoti išvadas, plaukiančias iš tų informacijų.
III. FAKTŲ, RYŠIŲ IR PRIKLAUSOMUMŲ NURODYMAS IR APRAŠINĖJIMAS, VISŲ PIRMA PRIEŽASTINIŲ-PASEKMINIŲ, FUNKCIONALIŲJŲ, ERDVINIŲ IR LAIKO	
MOKSLEIVIS: 1) nurodo dėsningumus procesuose, sandėstų ir sistemų funkcionavime: <ol style="list-style-type: none"> išskiria iš konteksto konkretų reiškinį, nurodo jo apraiškos sąlygas, aprašo reiškinio eigą laike ir erdvėje, panaudoja taisykles ir dėsnius reiškiniams paaiškinti, 	Mus supančiame pasaulyje, o taip pat bandymų metu mokyklos užsiėmimuose Tu pastebi daugybę reiškinų ir procesų, įvairių sandėstų ir sistemų veikimą. Turėtum išvelgti jų savybes ir charakterį. Privalai žinoti, kas yra viso to priežastis, ir kas pasekmė stebimo reiškinio, aprašyti jo eigą, pasinaudojant pamokose pažintais dėsniais ir taisyklėmis, nurodyti ryšį tarp stebimų sandėstų ir sistemų sandaros ir jų funkcijų.
2) naudojasi simbolių ir algebrinių reiškinų kalba: <ol style="list-style-type: none"> užrašo dydžius simboliais, užrašo dydžius algebriniais reiškiniais, performuoja algebrinius reiškinius, užrašo junginius ir procesus lygtimis ir nelygybėmis, 	Visos užduotys ir problemos, kurias Tau reikia išspręsti, pateikiamos tekstų pavidalu, aprašančių tam tikrus duotus ir ieškomus dydžius bei tarp jų vykstančius ryšius. Tu turi analizuoti informacijas, esančias tekste, ir pateikti jas skaičiais, simboliais, algebriniais reiškiniais, lygtimis ir nelygybėmis, ir taip pat performuoti formules. Siekiant išspręsti lygtimi arba nelygybe aprašytą problemą, turi performuoti algebrinį reiškinį. Privalai taip pat mokėti aprašinėti procesus cheminių reakcijų lygtimis.
3) naudojasi funkcijomis: <ol style="list-style-type: none"> nurodo funkcines priklausomybes, aprašo funkcijas formulėmis, 	Dydžiai, kuriuos stebi, su kuriais susiduri, dažnai vieni su kitais yra susiję. Kai kurios iš tų priklausomybių yra funkcijos.

<p>brėžiniais ir lentelėmis,</p> <p>c) analizuoja funkcijas, pateiktas įvairiais pavidalais, ir daro išvadas,</p>	<p>Suprasdamas funkcijos sąvoką, turi atpažinti funkcinių priklausomybių rūšis, sugebėti aprašyti funkcijas formule, brėžiniu, grafu ir lentele. Privalai atpažinti funkcinės priklausomybės kasdienio gyvenimo situacijose.</p> <p>Turėdamas panašų funkcijos pavyzdį, gebėsi pateikti ją kitu pavidalu, paduoti jos savybes bei išnaudoti jas problemos sprendimui.</p>
<p>4) taiko integruotas žinias gamtos reiškiniams paaiškinti:</p> <p>a) jungia įvykius į pokyčių sekas,</p> <p>b) nurodo šiuolaikines grėsmes žmogaus sveikatai ir gamtos aplinkai,</p> <p>c) analizuoja priežastis ir pasekmes bei siūlo būdus, kaip užbėgti už akių šiuolaikinės civilizacijos grėsmėms,</p> <p>d) sugeba lokalizuoti situacijas, susijusias su gamtos aplinka platesniame visuomenės kontekste.</p>	<p>Laukiame, kad pastebėtum, jog reiškiniai gamtoje neina izoliuoti, bet susietai su kitomis ištyktimis, yra pasekmė ankstesnių reiškinų ir tuo pačiu sąlyga arba priežastimi tolimesnių.</p> <p>Privalai išvelgti ir numatyti pasekmes pernelyg gilios, neretai kenksmingos žmogaus ingerencijos į aplinką ir kylančių iš jos pusiausvyros santrykių, bei taip pat turi suprasti, kad jos įtakoja tiek gamtą, tiek ir žmogaus gyvenimą. Privalai žinoti, kaip sušvelninti žmogaus neigiamos veiklos pasekmes. Iš Tavęs reikalaujama, kad pastebėtum žmogaus sveikatos priklausomybę nuo aplinkos, todėl privalai žinoti svarbiausias higienos taisykles ir jų gyvenime laikytis.</p>

IV. INTEGRUOTŲ ŽINIŲ IR GEBĖJIMŲ SPREŠTI PROBLEMAS PRITAIKYMAS

MOKSLEIVIS:

- 1) vartoja problemų sprendimo kūrybines technikas:
 - a) formuluoja ir patikrina hipotezes,
 - b) derina įvairiausius faktus, stebėjimus, bandymų gavinius ir daro išvadas,
- 2) analizuoja probleminę situaciją:
 - a) išvelgia ir formuluoja problemą,
 - b) apibrėžia duotas ir ieškomas vertybes (nusako tikslą),
- 3) kuria problemines situacijas:
 - a) išskiria probleminės situacijos esminius dydžius ir bruožus,
 - b) užrašo juos matematinių-gamtinių mokslų terminais,
- 4) sukuria ir realizuoja sprendimo planą:
 - a) sprendžia lygtis ir nelygybes, sudarančias problemos modelį,
 - b) sudėsto ir vykdo tikslo pasiekimo procedūras,
- 5) apdoroja gavinius:
 - a) įvertina gavinius,
 - b) interpretuoja gavinius,
 - c) pateikia gavinius.

Mokydamasis gimnazijoje privalai sukaupti tokių žinių bagažą, kuris leistų Tau analizuoti ir išspręsti netipiškas problemas užduotis. Turėdamas savo dispozicijoje probleminės situacijos aprašymą, privalai išskirti jame esminius dydžius, ir visų pirma duotas ir ieškomus dydžius. Sugebi išvelgti ir įvardinti problemą, suformuluoti darbinę hipotezę (prielaidą), susijusią su šia problema bei suprojektuoti jos patikrinimo būdą. Gebi suplanuoti nesudėtingus bandymus, siekiančius išaiškinti problemą. Moki sukurti probleminės situacijos teorinį modelį, užrašydamas jį lygybės, schemas arba piešinio pavidalu. Gebi analizuoti ir interpretuoti duomenis, gautus eksperimentu, formuluoti apibendrinimus pastebėtų priklausomybių pagrindu, interpretuoti, vertinti ir pagrįsti eksperimento gavinių sutapimą su nurodytu modeliu, kad tuo pagrindu galėtum verifikuoti iškeltą hipotezę. Gebi formuluoti išvadas ir apdoroti gavinius bei pateikti juos išskaitoma forma.

VII. EGZAMINŲ LAKŠTŲ STRUKTŪRA IR FORMA

Egzaminų lakštas tai įvairaus tipo užduočių rinkinys, kurį gausi išspręsti. Kaip pateikti atsakymą, priklauso nuo užduoties tipo. Tatai parodo žemiau pateikta lentelė.

Užduoties rūšis	Užduoties forma	Ką privalai padaryti?
Atvira	Išplėstinio atsakymo užduotis	Parašyti ilgesnį tekstą pateikta tema arba atlikti keletą operacijų pagal planą.
	Trumpo atsakymo užduotis	Pateikti užduoties atsakymą keliais žodžiais, skaičiais, simboliais.
	Užduotis su spraga	Papildyti sakinių trūkstamu žodžiu arba pasakymu.
Uždara	Daugkartinio pasirinkimo užduotis	Pasirinkti teisingą atsakymą iš kelių pateiktų siūlymų.
	Derinamoji užduotis	Suderinti žodžius arba pasakymus poromis pagal paliepiamą.
	Užduotis pagal formą „tiesa – netiesa”	Įvertinti pateiktų teiginių teisingumą.

1. KAIP BUS SUDARYTAS HUMANITARINIŲ DALYKŲ LAKŠTAS?

Užduotys bus sudaromos pagal *Bendrojo lavinimo programų pagrindą* ir *Egzaminų reikalavimų standartus*, o jų sudarymui bus pasinaudota literatūriniais, šaltinių, populiariais moksliniais, publicistiniais tekstais bei meno kūrinų reprodukcijomis.

Nebus jie sudėstyti atsitiktinai, bet susieti egzamino vedančiąja tema

Užduočių kiekis lakšte bus taip suderintas, kad jų išsprendimui pakaktų Tau 120 minučių.

Užduotys tikrins:

- I. Kultūros tekstų skaitymą ir suvokimą.
- II. Savo teksto kūrimą.

Lakšte bus surinkta įvairios rūšies užduočių, dauguma jų tai uždaros užduotys.

Likusios užduotys tai atviros užduotys. Jos tikrins tiek gebėjimą perskaityti lakšte pateiktų tekstų, tiek ir gebėjimą sukurti savo tekstą.

Kai kurios atviros užduotys reikalauja glausto atsakymo, kitos – kažkiek platesnio, pateiktos tokia forma, kuria pratinatės rašyti mokykloje. Viena iš tokių atsako formų sudarys taikomieji tekstai, kaip antai pastaba, kvietimas, pranešimas ir pan. Kita tai ilgesnis pasakojimas, kurios tema siesis su egzamino vedančiuoju motyvu.

2. KAIP BUS SUDARYTAS MATEMATINIŲ-GAMTINIŲ DALYKŲ LAKŠTAS?

Užduotys bus sudaromos pagal *Bendrojo lavinimo programų pagrindą* ir *Egzaminų reikalavimų standartus*.

Lakšte tikrinamos žinios ir gebos bus sudėstytos į keturias grupes:

- I. Taisyklingas matematinių-gamtinių terminų, sąvokų ir procedūrų taikymas.
- II. Informacijos ieškojimas ir panaudojimas.
- III. Faktų, junginių ir priklausomybių ieškojimas ir aprašymas.
- IV. Integruotų žinių ir gebėjimų panaudojimas problemoms spręsti.

Bus aptinkamos matematinės-gamtinės krypties dalykų turinio užduotys, apimančios: matematiką, chemiją, biologiją, fiziką ir astronomiją, geografiją.

Lakštą sudarys uždaros ir atviros užduotys. Joms išspręsti Tu turi 120 minučių laiko.

VIII. EGZAMINŲ LAKŠTŲ PAVYZDŽIAI

Šiame skirsnyje pateikiame keturis egzaminų lakštų pavyzdžius, kurie padės Tau pasitikrinti, ką Tu moki ir sugebi.

Du lakštai apima humanitarinę egzaminų dalį, kiti du – matematinę-gamtinę. Kiekviename jų rasite

- instrukciją,
- užduočių rinkinį (prie kiekvienos užduoties pateikta skaičių taškų, kuriuos galima už ją gauti).

Informatoriuje prie kiekvieno lakšto pridėta

1. atsakymų pavyzdžiai,
2. vertinimo kriterijai,
3. atsakymų lapai uždarioms ir atviroms užduotims.

ĮRAŠO MOKINYS

PAPILDO PRIŽIŪRINTI GRUPĖ

MOKINIO KODAS

--	--	--

MOKINIO GIMIMO DATA

--	--	--	--	--	--	--

metai mėnuo diena

vieta antklėjai su kodu

disleksija

GIMNAZIJOS TREČIOS KLASĖS HUMANITARINIŲ DALYKŲ EGZAMINAS

Instrukcija moksleiviui

1. Patikrink, ar egzaminų rinkinyje yra 11 puslapių.
Jeigu truktų lapų ar šiaip kas užkliūtų, pranešk mokytojui.
2. Šiame puslapyje ir atsakymų lape įrašyk savo kodą ir gimimo datą.
3. Atidžiai skaityk visus tekstus ir užduotis.
4. Sprendimus užrašyk šratiniu arba plunksna su juodu tušu/rašalu.
Nevartok korektoriaus.
5. Užduotyse nuo 2., 3., 9., 11., 16., 18., 19., 20., 22., 23., 24. yra pateikti keturi atsakymai: A, B, C, D.
Jūs atsakymų lape atitinka tokia langelių sandėsta:

A	B	C	D
---	---	---	---

Pasirink tik tai vieną atsakymą ir užtėpliok langelį su jį atitinkančia raide,- pvz. jei pasirinkai atsakymą "A":

■	B	C	D
---	---	---	---

6. Stenkis žymėdamas atsakymus nepadaryti klaidų, bet jeigu jau apsiriksi, klaidingai pažymėtą apvesk ratuku ir pažymėk kitą atsakymą

⊙	B	C	■
---	---	---	---

7. Užduočių nuo 1., 4., 5., 6., 7., 8., 10., 12., 13., 14., 15., 17., 21., 25. sprendimus užrašyk aiškiai nurodytose vietose. Riktus perbrauk.
8. Redaguodamas atsakymus užduotims, gali išnaudoti vietas su užrašu *Juodraštis*. Užrašai juodraštyje nebus tikrinami ir vertinami.

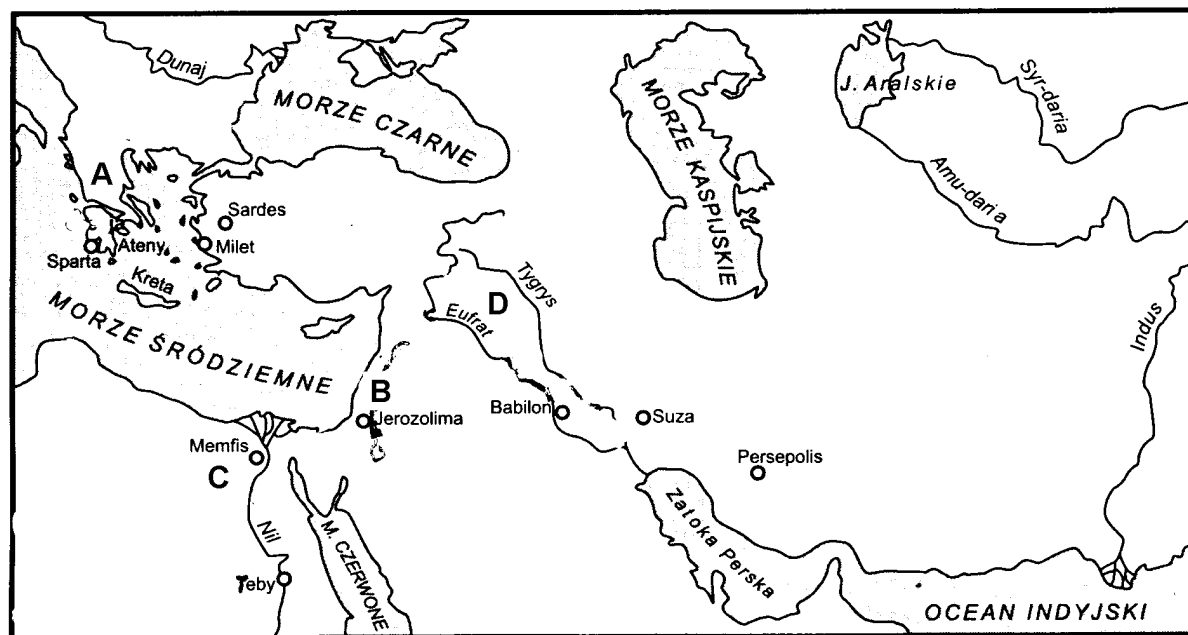
Sėkmės!

LAIKO RIEDMENIU PO ANTIKINĮ PASAULĮ

Dorota ir Karolis vaikščiojo savais keliais. Gimnazijos draugės ir draugai pripažino juos esančius pora. Ar taip buvo iš tikrųjų, sunku pasakyti, vienas buvo neginčijama – juos vieną su kitu siejo didžioji paslaptis. Neklauskite, kaip du jauni mažo miestelio žmonės išigijo laiko riedmenį. Faktas, kad dažnai leisdavosi kartu į laiką ir erdves. Šiandien išsileido į kelionę po antikinės valstybes. Patogiai susėdę į fotelius įjungė denio kompiuterį, kuriame suspindo Europos ir Artimųjų Rytų žemėlapis. Karolis klaviatūroje išbarškino 2500 metus p.m.e. ir pasirinko Egiptą.

ŠALTINIS A

Artimieji Rytai

Morze Czarne – Juodoji Jūra
 Morze Śródziemne – Viduržemio Jūra
 Morze Kaspiskie – Kaspijos Jūra
 Morze Czerwone – Raudonoji Jūra
 Zatoka Perska – Persų įlanka

Ocean Indyjski – Indijos Vandenyvas
 Ateny - Atėnai
 Jezioro Aralskie – Aralo ež.
 Syr-daria – Sir-darija
 Amu-daria – Amu-darija

1. užduotis (0 - 1)

Žemėlapyje raidėmis pažymėtos antikinio pasaulio valstybės. Kiekvienai valstybei priskirk tinkamą raidę, pažymėdamas atitinkamą lentelės skiltį.

	A	B	C	D
1. Egiptas				
2. Graikija				
3. Mezopotamija				
4. Izraelis				

2. užduotis (0 – 1)

Artimųjų Rytų valstybės susikūrė prie didžiųjų upių, kadangi:

- A. žemės ūkiu mašinų panaudojimas žadėjo didelį derlių.
- B. trilaukio taikymas leido sukaupti maisto perteklių.
- C. dirbtinės trašos leisdavo rinkti derlių du kartus į metus.
- D. centrinės administracijos funkcionavimas leido statyti drėkinančius kanalus.

3. užduotis (0 – 1)

Iš žemiau pateiktų antikinių valstybių pažymėk tą, kurios atsiradimui upė neturėjo reikšmės

A. Egiptas

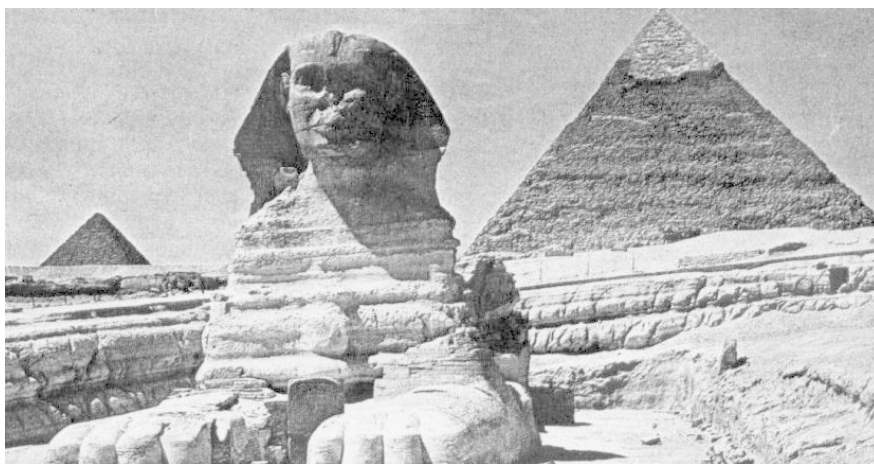
B. Graikija

C. Mezopotamija

D. Izraelis

Dorota ir Karolis nusileido pasakiškame slėnyje tarp nuostabiai puošnių statinių. Stebuklingi paveikslai ir skulptūros vaizdavo žavingas figūras. Dorotos dėmesį patraukė vyriškio su sakalo galva silvetė, tuo tarpu Karolį užbūrė monumentali sfinkso statula. Mergina nustebė, kad tų figūrų išvaizda visai kitokia, negu jos istorijos vadovėlyje.

ŠALTINIS B

Encyklopedia PWN, Warszawa 1986.

4. užduotis (0 – 1)

Ivardink fotografijoje esančius du senovės egiptiečių veikalus.

Pirmame plane matome:

A. _____

Gilumoje stovi:

B. _____

5. užduotis (0 – 1)

Antikinio Egipto statiniai ir skulptūros sunyko.

Pateik dvi priežastis, dėl ko taip atsitiko.

A. _____

B. _____

Iš vienos piramidės gelmės sklido stiprus šventiko garsas, kuris skaitė „Mirusiųjų knygą” /į mirusiųjų pasaulį grįžtančių sielų vadovą /.

ŠALTINIS C

„Nekalbėjau žmonėms netiesos nei melo [...] Nedariau blogio [...] Neskundžiau tarno jo ponui, nieko neverčiau badauti [...] Nieko neužmušiau [...] Neliepiu kitiems užmušti. Neuždaviau niekam kančios [...]

[...] Nepadidinau nei nepamažinau javų saiko. Nesiaurinau delno, kai matavau juo ilgį. Savo prekes parduodamas nedidindavau svarstyklių svarelių. Nemažindavau svarstyklių liežuvėlio. Neatimdavau pieno nuo kūdikio lūpų. Nesusigindavau mano kaimynų gyvulių iš ganyklų [...]

Šaltinių tekstai istorijai mokykloje pažinti,

Nr 1, *Starożytny Wschód*, PZWS, Warszawa 1959.

6. uždutis (0 – 2)

Remdamasis “Mirusiųjų knyga” suformuluok savo žodžiais dvi bendras moralines taisykles, kurios galioja taip pat ir dabartiniame pasaulyje. Nepradėk sakinio neiginiu.

A. _____

B. _____

Dorota sunkiai galėjo atplėšti akis nuo piramidžių sienų. Tolumoje pamatė Nilo juostą ir kanalais sukarpytą žemę. Laukuose išžiūrėjo palinkusias dirbančiųjų valstiečių silvetes. Tuo metu prisiminė graikų istoriko Herodo žodžius.

7. uždutis (0 – 2)

Iš Herodo posakių išrašyk faktą ir nuomonę.

ŠALTINIS D

„[...] Egipto valstiečiui nereikėjo sunkiai dirbti: nei plūgu vagas arti, nei kastuvu žemės luitus daužyti ar plušėti prie kažkokio kito sunkaus darbo, nes upė pati jo laukus užliedavo ir drėkindavo. O sudrėkinusi atslūgsta, ir tada valstietis sėja javus, gena į lauką kiaules, kad išpraustų grūdus į žemę, ir vėliau laukia pjūties. O kai susirinks javus, vėl vaiko po juos kiaules, o švarius grūdus veža į aruodus [...]

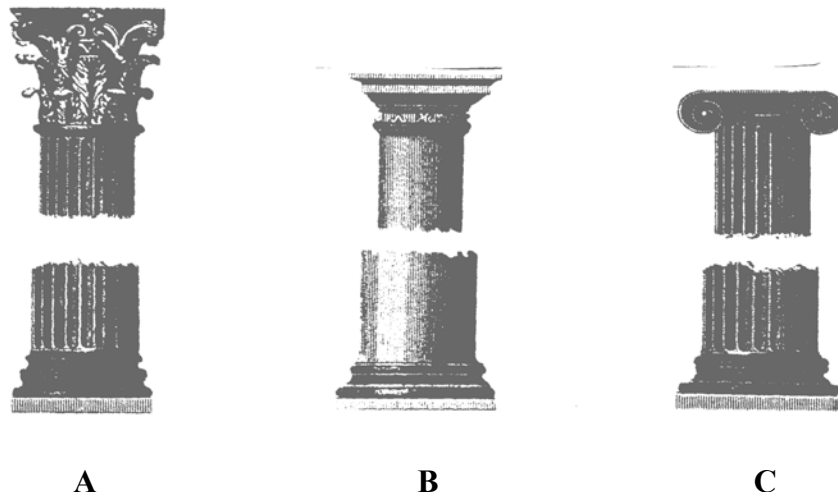
Šaltinių tekstai istorijai mokykloje pažinti,

Nr 1, *Starożytny Wschód*, PZWS, Warszawa 1959.

faktas:

nuomonė:

ŠALTINIS E

Vadovai „Wiedza i Życie”- Roma, Warszawa 1993.

Iš sangodos apie Egipto valstiečių darbą ištraukė Dorotą veriantis švilpesys. Abu su Karoliu pakibo tarytum astronautai nesvaros būklėje. Mašina perkėlė juos į antikinius Atėnus ir susilaikė ties agora. Aplink stūksojo keisčiausi statiniai. Karolis sužiūro į griežtos rimties pilnas dorėnines kolonas, kurių viršutinė dalis priminė suploto kepalą. Atidžiai žiūrėjo į lieknas, tankiais grioveliais išraižytas jonėnines kolonas, kurių taurės priminė jam avino užriestus ragus arba kriaukles. Pastebėjo taip pat ir panašias į akanto lapus korintines kolonas.

8. užduotis (0 – 1)

Pasinaudok šiuo aprašu ir susiek iliustracijas su kolonų vardais.

	A	B	C
1. jonėninė	☐	☐	☐
2. dorėninė	☐	☐	☐
3. korintinė	☐	☐	☐

Pasileido jiedu jūros link. Kiparisų alke pastebėjo vyriškių grupę, kurie susidomėję atidžiai klausė kažkokio Tukidido.

ŠALTINIS F

„[...] Mūsų politinė santvarka nėra svetimos teisės mėgdžiojimas [...], kadangi ji remiasi piliečių dauguma, ne mažuma. Privačiuose ginčiuose kiekvienas pilietis yra lygus teisės akivaizdoje; o jeigu paimsime reikšmę, tai asmenį vertiname ne dėl jo priklausomybės tam tikrai grupei, bet dėl jo asmens talento, kuriuo jis išsiskiria; taigi niekam, kas yra pajėgus tarnauti tėvynei, neturtas arba nežinoma kilmė netrukdo pasiekti garbės [...]”

Šaltinių tekstai istorijai mokytis mokykloje, Nr 2, Starożytna Grecja, PZWS, Warszawa 1960.

9. užduotis (0 – 1)

Kokią valdžios sistemą aprašo Tukididas aukščiau pateiktame teksto fragmente?

- A. teokratinę B. autokratinę C. demokratinę D. oligarchinę

10. užduotis (0 – 1)

Pasirink du santvarkos principus, veikusius Tukidido aprašomais laikais, ir atsakymų lape pažymėk juos atitinkančias raides.

- A. turtingųjų valdžia B. piliečių daugumos valdžia C. valdžios paveldėjimas
D. kova su religija E. piliečių lygybė prieš įstatymą

11. užduotis (0 – 1)

Pagal Tukididą visuomenės pagarba asmenybei Antikiniuose Atėnuose labiausiai priklausė nuo

- A. turto
B. gabumų
C. prigimties
D. protekcijos

12. užduotis (0 – 2)

Išpildyk lentelę, suvedančią informacijas apie D ir šaltinius.

	Šaltinis D	Šaltinis F
Autorius		
Tema		

- Jau nedaug liko mums laiko, gal dar išsiruošime į Romą – pasiūlė Dorota. Karolis kompiuterio klaviatūroje surinko 44 m. kovo 15 p.m.e. Po valandėlės nusileido Amžiname mieste. Vaikštinėjo užgrūstais skersgatviais, stebėdami gyventojus. Dorota susidomėjo įvairiausiomis pramogomis, į kokias leisdavosi romėnai.

13. užduotis (0 – 1)

Pasirink tris formas senovės Romoje leisto laisvalaikio.

- A. teatro spektaklis B. riterių turnyras C. pobūvis termose
D. regatos jūroje E. fortepijono koncertas F. gladiatorių kovos

Dorota ir Karolis ėjo pro vilkės skulptūrą, Koliziejų, akveduką ir kitus puikiuosius senovės Romos statinius. Mergina stengėsi prisiminti dabartinę miesto išvaizdą su vyraujančia virš jo šv. Petro Bazilika.

ŠALTINIS G

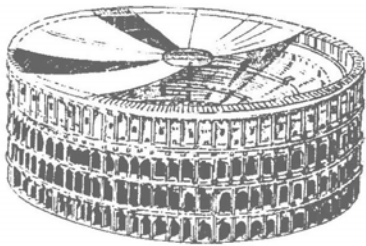
Vilkė – Romos simbolis

Šv. Petro Bazilika

Triumfo vartai

Kolisiejus

Akvedukas – Romos vandentiekis

Vadovai „Wiedza i Życie” - Roma, Warszawa 1993.

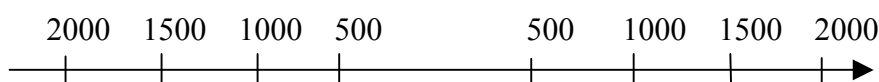
14. užduotis (0 – 5)

Naudodamasis šiomis iliustracijomis ir savo žiniomis apie Romos įžymybes suredaguok tekstą turistiniam vadovui, ragindamas aplankyti Amžinąjį Miestą.

Karolis ėmė svarstyti, kokią datą išbarškino kompiuterio klaviatūra: 44 m. p.m.e. ar 44 m. m.e. Karolio abejonės išvaikė Dorota. – Ant senato laiptų matau Kasijų ir Brutą. Veikiai čia pasidarys labai karšta. Tą dieną nužudyta žymų Romos vadų ir diktatorių. Geriau baikime šią mūsų kelionę po antikos laikus. Grįžkime namo, į mūsų laikus ir pabandykime susimąstyti, kas iš to, ką pamatėme, išliko iki mūsų dienų.

15. užduotis (0 – 1)

Pažymėk laiko ašy abi šiame tekste minimas datas.

16. užduotis (0 – 1)

Kalbėdama apie žymų Romos vadą ir diktatorių Dorota turėjo omeny

- A. Antonijų. B. Oktavianą. C. Cezarį. D. Pompėjų.

17. užduotis (0 – 2)

Iš žemiau suminėtų civilizacijos pasiekų išrink tas, už kurias dėkingi esame antikiniam laikams, ir įrašyk poromis į lentelę joms tinkančias raides į jas atitinkančias skiltis.

- A. filosofija B. kelių statyba C. tragedija D. šarvų marškiniai
 E. respublika F. baladė G. demokratija H. akvedukas
 I. prekyba J. epopėja K. geometrija L. manufaktūra
 M. sociologija N. žemdirbystė

	Pasiėkos	
Politinė santvarka		
Ūkis		
Mokslas		
Technika		
Literatūra		

Vakare Dorota pasiėmė Marijos Pawlikowskos-Jasnorzewskos poezijos tomelį ir pradėjo skaityti eilėrašį „Nikė”.

ŠALTINIS H

Nikė

Tu lyg Paryžiaus Nikė man iš Samotrakės,
 Nenumaldomai širdį sugėlus.
 Nors nužudyta, vis bėgi žingsniu plaštakės
 Rankas atkirstas Dievui iškėlus.

Pawlikowska-Jasnorzewska M., *Wybór poezji*, Wrocław 1967.
 [Iš lenkų kalbos vertė A.Uzdila]

18. užduotis (0 – 1)

Tikrą informaciją apie bendrąją eilėraščio prasmę atskleidžia sakinys:

- A. Eilėraščiu nusakoma tikėjimo meile stoka.
- B. Eilės pasakoja apie tragišką meilės baigtį.
- C. Eilėmis pabrėžiama amžiną meilės troškimą.
- D. Eilėraštis atskleidžia proto pergelę prieš jausmą.

19. užduotis (0 – 1)

Iš teksto aiškėja, kad eilėraštį parašyti autorei dingstį davė

- A. mitas apie Nikę.
- B. filosofinė srovė.
- C. literatūrinis žanras.
- D. Nikės deivės statula.

20. užduotis (0 – 1)

Tikrą informaciją apie M.Pawlikowskos-Jasnorzewskos eilėraščio *Nikė* sandarą pateikia sakinys:

- A. Kūrinyje nėra personifikacijos.
- B. Eilėraštis yra apostrofos pobūdžio.
- C. Pirmoje eilutėje vyrauja metafora.
- D. Epitetai aptinkami tiktai pirmoje ir antroje eilutėse.

21. užduotis (0 – 2)

Išrašyk iš eilėraščio *Nikė* palyginimą ir paaiškink, koku tikslu jį pavartota.

Palyginimas:

Pavartojimo tikslas:

ŠALTINIS I

Savižudė poetė,
Našlaitės garbanas išleidus,
Prie vandens stovi ...
„Sapfo, ką žadi veikti?“
- „Aš jūrą viliuos užsimesti,
Kad ašarų nieks nebmatytų...“

Pawlikowska-Jasnorzewska M., *Wybór poezji*, Wrocław 1967.
[Iš lenkų kalbos vertė A.Uzdila]

22. užduotis (0 - 1)

Sapfo atsiliepia

- A. pirmoje kūrinio eilutėje.
- B. retoriniame klausime.
- C. dviejose paskutinėse eilutėse.
- D. visame eilėraštyje.

Mokinio gimimi data

--	--	--	--	--	--	--

metai mėnuo diena

GH-A1-031

MOKINIO KODAS

--	--	--

UŽPILDO
PRIZŪRINTI
GRUPĖ

A	☐	K	☐	T	☐	0	☐	0	☐
B	☐	L	☐	U	☐	1	☐	1	☐
C	☐	Ł	☐	V	☐	2	☐	2	☐
D	☐	M	☐	W	☐	3	☐	3	☐
E	☐	N	☐	X	☐	4	☐	4	☐
F	☐	O	☐	Y	☐	5	☐	5	☐
G	☐	P	☐	Z	☐	6	☐	6	☐
H	☐	Q	☐	1	☐	7	☐	7	☐
I	☐	R	☐	2	☐	8	☐	8	☐
J	☐	S	☐	3	☐	9	☐	9	☐

disleksija

neatvykęs

atleistas

laureatas

UŽPILDO MOKINYS

Užd. nr.	Atskymai			
2	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
3	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
9	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
11	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
16	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
18	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
19	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
20	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
22	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
23	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
24	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D

Užd. nr.

1	☐ N	☐ 0	☐ 1			
4	☐ N	☐ 0	☐ 1			
5	☐ N	☐ 0	☐ 1			
6	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ 2		
7	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1
8	☐ N	☐ 0	☐ 1			
10	☐ N	☐ 0	☐ 1			
11	☐ N	☐ 0	☐ 1			
12	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1
13	☐ N	☐ 0	☐ 1			

UŽPILDO
EGZAMINATORIUS

14.1	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1									
14.2	☐ N	☐ 0	☐ 1												
14.3	☐ N	☐ 0	☐ 1												
14.4	☐ N	☐ 0	☐ 1												
15	☐ N	☐ 0	☐ 1												
17	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1									
21	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1									
25.1	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1
25.2	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1						
25.3	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ N	☐ 0	☐ 1							
25.4	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1						

PUNKTŲ
SUMA

D	☐	☐
J	☐	☐

D	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
J	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vieta antklėjai
su kodu

VERTINIMO MODELIAI

Užd. nr.	Atsakymų pavyzdžiai	Taškai	Taškų priskyrimo taisyklės
1.	Egiptas – C, Graikija – A, Mezopotamija – D, Izraelis - B	0 - 1	Mažiausia 3 teisingi atsakymai
2.	Atsakymas - D	0 - 1	
3.	Atsakymas - B	0 - 1	
4.	A – sfinksas, B – piramidės (piramidė)	0 - 1	1 tšk. už abu teisingus atsakymus
5.	Atmosferinių veiksnių poveikis (vėjo, saulės, lietaus, oro temperatūrų svyravimo). Žmogaus veikla (karai, vagystės, turistai, vandalai)	0 - 1	1 tšk. už logišką atsakymą
6.	Būk sąžiningas. Gerbk kito žmogaus gyvybę. Būk geras. Būk dėkingas. Ir pan.	0 - 2	1 tšk. už kiekvieną teisingai suformuluotą atsakymą (pasirinktą universalią vertybę ir užrašytą pagal rekomendacijas)
7.	Faktai: pvz. <i>upė pati išsilieja, drėkina, valstietis sėja javus, gena kiaules į laukus</i> Nuomonė: pvz. <i>Egipto valstietis neturėjo sunkiai dirbti</i>	0 – 2	1 tšk. už gerai užrašytą faktą, 1 tšk. už gerai užrašytą nuomonę
8.	1 – C, 2 – B, 3 - A	0 – 1	
9.	C	0 – 1	
10.	B, E	0 – 1	1 tšk. už gerą atsakymą
11.	B	0 – 1	
12.	Šaltinis D – autorius Herodotas, tema: pvz. Senovės Egipto žemdirbystė, Egipto valstiečių žemės dirbimo metodai. Šaltinis F – autorius: Tukididas, tema: pvz. Atėnų demokratijos charakteristika, Atėnų politinė santvarka.	0 – 2	1 tšk. už abiejų šaltinių autorių nurodymą 1 tšk. už teisingai pateiktas abiejų šaltinių temas
13.	A, C, F	0 – 1	1 tšk. už gerą atsakymą
14.	Vertinimo kriterijai	0 – 5 0 – 1 0 – 1 0 – 1 0 – 1	Moksleivis gauna “0” taškų, jeigu darbas neatitinka temos. įtikinančio pobūdžio raiškos priemonių pritaikymas išlaikymas logiškos kompozicijos ir rišlumo išlaikymas kalbos taisyklingumo: sintaksės, fleksinio, leksinio, frazeologinio (leistina viena kalbos klaida) išlaikyta taisyklinga rašyba (leistina viena klaida)

		0 – 1	skyrybos taisyklių laikymasis (leistina viena klaida)
15		0 – 1	1 tšk. už teisingai pažymėtas datas
16	C	0 – 1	
17	Valdžios sistema – E, G Ūkis – I, N Mokslas – A, K Technika – B, H Literatūra – C, J	0 – 2	1 tšk. už antikinės civilizacijos 10 pasiekų atranką 1 tšk. už jų susiejimą su atitinkamomis sritimis
18	C	0 – 1	
19	D	0 – 1	
20	B	0 – 1	
21	„Tu lyg Paryžiaus Nikė man iš Samotrakės” norint pabrėžti bendrą meilei ir deivei ištvėringumo, amžinumo bruožą ir pan.	0 – 2	1 tšk. už išrašytą palyginimą, 1 tšk. už nusakytą funkciją
22	C	0 – 1	
23	D	0 – 1	
24	C	0 – 1	
25		0 – 17	Vertinimo kriterijai

UŽDUOTIES IŠPLĖSTINIO ATSAKYO VERTINIMO KRITERIJAI

Vertinimo kriterijai		Taškai
I TEMA (0 - 7 tšk.)		
1.	Visas tekstas atitinka temą.	0 - 1
2.	Plėtotė apima: a) pateiktą taiklų pavyzdį, b) pavyzdžio komentavimą, c) svarstymų, išvadų sumuotę, d) temos realizavimą pagal mokinio priimtą ir pagrįstą koncepciją.	0 - 1 0 - 1 0 - 1 0 - 1
3.	Darbas taisyklingas meritoriniu požiūriu.	0 - 1
4.	Turinyje atsižvelgta į kontekstus.	0 - 1
II KOMPOZICIJA (0 - 3 tšk.)*		
5.	Tekstas turi triskiltę kompoziciją ir išlaiko tinkamas proporcijas.	0 - 1
6.	Tekstas rišlus (esama stilistinių sąsajų tarp atskirų darbo dalių).	0 - 1
7.	Tekstas logiškai tvarkingas (nesitaiko nepagrįstų kartojimų).	0 - 1
III KALBA IR STILIUS (0 - 4 tšk.)*		
8.	Tinkamai (reikšminiu požiūriu) vartoja žodžius, taip pat ir frazeologiniuose junginiuose.	0 - 3
8a..	Taisyklingai kaitalioja žodžius bei jungia žodžius į sakinius ir vienisinius sakinius į sudėtinius sakinius (nesitaiko tų pačių sakinio struktūrų kartojimo).	<i>(leistinos trys klaidos, nepriklausomai nuo kategorijos)</i> 3 kl. - 3 t. 4 kl. - 2 t. 5 kl. - 1 t. 6 kl. - 0 t.
8b.	Taikliai parenka kalbines priemones (nesitaiko: vulgarizmų, nepateisinamų kolokvializmų, tuščiažodžiavimo, daugiareikšmiškumo, stilių mišinio, nepagrįsto žodžių kartojimo, nepiktnaudžiaujama svetimybėmis, nepagrįstais posakiais, kaip: <i>praktiškai kalbant, duokim sau, sakant, ta prasme</i>).	
9.	Stilius funkcionalus (priderintas prie komunikatyvinės situacijos).	
IV UŽRAŠAS (0 - 3 tšk.)*		
10.	Rašyba taisyklinga.	0 - 2 0 kl. - 2 t. 1 kl. - 1 t. 2 kl. - 0 t.
11.	Skyryba taisyklinga (<i>leistinos 3 klaidos</i>).	0 - 1
Viso		0 - 17

* - Šios kategorijos taškų neskiriama, jeigu darbas trumpesnis nei ½ reikalaujamos apimties.

Dėmesio! Moksleivis gauna „0“ taškų už išplėstinio atsakymo užduotį, jeigu darbas neatitinka temos.

ĪRAŠO MOKINYS

MOKINIO KODAS

--	--	--

MOKINIO GIMIMO DATA

--	--	--	--	--	--	--	--

metai mėnuo diena

PAPILDO PRIŽIŪRINTI
GRUPĖ

vieta antklėjai su kodu

disleksija

GIMNAZIJOS TREČIOS KLASĖS HUMANITARINIŲ DALYKŲ EGZAMINAS

Instrukcija moksleiviui

1. Patikrink, ar egzaminų rinkinyje yra 10 puslapių.
Jeigu truktų lapų ar šiaip kas užkliūtų, pranešk mokytojui.
2. Šiame puslapyje ir atsakymų lape įrašyk savo kodą ir gimimo datą.
3. Atidžiai skaityk visus tekstus ir užduotis.
4. Sprendimus užrašyk šratiniu arba plunksna su juodu tušu/rašalu.
Nevartok korektoriaus.
5. Užduotyse nuo 1. iki 21. yra pateikti keturi atsakymai: A, B, C, D.
Juos atsakymų lape atitinka tokia langelių sandėsta:

A	B	C	D
---	---	---	---

Pasirink tik tai vieną atsakymą ir užtėpliok langelį su jį atitinkančia raide,-
pvz. jei pasirinkai atsakymą "A":

☒	B	C	D
-------------------------------------	---	---	---

6. Stenkis žymėdamas atsakymus nepadaryti klaidų, bet jeigu jau apsiriksi,
klaidingai pažymėtą apvesk ratuku ir pažymėk kitą atsakymą

☒	B	C	☒
-------------------------------------	---	---	-------------------------------------

7. Užduočių nuo 22. iki 28. sprendimus užrašyk aiškiai nurodytose vietose.
Riktus perbrauk.
8. Redaguodamas atsakymus užduotims, gali išnaudoti vietas su užrašu
Juodraštis. Užrašai juodraštyje nebus tikrinami ir vertinami.

Sėkmės!

**Darbo laikas:
120 minučių**

**Galimų taškų
skaičius: 50**

Riterių ir riterystės akiraty

Riterių istorija prasideda ankstyvaisiais viduramžiais, tais laikais, kada Rytų tautos užėmė Iberijos Pusiasalį ir krikščioniškąjį kraštą pavertė islamiška valstybe. Ispanijos nukariavimas buvo religinio pobūdžio, juo buvo siekta vienintelio tikslo – plėsti islamą. Baimė, kad musulmonai gali įsiveržti į pietinių prancūzų grafystes ir kaimynystėje su jomis esančią frankų valstybę, privertė Karolį Kūjį (majordomą, aukščiausią frankų valdytoją, 714 – 741 metais vyriausiąją frankų karo vadą, Mažojo Pepino tėvą) sukurti raitosios kariuomenės reguliarius dalinius, iš kurių amžiams bėgant ir susiformavo riterių būriai. Buvo tai kovotojų sluoksnis. Jie susikūrė savitą gyvenimo stilių, etiką ir ceremonialą.

Berniuką auklėti į riterius pradėta dar labai anksti. Sulaukęs septynerių metų vaikas tapdavo pažu, o tatai reikšdavo, kad berniukas iš moterų globos pereidavo į kietą vyrišką mokyklą. Keturiolikmetis pažas turėdavo palikti gimtuosius namus, kad jau tapęs ginklanešiu per šešerius, septynerius metus eitų mokslus pas kitą riterį.

Kai jau pakankamai perprasidavo karines gudrybes ir sėkmingai pereidavo visus charakterio išbandymus, ginklanešys galėdavo būti rikiuojamas į riterius. Pradžioje paprotys rikiuoti buvo tipiškai pasaulietiško pobūdžio. Ilgainiui iš šio paprasto akto išsirutuliojo religinė ceremonija. Iškilmės prasidedavo ginklanešio aprengimu puošniais rūbais. Vėliau jaunuolį įvedavo į paradinę salę. Ten pats garbiausias iš esančių riterių įteikdavo jam ginklą ir pentinus – ir šis aktas buvo tikrasis perikiavimas į riterius. Pagaliau visi drauge vykdavo į bažnyčią, kur kunigas šventindavo ant altoriaus padėtą kalaviją ir suteikdavo rikiuojamajam bažnytinį palaiminimą. Rūpinantis riterio laikysena buvo nustatytos regulos, kurių jie gyvenime turėdavo laikytis. Autorius vienoje to meto knygų primena: „*Stenkitės visuomet būti ištikimi savo viešpačiui. Grobių negeiskite, o gyvybės netausokite karaliaus garbei. Kovokite vien tik už teisingą reikalą, tikėjimo priešus visų pirma laikykite savo nedraugais. Visuomet gėris tebūnie jūsų globoje, našlėms ir vaikams būkite skydu. Pateiktus ištikimybės įžadus visais laikais išsaugokite*”.

Literatūros kuriamas riterių idealas išlikti šauniu, dievobaimingu riteriu tvirtai pažymėjo viduramžių žmonių širdis ir protus. Šviesūs riteriai – prancūzų liaudies pasakos herojus Parsifalas, legendinis Tristanas, karalius Artūras, bei taip pat grovas Rolandas, frankų užnugario sargybos, grįžtant iš Ispanijos Karoliui Didžiajam – buvo tuo metu visuotinai laikomi asmens veizmenimis.

Šiandien jau nėra riterių – XVI-ame amžiuje paskutinis iš jų visiems laikams paliko didžiojo istorijos teatro sceną. Paliko jie įvairiausių atmenų: tai pilys, šarvai, ginklai, meno kūriniai, kasdienės apyvokos daiktai, dokumentai ir knygos – liudininkai praėjusio pasaulio, kuris su mūsišku neturi jau nieko bendro. Negi tai jau ir bus pamirštas pasaulis? Tai pernelyg lengvabūdis požiūris. Reikia būtent žinoti, kad vyčiai buvo ne tikrai istorinis reiškiny, bet taip pat – o gal net ir visų pirma – sapnas, svajonė apie tokį žmogų, koks jis ir turėtų būti. O tasai sapnas apie „riteriškąjį“ žmogų nėra dar, mūsų laimei, iki galo išsapnuotas.

Pagal Wolfgango Tarnowskio knygos *Rycerze Wrocław* 1995, fragmentą.

Užduotys tekstui *Riterių ir riterystės akiraty*

1. užduotis (0 – 1)

Labiausiai taikli antraštė W.Tarnowskio pirmos pastraipos tekstui tai

- A. Religiniai karai ankstyvuosiuose viduramžiuose
- B. Europos riterių atsiradimas
- C. Muzulmonų pavertys Vakarų Europoje
- D. Karolio Kūjo valstybė

2. užduotis (0 – 1)

Viduramžių riterystės pradžia siekia

- A. VI amžiaus antrąją pusę
- B. VII amžiaus pirmąją pusę
- C. VII amžiaus antrąją pusę
- D. VIII amžiaus pirmąją pusę

3. užduotis (0 – 1)

Riteriu galėjo tapti ginklanešys

- A. prieš baigdamas keturiolika metų
- B. keturiolikmetis
- C. aštuoniolikmetis
- D. bent dvidešimtmetis

4. užduotis (0 – 1)

Legendinis riteriškujų pasakojimų veikėjas buvo

- A. Karolis Didysis
- B. Parsifalis
- C. Karolis Kūjis
- D. Pepinas Mažasis

5. užduotis (0 – 1)

Pagal W. Tarnowskį riterių epoką reiktų atsiminti, kadangi

- A. įvedė įvairias kovų taktikas
- B. išplatino turnyrą – rivalizacijos formą
- C. suformavo pamėgdžiojimo vertus veizmenis
- D. sukūrė dvarų meilės modelį

6. užduotis (0 – 1)

Tai, kad tekste pateikta citata yra paimta iš senosios knygos, rodo

- A. palyginimai
- B. mažių bėnės formos
- C. neologizmai
- D. archaizmai

7. užduotys (0 – 1)

Iš senovinės knygos paimtoje citatoje besikartojanti veiksmazodžio forma

- A. nusako prielaidą
- B. sustiprina paliepinimus
- C. suplastina išsaką
- D. švelnina reikalavimą

Akistatoje su priešu

(ištrauka iš Anonimo Galio lenkiškosios kronikos)

„Buvo šv. Bartolomejaus išskilmės, kai cisorius kėlėsi per upę, ir visi miesto gyventojai klausėsi šventųjų mišių. Tada buvo aišku, kad sėkmingai jis persikėlė ir nesunkiai surinko stambų grobį ir belaisvių, dargi užėmė palapines aplink miestą. Labai daugeliui iš tų, kurie atvyko miesto ginti ir gyveno už miesto išskleistose palapinėse, cisorius neleido pasislėpti į miestą; dalį jų iš karto vietoje suimta, dalis jų dar gelbėjosi bėgdami. Vienas jų, bėgdamas, sutiko Boleslovą ir papasakojo jam viską, kas atsitiko. O Boleslovas anaip tol nespruko lyg koks bailys kiškis, bet, kaip ir dera vyrui riteriui, paragino savuosius, sakydamas: „O nepabauginamieji riteriai, nuvarginti kartu su manimi daugelio karų ir daugelyje žygių, būkite ir dabar pasirengę drauge su manimi už Lenkijos laisvę numirti, arba likti gyvi! Aš pats, nors turiu tokią mažą saujelę, mielai jau būčiau ėmėsis kovos su cisoriumi, jei tikrai žinočiau, kad net, jei ten ir žūčiau, tai padarysiu galą tėvynės pavojams. Bet kadangi vienam mūsiškių tenka daugiau nei šimtas priešų, daug garbingiau bus čia priešintis, nei, einant ten su tokia saujele, įnirtingoje kovoje sutikti mirtį. O jeigu čia jiems sudarysime kliūtį ir užkirsim jiems kelią, jau ir tai busią galima laikyti savotiška pergale”.

Gall Anonim, *Kronika polska*, Wrocław 1968, p. 16.

8. užduotis (0 – 1)

Kuo Boleslovas norėjo įtikinti riterius?

- A. Verta susitaikyti, kad išgelbėjus tėvynę.
- B. Reikia liautis kovojus, nes priešas yra stipresnis.
- C. Reikia nedelsiant užpulti cisorių mieste.
- D. Reikia griebtis kovos, imantis tam tikros taktikos.

9. užduotis (0 – 1)

Kuri riterių taisyklė aiškėja ir W.Tarnowskio cituotoje senovinėje knygoje, ir Anonimo Galio Lenkų kronikos ištraukoje?

- A. gyvybės netausokite
- B. grobių negeiskite
- C. našlėms ir vaikams būkite skydas
- D. tikėjimo priešus laikykite nedraugais

10. užduotis (0 – 1)

O Boleslovas anaip tol nespruko lyg koks bailys kiškis, bet, kaip ir dera vyrui riteriui, paragino savuosius...

Sakinyje pavartotas paneigtas palyginimas padeda

- A. atskleisti karaliaus neryžtingumą
- B. išryškinti Boleslovo drąsą
- C. iškelti karinius nuopelnus
- D. pabrėžti nerūpestingą laikyseną prieš atžvilgiu

11. užduotis (0 – 1)

Tada buvo aišku, kad sėkmingai jis persikėlė ir nesunkiai surinko stambų grobį ir belaisvių, dargi užėmė palapines aplink miestą...

Po kuriuo žodžiu padėsi kablelį, kad pakeistum to atsakymo prasmę?

- A. buvo
- B. nesunkiai
- C. stambų
- D. palapines

12. užduotis (0 – 1)

Kuriame pasakyme įžvelgi sintaksinę klaidą?

- A. Įsižadėdamas damai, riteris imdavosi saugoti jos garbę.
- B. Davęs įžadus, riteris gynė savo širdies damą.
- C. Įsižadėjęs damai, garbė įsakydavo jam išlaikyti priesaiką.
- D. Visuose šiuose pasakymuose nėra klaidos.

13. užduotis (0 – 1)

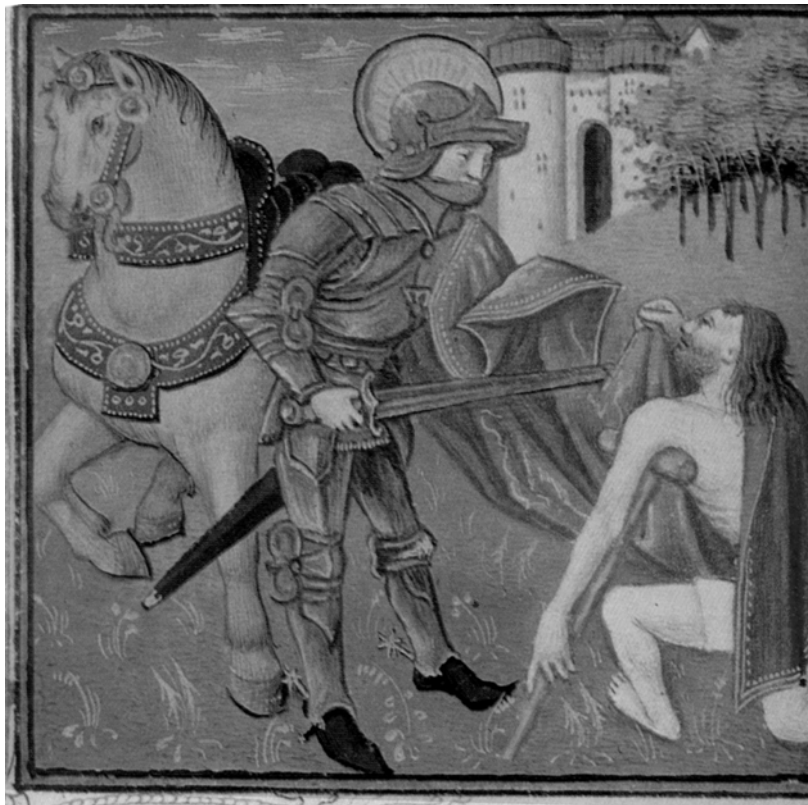
Žodis skydas turi perkeltinę prasmę sakinyje

- A. Skyde matėsi riterio herbas.
- B. Skydas saugojo jį nuo smūgio.
- C. Tuo tarpu grįžo ant skydo.
- D. Riteriai sudarė priedangą iš skydų.

14. užduotis (0 – 1)

Riterio idealas geriausiai atsiskleidžia žodžiuose

- A. „Dievui sielą, valdžiai kūną, damai širdį”
- B. „Maitina ir gina”
- C. „Laisvė, lygybė, brolybė”
- D. „Už jūsų ir mūsų laisvę”

Šventasis Martynas dalijasi apsiaustu su elgeta (XIV amžiaus miniatiūra)
Kad laikas ir užmarštis netemdytų. Viduramžių kronikų rinkinys
– *Wybór kronik średniowiecznych*, Warszawa 1971.

15. užduotis (0 – 1)

Kurią riterių kodekso regulą įgyvendina paveikslėlyje pavaizduotas šv. Martynas?

- A. Padėk reikalaujantiems. B. Kovok su netikinčiais.
C. Šlovink savo viešpaties vardą. D. Pasirink savęs vertą priešininką.

16. užduotis (0 – 1)

Kas geriausiai apibūdina centrinį paveikslėlo veikėją?

- A. apsiaustas ir kalavijas B. aureolė ir šarvai C. arklys ir pentinai D. korpės ir apsiaustas

17. užduotis (0 – 1)

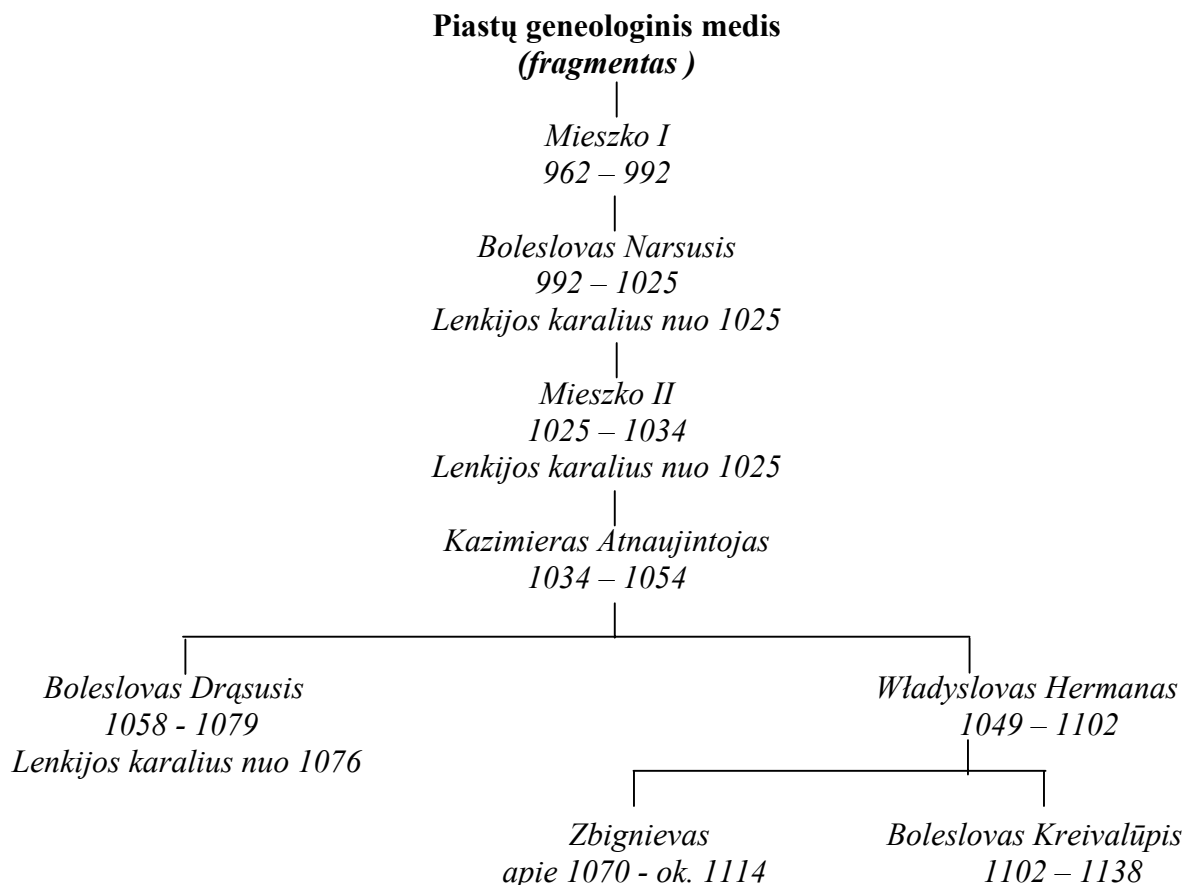
Paveikslėlyje pavaizduoto riterio elgsena primena

- A. netikintį Tomą B. sūnų paklydėlį
C. gailestingąjį Samarietį D. kenčiantį Hiobą

18. užduotis (0 – 1)

Į kurį filosofinės prigimties klausimą atsako savo poelgiu šv. Martynas?

- A. Kaip surasti tiesą? B. Kaip pasitarnauti gėriui?
C. Kaip atrasti grožį? D. Kokios yra žmogaus laisvės ribos?

19. užduotis (0 – 1)

Pasinaudodamas geneologiniu medžiu nustatyk, kuris sakiny yra teisingas.

- A. Boleslovas Drąsusis, Lenkijos karalius, perėmė valdžią iš Mieško I rankų.
- B. Pirmasis vainikuotas Lenkijos valdovas buvo Boleslovas Narsusis.
- C. Boleslovas Drąsusis buvo antras vainikuotas Lenkijos valdovas.
- D. Kazimieras Atnaujintojas buvo paskutinysis Piastas Lenkijos soste.

20. užduotis (0 – 1)

Boleslovas Kreivalūpis buvo

- A. Vladislovo Hermano sūnus ir Zbignievo brolis
- B. Boleslovo Drąsiojo anūkas ir Vladislovo Hermano dėdė
- C. Kazimiero Atnaujintojo brolėnas ir Mieško II anūkas
- D. Zbignievo tėvas ir Boleslovo Drąsiojo brolis

21. užduotis (0 – 1)

Kuri visuomenės hierarchinė sistema yra būdinga viduramžiams?

- A. valdovas, riteriai, miestiečiai, valstiečiai
- B. riteriai, miestiečiai, valdovas, valstiečiai
- C. valdovas, miestiečiai, valstiečiai, riteriai
- D. valdovas, riteriai, valstiečiai, miestiečiai

Kazimierz Gliński *Riteris ir dainius*

Kovon sustojo vyrai – pykčiu veidai jų mainos...
Švytravo dainiaus akys, net riteris supyko:
Kai kalavijas kirto – nuvėrė širdį stygos,
Ašmenys iltim griežė, iš liutnios biro dainos.
Eiklus turėjo būti, krūtinėn iešmu kirto ...
Sukniubo dainius žemėn, sielvartą stygos žėrė...
Narsuolis triumfavo. Bet ko nulinko svėrės?
Ko virš miškų ir pievų gaudi giesmė pakirdo?.
Tai aidas vėlę kloniais į nebūtį pakyli...
Garsus bekrastėj pievoj galvijai tyliai skaitė...
Gaidas laukuos pagavo skaistveidė piemenaitė,
Meilužis juos kartojo...
O kalavijas tyli.

Księga wierszy polskich XIX wieku, tom 3, Warszawa 1956, s. 207.
[Iš lenkų kalbos vertė A.Uzdila]

22. užduotis (0 – 1)

Kokią simbolinę reikšmę turi riterio ginklas, o kokią dainiaus kanklės?

23. užduotis (0 – 2)

Kuris laimėjo dvikovą tiesiogine prasme, o kuris metaforine prasme?

Nugalėtojas dvikovoje tiesiogine prasme ir nugalėtojas dvikovoje metaforine prasme:

24. užduotis (0 – 1)

Paaiškink, kas atsitiko su daina (necituok).

25. užduotis (0 – 2)

Iš eilėraščio „Riteris ir dainius” išrašyk pavyzdį stilistinės priemonės ir pavadink ją. Paaiškink, kokį vaidmenį ji atlieka.

Stilistinės priemonės pavyzdys ir jos pavadinimas.

Vaidmuo, kokį ji atlieka eilėraštyje.

26. užduotis (0 – 1)

Iš žemiau pateikto A.Mickevičiaus fragmento išrašyk sakinį, kuriuo gali glaustai įvardinti K.Glinskio parašytą eilėraštį.

„Ugnis praryja senolių palikimą,
O jau lobius plėšikai grobti ima.
Daina išliks. Ji žmonėse gyvena.
Jei pataikūnai jos nenor branginti,
Pagirdyti gėla, viltim maitinti,
Ji kalnuose, griuvėsiuos randa peno
Ir praeitį garsinti nebetrunka..”

(Mickiewicz A., Konrad Wallenrod, Wrocław 1991, s. 57)

[Iš lenkų kalbos vertė V.Mykolaitis-Putinas]

27. užduotis (0 - 5)

Parašyk kvietimą į puotą pilyje.

Mokinio gimimi data

--	--	--	--	--	--	--	--

metai mėnuo diena

GH-A2-031

MOKINIO KODAS

--	--	--

PRIZŪRINTI
GRUPĖ

A	☐	K	☐	T	☐	0	☐	0	☐
B	☐	L	☐	U	☐	1	☐	1	☐
C	☐	Ł	☐	V	☐	2	☐	2	☐
D	☐	M	☐	W	☐	3	☐	3	☐
E	☐	N	☐	X	☐	4	☐	4	☐
F	☐	O	☐	Y	☐	5	☐	5	☐
G	☐	P	☐	Z	☐	6	☐	6	☐
H	☐	Q	☐	1	☐	7	☐	7	☐
I	☐	R	☐	2	☐	8	☐	8	☐
J	☐	S	☐	3	☐	9	☐	9	☐

neatvykęs atleistas laureatas

UŽPILDO MOKINYS

Užd. nr.	Atskymai			
1	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
2	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
3	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
4	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
5	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
6	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
7	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
8	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
9	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
10	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
11	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
12	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
13	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
14	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
15	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
16	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
17	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
18	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
19	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
20	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
21	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D

UŽPILDO
EGZAMINATORIUS

PUNKTŲ
SUMA

D	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
J	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

D	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
J	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Užd.
Nr.

22	☐ N	☐ 0	☐ 1			
23	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1
24	☐ N	☐ 0	☐ 1			
25	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1
26	☐ N	☐ 0	☐ 1			
27.1	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1
27.2	☐ N	☐ 0	☐ 1			
27.3	☐ N	☐ 0	☐ 1			
27.4	☐ N	☐ 0	☐ 1			

28.1	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1
28.2	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1									
28.3	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ N	☐ 0	☐ 1										
28.4	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1									

Vieta antklėjai
su kodu

Atsakymų raktas – uždaros užduotys

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
B	D	D	B	C	D	B	D	A	B	B	C	C

14	15	16	17	18	19	20	21
A	A	B	C	B	B	A	A

Trumpo ataskymo atvirų užduočių vertinimo modelis

Užduot. nr.	Teisingas atsakymas	Taškai	Taškų priskyrimo taisyklės
22.	Kalavijas – pvz. jėga, brutalumas, kova, mirtis, blogis ... Liutnia – pvz. grožis, nekaltybė, silpnumas, poezija (giesmė), gėris ...	0 - 1	Priskiriama 1 tašką už taisyklingą perskaitymą, kalavijo simbolikos ir taisyklingą perskaitymą liutnios simbolikos. Leistini ir kiti atsakymai, su sąlyga, kad kyla iš kūrinio turinio.
23.	Tiesiogine prasme laimėtojas yra riteris, metaforine prasme liutnistas (dainius).	0 - 2	Priskiriama 1 tašką už nurodymą riterio – laimėtojo tiesiogine prasme. Priskiriama 1 tašką už liutnisto nurodymą – metaforine prasme.
24.	Pvz. giesmė išliko, gyvena gamtos pasaulyje, gyvena tarp žmonių, yra žmonių perduodama...	0 - 1	Priskiriama 1 tašką už taisyklingą paaiškinimą (neleistina cituoti).
25.	Pvz.: “silpna krūtinė” - epitetas, pabrėžia liutnisto jį apibūdinantį delikatumą, “kalavijas sužvango” - onomatopėja, perteikia kovos atgarsį, “giesmė išbėgo” - animizacija, dinamizuoja kūrinį ...	0 - 2	Priskiriama 1 tašką už nurodymą išrašytos stilistinės priemonės. Priskiriama 1 tašką už tinkamą apibrėžimą jos funkcijos.
26.	“Giesmė išliks”.	0 - 1	Priskiriama 1 tašką už taikliai parinktą citatą.

KVIETIMO VERTINIMO KRITERIJAI

Kriterijai	Taškų priskyrimo taisyklės	Taškai
Temos realizavimas	<ul style="list-style-type: none"> • Nurodymas adresato, siuntėjo, nurodymas vietos, laiko bei tikslo, • Priderinimas išsako prie komunikatyvinės situacijos (pvz. vartojant įtikinamojo pobūdžio žodžius, vartojant mandagumo kreipinius). 	0 - 2
Kompozicija	Laikymasis išsako rišlumo.	0 - 1
Kalba ir stilius	Kalbos ir stiliaus taisyklingumo paisymas (taisyklingi reikšmine prasme – vartoja žodyną, taisyklingai kaitalioja žodžius bei jungia juos į sakinius ir vientisinius sakinius į sudėtinius sakinius – nesitaiko besikartojančių tų pačių sakinio struktūrų, taikliai parenka kalbines priemones: nesitaiko vulgarizmų, nepateisinamų kolokvializmų, tuščiažodžiavimo, dviprasmybių, stilių maišymosi, nepagrįstų žodžių kartojimo, piktanaudžiavimo svetimybėmis, nepagrįstų posakių, tokių kaip <i>praktiškai imant, kaip tas sakė, paprasčiausiai, kaip čia pasakius</i>). (leistina 1 klaida).	0 - 1
Rašyba ir skyryba	Išlaikomas rašybos ir skyrybos taisyklingumas (leistina 1 klaida).	0 - 1
Viso:		0 - 5

IŠPLĖSTINIO ATSAKYO UŽDUOTIES VERTINIMO KRITERIJAI

Vertinimo kriterijai		Taškai
I TEMA (0 - 7 tšk.)		
1.	Visas tekstas atitinka temą.	0 - 1
2.	Plėtotė apima: e) taikliai pateikiamą pavyzdį, f) pavyzdžio komentavimą, g) sprendimų susumavimą, išvadas, h) temos realizavimą pagal moksleivio priimtą ir pagrįstą koncepciją.	0 - 1 0 - 1 0 - 1 0 - 1
3.	Darbas yra teisingas meritoriniu požiūriu.	0 - 1
4.	Turiny atsižvelgta į kontekstus.	0 - 1
II KOMPOZICIJA (0 - 3 tšk.)*		
5.	Tekstas yra triskiautės kompozicijos ir išlaiko teisingas proporcijas.	0 - 1
6.	Tekstas yra rišlus (esama stilistinių sąsajų tarp atskirų darbo dalių).	0 - 1
7.	Tekstas yra logiškai sutvarkytas (nesitaiko nepagrįstų kartojimų).	0 - 1
III KALBA IR STILIUS (0 - 4 tšk.)*		
8.	Teisingai (reikšmės požiūriu) vartoja žodyną, taip pat ir frazeologiniuose junginiuose.	0 - 3
8a.	Taisyklingai kaitalioja žodžius bei jungia žodžius į sakinius ir vientisinius sakinius į sudėtinius sakinius (nesitaiko tos pačios sakinio stuktūros kartojimo).	<i>(leistinos trys klaidos, nepriklausomai nuo kategorijos)</i> 3 kl.-3 tšk. 4 kl.-2 tšk. 5 kl.-1 tšk.. 6 kl.-0 tšk.
8b.	Taikliai parenka kalbos priemones (nesitaiko vulgarizmų, nepateisinamų kolokvializmų, tuščiažodožiavimų, dviprasmybių, stilių maišymo, nepagrįsto žodžių kartojimo, nepiknaudžiaujama svetimybėmis, nepagrįstais posakiais, kaip antai: <i>praktiškai imant, tarkim, duokim sau, paprasčiausiai, ta prasme</i>).	
9.	Stilius yra funkcionalus (priderintas prie komunikatyvinės situacijos, išsakų formos).	0 - 1
IV UŽRAŠAS (0 - 3 tšk.)*		
12.	Ortografija nepriekaištinga..	0 - 2 0 kl.-2 tšk. 1 kl.-1 tšk. 2 kl.-0 tšk.
13.	Skyryba nepriekaištinga (<i>leistinos 3 klaidos</i>).	0 - 1
Viso		0 - 17

* - Šios kategorijos taškų nepriskiriama, jeigu darbas trumpesnis nei 1/2 reikalaujamos apimties.

Dėmesio! Mokinys gauna „0“ taškų už išplėstinio atsakymo užduotį, jeigu darbas neatitinka temos.

MOKINIO KODAS

--	--	--

MOKINIO GIMIMO DATA

--	--	--	--	--	--	--	--

metai mėnuo diena

vieta antklėjai su kodu

disleksija

**GIMNAZIJOS TREČIOS KLASĖS
MATEMATINIŲ-GAMTINIŲ
DALYKŲ
EGZAMINAS**

Instrukcija moksleiviui

1. Patikrink, ar egzaminų rinkinyje yra 10 puslapių.
Jeigu truktų lapų ar šiaip kas užkliūtų, pranešk mokytojui.
2. Šiame puslapyje ir atsakymų lape įrašyk savo kodą ir gimimo datą.
3. Atidžiai skaityk visus tekstus ir užduotis.
4. Sprendimus užrašyk šratiniu arba plunksna su juodu tušu/rašalu.
Nevartok korektoriaus.
5. Užduotyse nuo 1. iki 25. yra pateikti keturi atsakymai: A, B, C, D.
Juos atsakymų lape atitinka tokia langelių sandėsta:

A	B	C	D
---	---	---	---

Pasirink tik tai vieną atsakymą ir užtėpliok langelį su jį atitinkančia raide,-
pvz. jei pasirinkai atsakymą "A":

■	B	C	D
---	---	---	---

6. Stenkis žymėdamas atsakymus nepadaryti klaidų, bet jeigu jau apsiriksi,
klaidingai pažymėtą apvesk ratuku ir pažymėk kitą atsakymą

⊙	B	C	■
---	---	---	---

7. Užduočių nuo 26. iki 33. sprendimus užrašyk aiškiai nurodytose vietose.
Riktus perbrauk.
8. Redaguodamas atsakymus užduotims, gali išnaudoti vietas su užrašu
Juodraštis. Užrašai juodraštyje nebus tikrinami ir vertinami.

Sėkmės!

**Darbo laikas:
120 minučių**

**Galimų taškų
skaičius: 50**

1. užduotis (0 - 1)

Pilkoji žuvėdra kiekvienais metais skrenda iš Arktikos į Antarktidą ir atgal. Per 24-erius savo gyvenimo metus įveikia šiame kelyje dvigubą Žemės atstumą nuo Mėnulio. Kokią dalį Žemės atstumo nuo Mėnulio sudaro atstumas tarp Arktikos ir Antarktidos?

A. $\frac{24}{12}$

B. $\frac{12}{24}$

C. $\frac{1}{12}$

D. $\frac{1}{24}$

2. užduotis (0 - 1)

6.000 km bendro ilgio upių švaros tyrimas parodė, kad jų vandenys 46% ilgyje atitinka galiojančioms švaros klasėms. Keliuose ilgio kilometruose upės turi vandenį, telpančias galiojančiose švaros klasėse?

A. 130,43 km

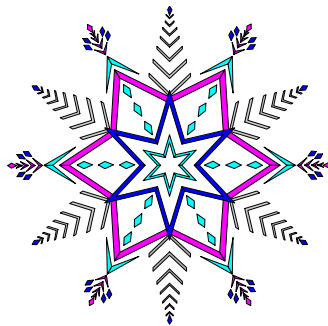
B. 276 km

C. 2760 km

D. 3240 km

3. užduotis (0 - 1)

Kiek simetrijos ašių turi nupiešta snaigė?

A. 0

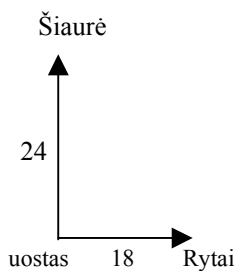
B. 2

C. 3

D. 6

4. užduotis (0 - 1)

Iš uosto vienu metu išplaukė du tyrimų laivai: vienas į šiaurę 24 mazgų greičiu, antras į rytus 18 mazgų greičiu (viemas mazgas yra viena jūrmylė į valandą). Koks bus atstumas tarp laivų po valandos jų plaukimo?

A. $\sqrt{42}$ jūrmylės

B. 21 jūrmylė

C. 30 jūrmylių

D. 42 jūrmylės

5. užduotis (0 - 1)

Ilgiausia Lenkijos upė – Visla turi 1047 km ilgio. Koks yra jos ilgis žemėlapyje, kurio skalė 1:3000000?

A. 3,49 cm

B. 3,94 cm

C. 34,9 cm

D. 39,4 cm

6. užduotis (0 - 1)

Kai Alė iš I „a“ Tave paklaus: „Iš kur danguje ėmėsi ta gražiulė vaivorykštė?“, atsakysi:

A. tai atsispindėjusi saulės šviesa nuo lietaus lašų paviršiaus

B. tai saulės šviesa, suskilusi lietaus lašuose

C. tai dėl interferencijos susidarė vaivorykštė

D. tai vandens lašų išblaškyta saulės šviesa

7. užduotis (0 - 1)

Tiriantis palydovas juda tolygiai apskritimu. Šio judesio ryšį tarp linijinio greičio v ir dažnio f nusako formulė $f = \frac{v}{2\pi r}$, kur r yra apskritimo spindulys. Pasinaudodamas veiksmais su vienetais, nurodyk, koks yra dažnio dydis.

A. s

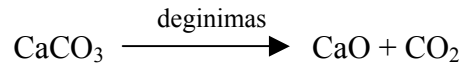
B. 1/s

C. s^2

D. $1/s^2$

8. užduotis (0 - 1)

Namo statybai bus suvartota 2,8 tonos degtų kalkių [CaO – 56 u]. Kiek chemiškai švarių kalkių [CaCO₃ – 100 u] reikia išdegti, kad gautume reikiamą kalkių kiekį, jeigu reakcija vyksta pagal lygybę:

A. 4,4 t

B. 5 t

C. 6 t

D. 6,4 t

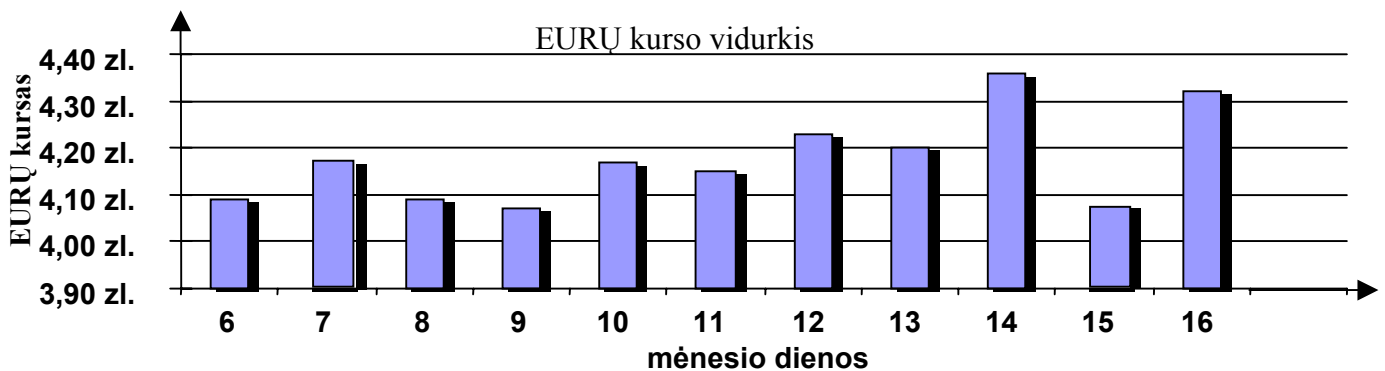
9. užduotis (0 - 1)

Kuris užrašas informuoja, kas vyksta su paimtu maistu, kol jis pateks į panaudojimo vietą?

- A. virškinimas → perėjimas į kraują → smelkimas į ląsteles
- B. smulkinimas → rijimas → virškinimas skrandyje
- C. virškinimas → įėmimas → šalinimas
- D. įėmimas → virškinimas → smulkinimas

10. užduotis (0 - 1)

Brėžinys parodo EURŲ kurso vidurkį, pažymėtą paeiliui per 1999 metų spalio vienuolika dienų. Per kiek dienų EURŲ kaina buvo žemesnė nei 4,12 zł. ?

A. 3

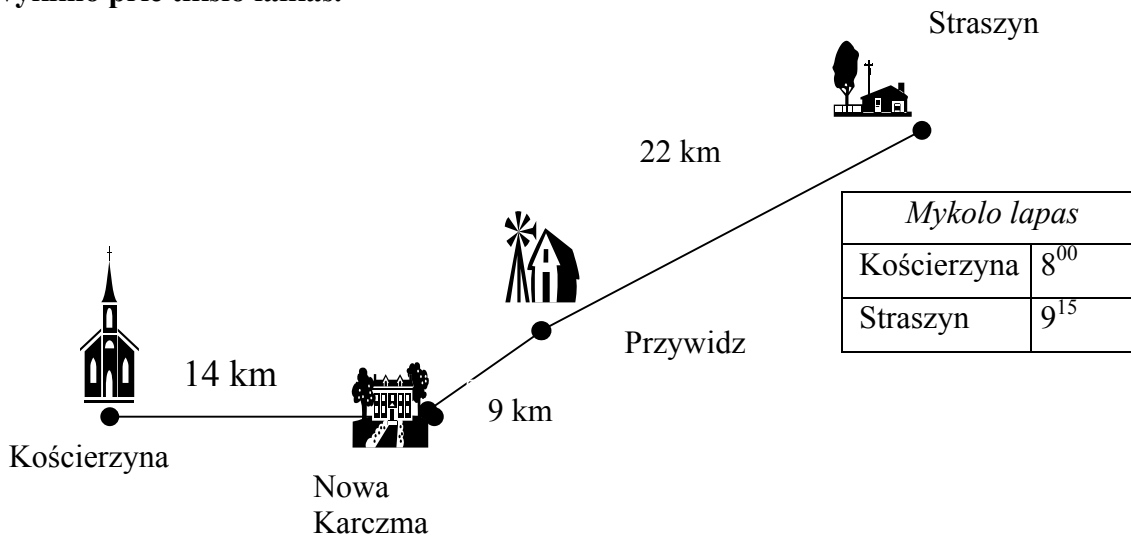
B. 4

C. 5

D. 6

11. užduotis (0 - 1)

Kelyje Kościerzyna – Straszyn vyksta dviratininkų lenktynės. Gimnazistai startavo aštuntą valandą ryte. Žemiau pateiktas lenktynių maršruto piešinys ir paduotas Mykolo, lenktynių lyderio, starto ir atvykimo prie tikslo laikas.

Naudodamasis piešinyje ir lentelėje pateiktais duomenimis, apskaičiuok, kokių vidutiniu greičiu važiavo Mykolas.

A. 31 km/h

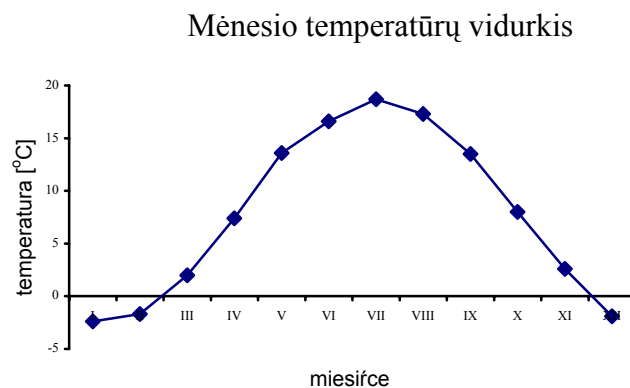
B. 36 km/h

C. 42 km/h

D. 45 km/h

12. užduotis (0 - 1)

Gamtininkų būrelis užsiėmimuose moksleiviai analizavo mėnesio temperatūrų Lovičiuje vidurkio brėžinį.

Kiek mėnesių tame mieste trunka terminė žiema (kada paros temperatūra žemesnė arba lygi nuliui)?

A. 1 mėnuo

B. 2 mėnesiai

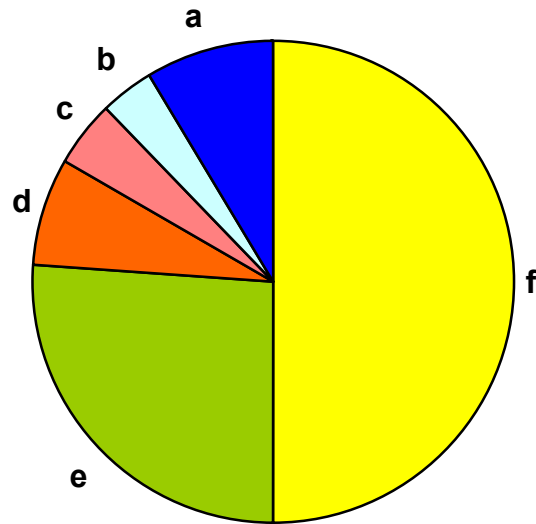
C. 3 mėnesiai

D. 4 mėnesiai

13. uždutis (0 - 1)

Lentelėje ir rato diagramoje pavaizduota svorio procentais žemės plutos cheminė sudėtis. Kurie diagramos laukai nurodo sicilį ir kalkakmenį?

Elementas	Kiekis [% svorio]
Deguonis	50
Sicilis	26
Aliuminis	7,3
Geležis	4,5
Kalkakmenis	3,5
Kiti	8,7

- A. a - sicilis, b - kalkakmenis
 B. c - sicilis, d - kalkakmenis
 C. b - kalkakmenis, d - sicilis
 D. e - sicilis, b - kalkakmenis

14. uždutis (0 - 1)

Remdamasis lentele nurodyk teisingą atsakymą.

Amžius metais	Vidutinis ūgis cm	
	Berniukai	Mergaitės
8	132	124
10	140	140
12	153	156
14	158	162
16	166	164

- A. Tarp 10 ir 14 metų mergaitės auga greičiau už berniukus.
 B. Mergaitės 14 metų sustoja augusios.
 C. Augimo tempas nepriklauso nuo lyties.
 D. Mergaitės ir berniukai tarp 8 ir 16 metų auga tuo pačiu tempu.

15. uždutis (0 - 1)

Gamtininkų klubui priklauso a moksleivių iš I klasės. Moksleivių iš II klasės priklauso tiek pat, kiek ir iš I klasės, o iš III klasės m kartų daugiau, nei iš I klasės. Kiek moksleivių priklauso klubui?

- A. $a + a + a + m$ B. $a + a + ma$ C. $3m + a$ D. $2a + m$

16. uždutis (0 - 1)

Gamtininkai išsileido dviejų dienų išvykai, pasiimdami tam tikrą sumą pinigų. Pirmą dieną išleido $\frac{2}{5}$ visos sumos. Antrą dieną išleido $\frac{3}{4}$ tų, kurie jiems buvo likę. Kuris reiškinytis nusako, kiek pinigų gamtininkai išleido per dvi išvykos dienas (visus pinigus pažymint: x) ?

- A. $\frac{23}{20}x$ B. $\frac{17}{20}x$ C. $\frac{6}{20}x$ D. $\frac{15}{20}x$

Zadanie 17. (0 - 1)

Darius yra 20 kg sunkesnis už Basę, o Basės svoris sudaro $\frac{3}{4}$ Dariaus svorio. Kuri iš lygčių sistemų, priimant, kad: d – Dariaus svoris, b – Basės svoris, parodo priklausomybę tarp Basės ir Dariaus svorio?

A. $\begin{cases} d = b - 20 \\ b = \frac{3}{4}d \end{cases}$ B. $\begin{cases} d = b + 20 \\ b = \frac{4}{3}d \end{cases}$ C. $\begin{cases} d = b + 20 \\ b = \frac{3}{4}d \end{cases}$ D. $\begin{cases} d = b \cdot 20 \\ b = \frac{3}{4}d \end{cases}$

18. užduotis (0 - 1)

Dviračio ratas, kurio perimetras lygus 2 metrams, tam tikroje kelio atkarpoje padaro 550 apsučių. Kiek apsučių tame pačiame kelio ruože padarys ratas, kurio perimetras lygus 1,5 metro?

A. 412 B. 413 C. 733 D. 734

19. užduotis (0 - 1)

Vienas m^3 vandens kainuoja 2,70 zł. Kuri formulė nurodo apmokų dydžio priklausomybę nuo suvartoto vandens kiekio (jeigu žymėsime: a – suvartoto vandens m^3 kiekį, b – apmoką už suvartotą vandenį)?

A. $a = 2,7 b$ B. $b = \frac{2,7}{a}$ C. $b = \frac{a}{2,7}$ D. $b = 2,7 a$

20. užduotis (0 - 1)

Lentelė parodo klimatų tipus bei augmenijos formacijas. Kuris derinys yra teisingas?

Rinkinio nr.	Klimato tipas	Augmenijos formacija
I	pusiaujo išimtinai drėgnas	lapuočių ir mišrūs miškai
II	vidutiniškai vėsus	spygliuočiai miškai, taiga
III	vidutiniškai šiltas jūros	savana
IV	ekvatorinis, tarpsniais sausas	drėgni pusiaujo miškai

A. I B. II C. III D. IV

21. užduotis (0 - 1)

Laisvą kūno kritimą galima nusakyti formule: $h = \frac{gt^2}{2}$, kur h rodo aukštį, nuo kurio kūnas krenta, g – žemės pagreitį, o t – kritimo laiką. Kuria formule yra nusakytas kritimo laikas?

A. $t = \sqrt{\frac{2h}{g}}$ B. $t = \sqrt{2gh}$ C. $t = \frac{2h}{g}$ D. $t = \sqrt{\frac{g}{2h}}$

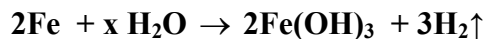
22. užduotis (0 - 1)

Žemėje stebimas saulėtemis būna tada, kai dangaus kūnai išsirikiuos tokia tvarka:

A. Mėnulis, Saulė, Žemė B. Mėnulis, Žemė, Saulė
C. Žemė, Mėnulis, Saulė D. Saulė, Žemė, Mėnulis

23. užduotis (0 - 1)

Geležis reaguoja su vandens garais pagal pateiktą lygtį:

Koki skaičių reikia įrašyti vietoj x ?

- A. $x = 2$ B. $x = 3$ C. $x = 4$ D. $x = 6$

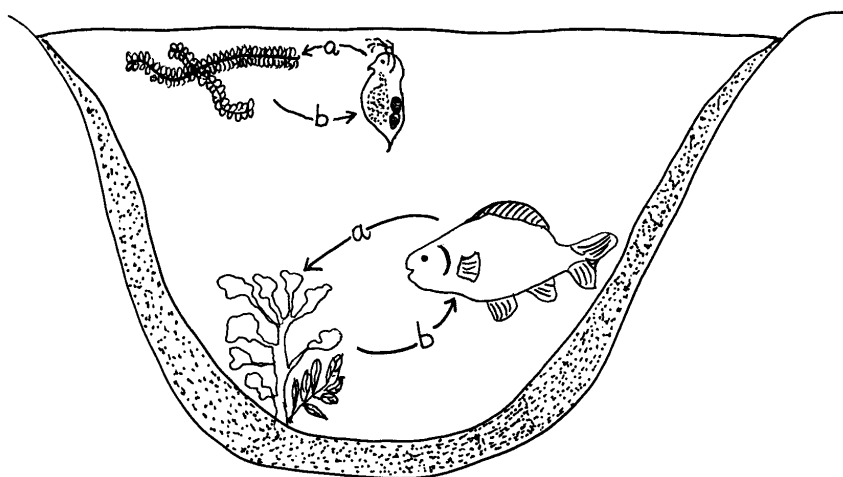
24. užduotis (0 - 1)

Vaičius užliejo vandenių gabaliuką degusių kalkių ir po kurio laiko nukošė nuosėdas. Į gautą skiedinį per vamzdelį pūtė iškvėpiamą orą. Skiedinyje atsirado baltų nuosėdų. Gautosios nuosėdos yra:

- A. kalkakmenio oksidas B. kalkakmenio karbonatas
C. kalkakmenio hidroksidas D. kalkakmenio (VI) sulfatas

25. užduotis (0 - 1)

Schema parodo dujų apytaką tarp ežero organizmų. Organizmai suvartoja arba išskiria dujas, pažymėtas raidėmis a arba b .

Dujos a ir b tai:

- A. a – anglies dvideginis, b – deguonis B. a – deguonis, b – azotas
C. a – deguonis, b – anglies dvideginis D. a – azotas, b – anglies dvideginis

26. užduotis (0 - 2)

Vienas m^3 pūrus sniego sveria 0,1 t. Kiek tonų sniego reikia pašalinti nuo gatvelės, kurios ilgis 250 m, plotis 10 m, o sniego sluoksnis 0,5 m storio?

Užrašyk apskaičiavimus.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

27. uždutis (0 - 3)

Elektriniame keptuve, kurio galia $P = 3 \text{ kW}$, valgis keptas $t = 1,5 \text{ h}$. Kiek kainuoja iškepti tą valgi, jeigu energetinė įmonė ima $0,12 \text{ zł}$. už 1 kWh suvartotos energijos? Užrašyk skaičiavimą.

.....

.....

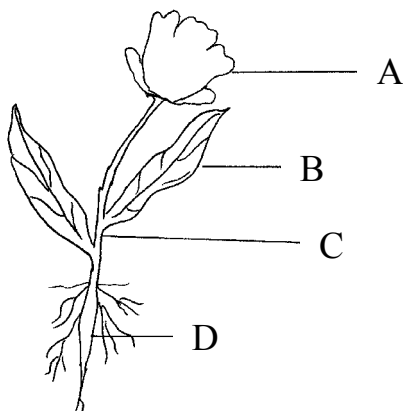
.....

.....

.....

28. uždutis (0 - 3)

Piešinys vaizduoja žemės augalo sandaros schemą. Raidėmis A-D pažymėti atskiri augalo organai. Susiek kiekvieną raidę su atitinkamu augalo organo pavadinimu ir suminėk jo svarbiausią funkciją.

žymėjimas	organas	svarbiausia funkcija

29. uždutis (0 - 3)

Chemijos pamokos metu Ieva atliko bandymą. Į sodos šarmo skiedinį, nuspalvintą fenoloftaleino, įlašino atskiestos druskos rūgšties. Išblukinusi fenoloftaleiną papildomai ištyrė, kad universalusis indikatorinis popierėlis (geltonas) nekeičia spalvos. Išgarinus šarmą iki sausumo gavo baltus miltelius.

Suformuluok pagal šį bandymo aprašą vieną pastebėjimą (observaciją) ir dvi išvadas.

.....

.....

.....

30. užduotis (0 – 3)

Atstumu x nuo vietos, iš kur stebimi žvėrys, stovi poliarinis lokys, kuris moka puikiai plaukioti. Plaukia jis tolygiu greičiu 20 km/h. Suformuluok formulę, kuri nurodo, kiek laiko reikia lokiui įveikti x atstumą.

Apskaičiuok, per kiek minučių lokys įveiks 3 km atstumą.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

31. užduotis (0 – 2)

Šalia esančiame žemėlapyje raide A pažymėta pakrantės fragmentą. Parašyk, koks tai pakrantės tipas. Įvardink veiksni, prisidėjusį prie jo atsiradimo.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

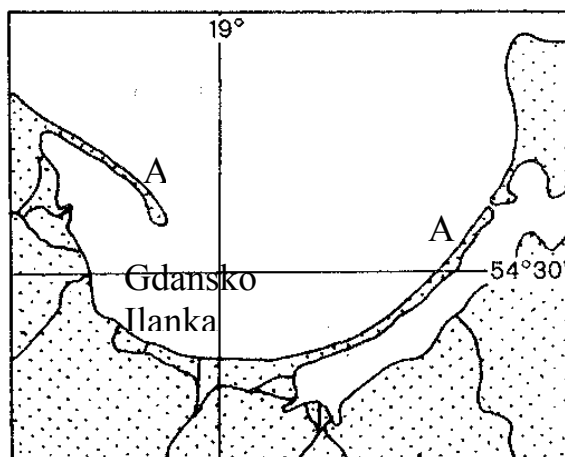
.....

.....

.....

.....

.....

32. užduotis (0 – 3)

Apskaičiuok, kiek valandų yra vietos laiku Londone, kai San Diege Kalifornijoje ($121^{\circ}W$) yra saulėtas vidudienis.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Mokinio gimimi data

metai			mėnuo		diena	

GM-A1-031

MOKINIO KODAS

--	--	--

UŽPILDO
PRIZŪRINTI
GRUPĖ

A	☐	K	☐	T	☐	0	☐	0	☐
B	☐	L	☐	U	☐	1	☐	1	☐
C	☐	Ł	☐	V	☐	2	☐	2	☐
D	☐	M	☐	W	☐	3	☐	3	☐
E	☐	N	☐	X	☐	4	☐	4	☐
F	☐	O	☐	Y	☐	5	☐	5	☐
G	☐	P	☐	Z	☐	6	☐	6	☐
H	☐	Q	☐	1	☐	7	☐	7	☐
I	☐	R	☐	2	☐	8	☐	8	☐
J	☐	S	☐	3	☐	9	☐	9	☐

disleksija

neatvykęs

atleistas

laureatas

UŽPILDO MOKINYS

Užd. nr.	Atskymai			
1	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
2	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
3	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
4	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
5	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
6	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
7	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
8	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
9	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
10	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
11	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
12	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
13	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
14	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
15	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
16	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
17	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
18	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
19	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
20	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
21	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
22	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
23	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
24	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
25	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D

UŽPILDO EGZAMINATORIUS

Užd. nr.																
26	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1										
27	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1							
28	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3											
29	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1							
30	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1							
31	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1										
32	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1							
33	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1	☐ N	☐ 0	☐ 1

PUNKTŲ SUMA

	☐ D	☐ J								
D	☐	☐	☐	☐	☐	☐				
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
J	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vieta antklėjai su kodu

ATSAKYMŲ IR PUNKTAVIMO RAKTAS
I LAKŠTAS
I DALIS
UŽDAROS UŽDUOTYS

Užduoties nr.	Teisingi atsakymai	Taškų kiekis	Užduoties nr.	Teisingi atsakymai	Taškų kiekis
1	D	0-1	14	A	0-1
2	C	0-1	15	B	0-1
3	D	0-1	16	B	0-1
4	C	0-1	17	C	0-1
5	C	0-1	18	C	0-1
6	B	0-1	19	D	0-1
7	B	0-1	20	B	0-1
8	B	0-1	21	A	0-1
9	A	0-1	22	C	0-1
10	B	0-1	23	D	0-1
11	B	0-1	24	B	0-1
12	C	0-1	25	A	0-1
13	D	0-1			

PUNKTAVIMO SCHEMA
I LAKŠTAS
II DALIS
ATVIROS UŽDUOTYS

Užd. nr.	Taškų kiek.	Teisingas atsakymas	Punktavimas	Kiti įskaityti atsakymai	Klaidingi atsakymai
26.	2	$250 \text{ m} \cdot 10 \text{ m} \cdot 0,5 \text{ m} = 1250 \text{ m}^3$ $1250 \text{ m}^3 \cdot 0,1 \text{ t/m}^3 = 125 \text{ t}$	*už teisingą metodą (tūris vieneto masė tūris) – 1 tšk. *už teisingus skaičiavimus – 1 tšk.	*skaičiavimuose ir atsakyme vienetai gali būti apleisti,	
27.	3	$E = 3 \text{ kW} \cdot 1,5 \text{ h} = 4,5 \text{ kWh}$ $4,5 \text{ kWh} \cdot 0,12 \text{ zł/kWh} = 0,54 \text{ zł}$	*už teisingą metodą – 1 tšk. *už teisingus skaičiavimus - 1 tšk. *už atsakymą su vienetais – 1 tšk.	*skaičiavimuose vienetai gali būti ir apleisti.	Atsakymai be vienetų
28.	3	A – žiedas C – stiebas B – lapas D – šaknis A – tarnauja veisimuisi B – asimiliuoja anglies dvideginį C – laiko lapus ir žiedus D – laiko augalą grunte, ima vandenį ir mineralines druskas,	*už teisingą visų organų įvardijimą – 1 tšk. *už vieno veiksmo teisingą įvardijimą: keturių organų - 2 tšk. dviejų arba trijų - 1 tšk. mažiau nei dviejų organų - 0 tšk.	A - apyžiedis, vainikas C – ūglys D - šaknelė * stiebas – transportuoja vandenį, mineralines druskas ir fotosintezės produktus, lapas – gamina maistą, fotosintezė, transpiracija (garavimas), gamina organinius junginius, žiedas – brandina sėklas ir vaisius	A – taurė šaknis – ima maistą žiedas – augina vaisių, pritraukia vabzdžius
29.	3	Pastebėjimas (observavimas) <ul style="list-style-type: none"> Lašinant rūgšties skiedinį, hidroksido skiedinys, turintis fenolftaleino, blunka. Išvados: <ul style="list-style-type: none"> Fenolftaleino blukimas rodo, kad skiedinyje nėra 	* Už pateiktą teisingą atsakymą - 1 tšk. * Už teisingai suformuluotas dvi išvadas (po vieną tašką už kiekvieną išvadą) - 2 tšk.	Pastebėjimai (observavimas) <ul style="list-style-type: none"> Nublukintame skiedinyje universalus lakmuso popierėlis nekeičia spalvos. Išgarinus likusį skiedinį gauta baltus miltelius. * Išvados <ul style="list-style-type: none"> Jeigu nesikeičia universalus 	

		<p>jonų OH⁻ (arba OH ir H⁺ jonų kiekis yra vienodas),</p> <ul style="list-style-type: none"> Nublukinus fenoloftealiną skiedinys stiklinėje neturi nei rūgšties, nei šarmo savybių ir pan. 		<p>indikatorinio popierėlio spalva, tai tiriamame skiedinyje nėra jonų H⁺ arba OH⁻ (arba jų esama vienodais kiekiais),</p> <ul style="list-style-type: none"> Rūgštis, reaguodama su šarmu, duoda druską. 	
30.	3	$t = \frac{x}{20}$ $t = \frac{3km}{20 \frac{km}{h}} = \frac{3}{20} h$ $\frac{3}{20} h = 9 \text{ min.}$	<p>* Laiko nuo atstumo priklausomybės nurodymas - 1 tšk.</p> <p>* Už apskaičiuotą laiką – 1 tšk.</p> <p>* Vienetų pakeitimas – 1 tšk.</p>		
31.	2	<p>Nerijos</p> <p>Jūra neša smėlį, jūros akumulacinė veikla</p>	<p>*už pakrantės tipo nurodymą - 1 tšk.</p> <p>*už nuroytą veiksni - 1 tšk.</p>	<p>*skendinės srovės, jūros statybinė veikla</p>	<p>nerija</p> <p>jūros banga, pakrančių srovės, jūros srovės, vėjas nuo jūros</p>
32.	3	<p>Geografinio ilgio skirtumas yra lygo 121⁰</p> <p>Per 1h Žemė apsisuka 15⁰</p> $121 : 15 = 8 \frac{1}{15} (h)$ $8 \frac{1h}{15} = 8h 4'$ <p>(San Diegas guli į vakarus nuo Londono, todėl valandas sudedame)</p> $12^{00} + 8^{04} = 20^{04}$	<p>*Už geografinio ilgio nurodytą skirtumą – 1 tšk.</p> <p>*Už apskaičiuotą laiko skirtumą – 1 tšk.</p> <p>*Už vietos laiko Londone apskaičiavimą - 1 tšk.</p>	<p>*Žemė pasisuka 1⁰ per 4 minutes</p> $121 \cdot 4 = 484 \text{ (minutės)}$ $484 \text{ minutės} = 8 \text{ h ir } 4'$ <p>Londone vietos laikas:</p> $12^{00} + 8^{04} = 20^{04}$ <p>Skaičiavimuose vienetai gali būti praleisti.</p>	
33.	6	<p>x – didelių palapinių skaičius</p> <p>y – mažų palapinių skaičius</p>	<p>*už atitinkamų žymėjimų įvedimą - 1 tšk.</p>		

	<p><i>sprendimas vartojant lygtis</i></p> $\begin{cases} x + y = 49 \\ 350x + 250y = 14000 \end{cases}$ <p>arba</p> $350x + 250(49 - x) = 14\ 000$ <p>Gamtininkai gali pirkti 17 didelių palapinių.</p> <p><i>Kitokio skaičiavimo pavyzdys</i></p> $49 \cdot 250 = 12\ 250$	<p>*už sudarytą lygčių sistemą, lygtį, nelygybę - 2 tšk.</p> <p>DĖMESIO: už lygčių sistemos teisingai sudarytą tik vieną lygybę mokinys gauna 1 tašką</p> <p>*už teisingo metodo taikymą sprendžiant lygybes (nelygybes) – 1 tšk.</p> <ul style="list-style-type: none"> • už gerą apskaičiavimą – 1 tšk. <p>*už raštu pateiktą teisingą atsakymą – 1 tšk.</p> <p>*už apskaičiuotas pirkimo išlaidas 49 mažų palapinių – 1 tšk.</p> <p>*už apskaičiuotą likusią sumą - 1 tšk.</p>	<p><i>Atsakymas:</i></p> $x < 17,5$ $x = 17 \text{ priimame, jeigu tai nelygybės sprendimo rezultatas,}$ <p>17 palapinių</p> <p>*bandymų ir klaidų metodas: mokinys bando įvertinti palapinių skaičių, pvz. priima, kad didelių palapinių yra = 20</p> $20 \cdot 350 + 29 \cdot 250 = 7000 + 7250 = 14\ 250$ $18 \cdot 350 + 31 \cdot 250 = 14050$ $17 \cdot 350 + 32 \cdot 250 = 13950 \text{ ir pan.}$ <p><i>Prieitas teisingas gavinys kartu su pagrindu, kad 17 didelių palapinių</i></p>	
--	---	--	---	--

	<p>14 000 – 12 250 = 1750</p> <p>350 – 250 = 100</p> <p>1750: 100 = 17,5</p> <p>Gamtininkai gali nusipirkti 17 didelių palapinių.</p> <p>DĖMESIO! <i>Kiekvienas teisingas ir pilnas sprendimas – 6 tšk.</i></p>	<p>*už apskaičiuotą palapinių kainų skirtumą - 1 tšk.</p> <p>*už apskaičiavimą, prie kiek mažų palapinių galima „primokėti” - 2 tšk.</p> <p>*už pateikimą teisingo atsakymo raštu - 1 tšk.</p>	<p><i>tai optimalus skaičius – 5 tšk.</i></p> <p>Dalinių sprendimų punktavimas:</p> <p>*patikrinimas tik vieno atvejo - 1 tšk.</p> <p>*patikrinimas mažiausiai dviejų atvejų - 2 tšk.</p> <p>*tikro didžiųjų palapinių skaičiaus suradimas be patikrinimo, kad kaimyniniai skaičiai užduoties sąlygų netenkina - 3 tšk.</p>	
--	---	--	--	--

ĮRAŠO MOKINYS

PAPILDO PRIŽIŪRINTI GRUPĖ

MOKINIO KODAS

--	--	--

MOKINIO GIMIMO DATA

--	--	--	--	--	--	--	--

metai mėnuo diena

vieta antklėjai su kodu

disleksija

GIMNAZIJOS TREČIOS KLASĖS MATEMATINIŲ-GAMTINIŲ DALYKŲ EGZAMINAS

Instrukcija moksleiviui

1. Patikrink, ar egzaminų rinkinyje yra 16 puslapių.
Jeigu truktų lapų ar šiaip kas užkliūtų, pranešk mokytojui.
2. Šiame puslapyje ir atsakymų lape įrašyk savo kodą ir gimimo datą.
3. Atidžiai skaityk visus tekstus ir užduotis.
4. Sprendimus užrašyk šratiniu arba plunksna su juodu tušu/rašalu.
Nevartok korektoriaus.
5. Užduotyse nuo 1. iki 25. yra pateikti keturi atsakymai: A, B, C, D.
Juos atsakymų lape atitinka tokia langelių sandėsta:

A	B	C	D
---	---	---	---

Pasirink tik tai vieną atsakymą ir užtèpliok langelį su jį atitinkančia raide,- pvz. jei pasirinkai atsakymą "A":

■	B	C	D
---	---	---	---

6. Stenkis žymėdamas atsakymus nepadaryti klaidų, bet jeigu jau apsiriksi, klaidingai pažymėtą apvesk ratuku ir pažymėk kitą atsakymą.

⊗	B	C	■
---	---	---	---

7. Užduočių nuo 26. iki 39. sprendimus užrašyk aiškiai nurodytose vietose. Riktus perbrauk.
8. Redaguodamas atsakymus užduotims, gali išnaudoti vietas su užrašu *Juodraštis*. Užrašai juodraštyje nebus tikrinami ir vertinami.

Sėkmės!

**Darbo laikas:
120 minučių**

**Galimų taškų
skaičius: 50**

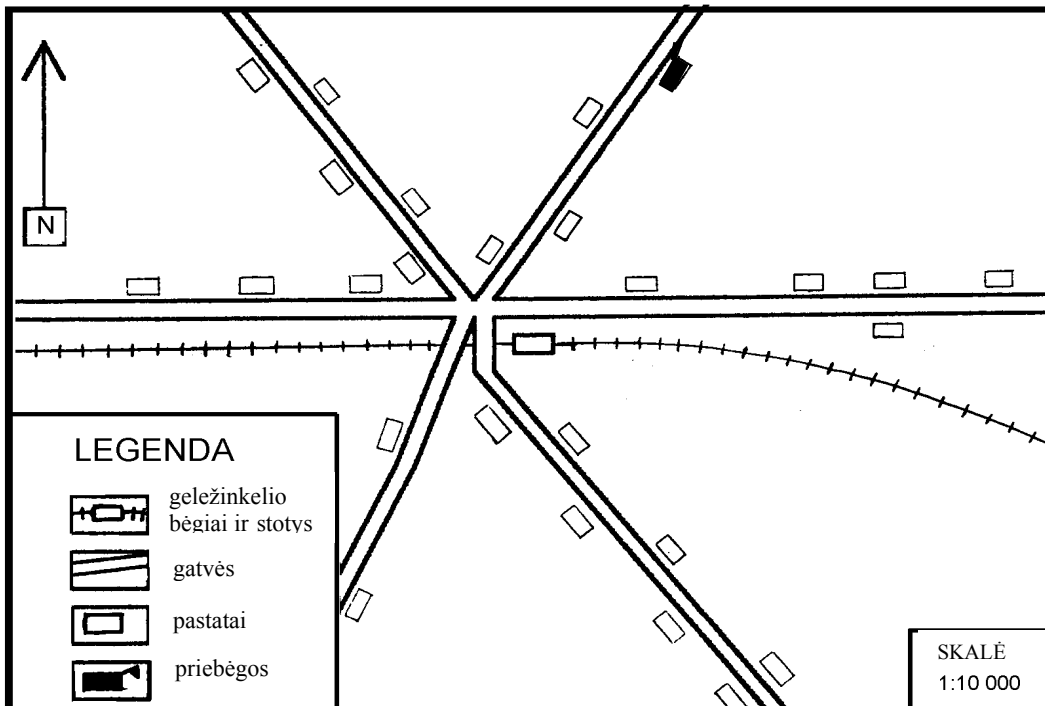
1. uždutis(0 - 1)

I gimnazijos klasėje yra 30 mokinių. Iš jų 20% tai slidininkai. Kiek moksleivių toje klasėje kultivuoja slidininkystę?

- A. 4
- B. 5
- C. 24
- D. 6

2. i 3. Užduotyse išnaudok žemiau pateiktos schemos informacijas.

Turistai, išėję iš stoties sustojo sankryžoje. Jie nori pasiekti priebėgą.

2. uždutis (0 - 1)

Kokį atstumą turi jie įveikti?

- A. 100 m
- B. 400 m
- C. 200 m
- D. 600 m

3. uždutis (0 - 1)

Kokia kryptimi turistai eis į priebėgą?

- A. šiaurryčių
- B. šiaurvakarių
- C. pietvakarių
- D. pietryčių

4. užduotis (0 - 1)

Moksleiviai suplanavo išvyką kabančiu keltu. Nutarė išvažiuoti autobusu tarp 8^{00} ir 10^{00} . Andrius turėjo sužinoti, kurią valandą reikia jiems išvažiuoti, kad kelto stotyje nereiktų laukti ilgiau nei 10 minučių. Autobusas važiuoja 22 min.

Kurią valandą turėtų Andrius pasiūlyti draugams išvažiuoti?

Autobusai išvyksta:

$6^{02}, 6^{40}, 7^{07}, 7^{47}$
 $8^{14}, 8^{54}, 9^{01}, 9^{39}$
 $10^{46}, 11^{53}, 12^{00}, 13^{07}$
 $14^{14}, 14^{52}, 15^{21}, 15^{59}$
 $16^{06}, 16^{44}, 17^{13},$
 $18^{20}, 19^{27}$

Vagonėlis išvyksta:

nuo 7^{00} iki 16^{00}
kas pusė valandos

- A. 9^{39}
B. 8^{54}
C. 9^{01}
D. 8^{14}

5. užduotis (0 - 1)

Išėję iš autobuso moksleiviai pamatė ženklą:

**Kėdinis keltas
„JAUNASIS BACA”
0,8 km**

Kiek metrų turėjo eiti pėsti iki kelto?

- A. 800 m
B. 80 m
C. 8000 m
D. 8 m

Informacijos 6. ir 7. uždutims.

Slidininkas gali pasirinkti dvi karnetų* rūšis: M – leidžiantį užsikelti iki 10 kartų ir D – leidžiantį užsikelti iki 16 kartų.

KARNETAS M	1	2	3	4	5
	Kėdinis keltas „Jaunasis Baca” kaina: 26 zl.				
	10	9	8	7	6

KARNETAS D	1	2	3	4	5	6	7
	Kėdinis keltas „Jaunasis Baca” kaina: 40 zl.						8
							9
							10
							11
							12
							13
							14
							15
							16

6. uždutis (0 - 1)

Kiek kainuoja kartą užsikelti su karnetu* M, ir kiek su karnetu D?

- A. M – 26 gr., D – 40 gr.
- B. M – 2 zl. 60 gr., D – 4 zl.
- C. M – 2 zl. 60 gr., D – 2 zl. 50 gr.
- D. M – 26 gr., D – 25 gr.

* karnetas tai bilietas, leidžiantis kažkiek sykių užsikelti

7. uždutis (0 - 1)

Apskaičiuota, kokį procentą brangesnio užsikėlimo sudaro pigesnio užsikėlimo kaina. Kuris užrašas yra 1% tikslumu teisingai suapvalintas gavinys?

- A. 96,2%
- B. 96,1%
- C. 97%
- D. 96%

Informacijos 8. ir 9. uždutims

Viršukalnė yra iškilusi 1540 m v.j.l., o žemutinė kelto stotis – 840 m v.j.l. Prieš įeidami į keltą berniukai pažiūrėjo į termometrą, kuris rodė minus 4⁰C.

8. uždutis (0 - 1)

Kokios temperatūros gali berniukai tikėtis viršūnėje, žinodami, kad ji keičiasi 0,6⁰C kiekvienam 100 m aukščio?

- A. 0,2⁰C
- B. -8,2⁰C
- C. -7,3⁰C
- D. -9,2⁰C

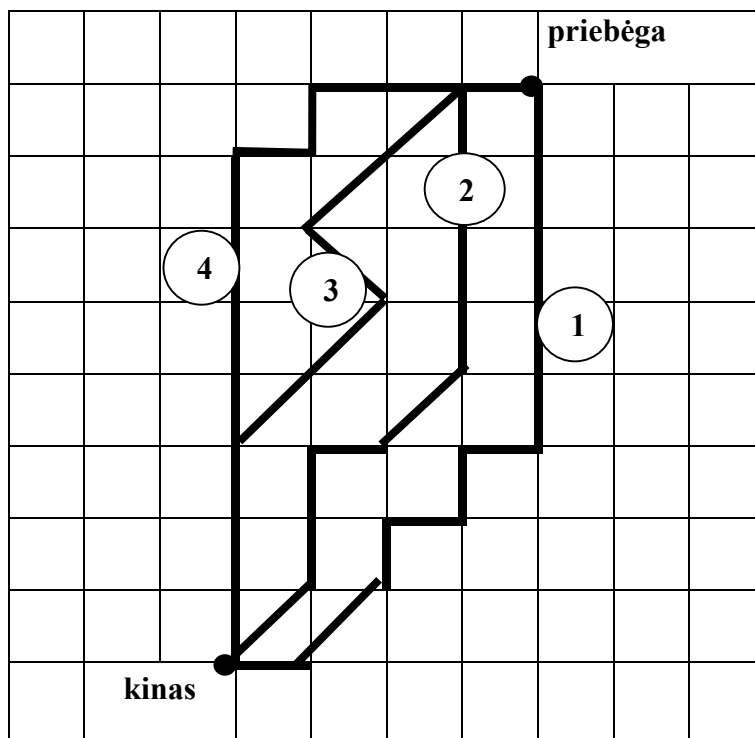
9. uždutis (0 - 1)

Viršukalnės aukštis žemutinės stoties atžvilgiu yra:

- A. 1540 m
- B. 840 m
- C. 700 m
- D. 400 m

10. uždutis (0 - 1)

Parink Stepui trumpiausią kelią iš priebėgos į kiną.

- A. 1
- B. 2
- C. 3
- D. 4

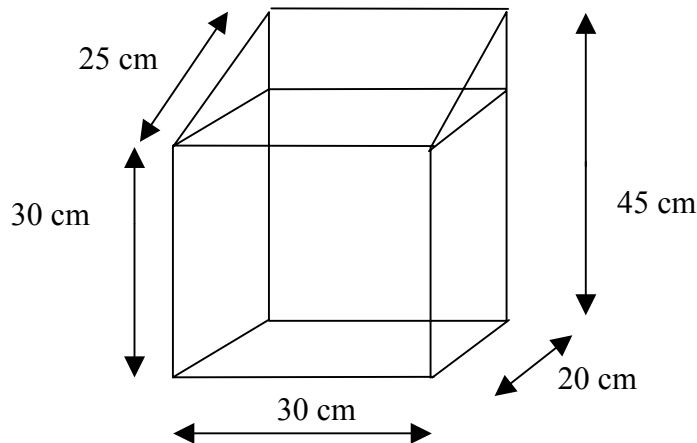
11. uždutis (0 - 1)

Pupelių sėklos turi apie 21% baltymų. Į dieną penkiolikmečio organizmui reikia 85 g. Kiek gramų pupelių pasotins organizmą baltymais?

- A. 355 g
- B. 500 g
- C. 405 g
- D. 550 g

12. uždutis (0 - 1)

Prie priebėgos svetainės lango kabo pritvirtinta lesyklėlė. Ji buvo tokios formos, kokia pavaizduota piešinyje. Berniukai susidomėjo, kokio ilgio suma yra visų lentjuosčių, iš kurių padaryti yra lesyklėlės griaučiai. Pateikė kelias spėliones. Kuris atsakymas yra teisingas?

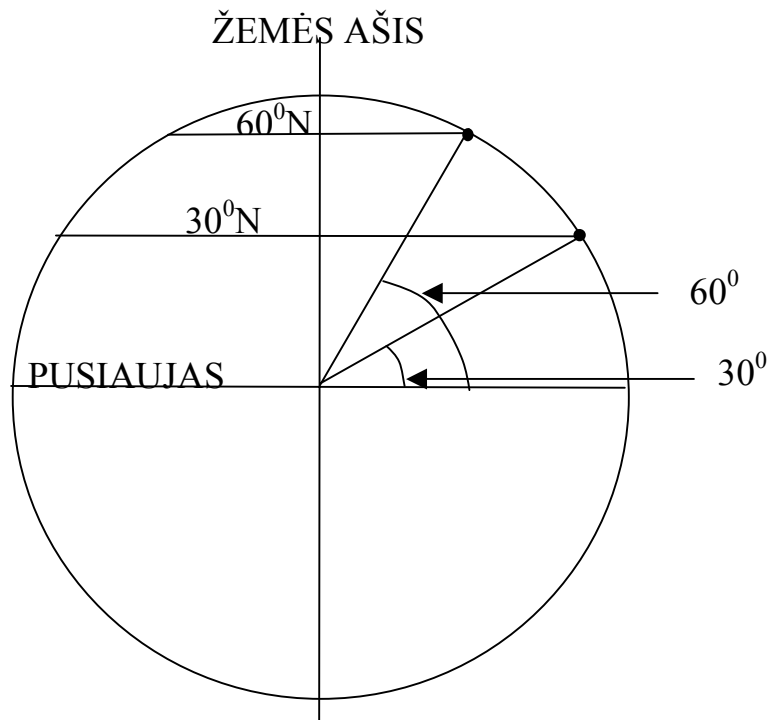
- A. 420 cm
- B. 350 cm
- C. 400 cm
- D. 430 cm

Beskaičiuojant griaučių lentjuosčių sumos ilgį atėjo jiems į galvą surengti konkursą. Laimėjo Tomas, kuris pirmas išsprendė uždutį. Patikrink, ar ir Tu mokėtum išspręsti (13, 14 uždutys).

13. uždutis (0 - 1)

Kairas ir i St. Peterburgas guli ant to paties dienovidinio. Kairo geografinė platumai tai 30°N , tuo tarpu St. Peterburgo – 60°N . Kiek tie miestai yra nutolę, jeigu Žemės rutulio perimetras apytikriai yra lygus 40 080 km? Pasinaudok žemiau pateiktu piešiniu.

- A. 3340 km
- B. 3100 km
- C. 4080 km
- D. 4200 km

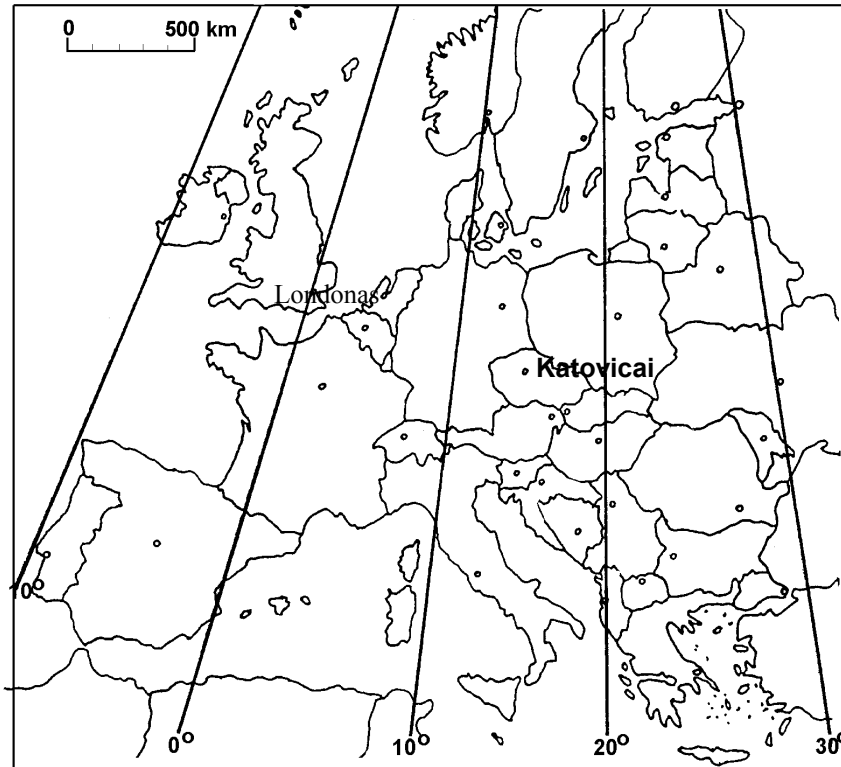

14. užduotis(0 - 1)

Ar Londone saulė leidžiasi maždaug:

- A. 1 h 45 min vėliau, nei Katovicuose
- B. 1 h 20 min vėliau, nei Katovicuose
- C. 1 h 45 min anksčiau, nei Katovicuose
- D. 1 h 20 min anksčiau nei Katovicuose

Pasinaudok šiuo žemėlapių.

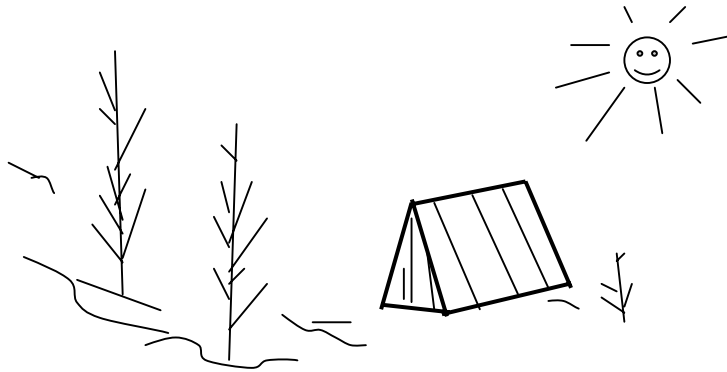
15. užduotis (0 - 1)

Dviejuose induose yra bespalvės dujos: deguonis ir anglies dvideginis. Koku būdu galima juos atskirti?

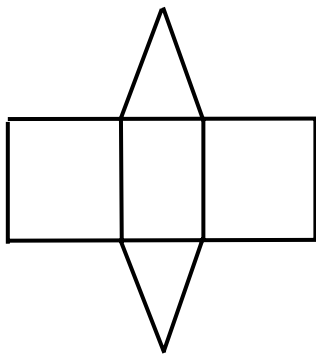
- A. Į abu indus reikia įpilti vandens su fenoloftaleino priemaiša – anglies dvideginio veikiamas fenoloftaleinas keičia savo spalvą, deguonis jam įtakos nedaro.
 - B. Į abu indus reikia įdėti universalųjį popierėlį – deguonies veikiamas popierėlis pakeis spalvą, anglies dvideginis jam įtakos nedaro.
 - C. Į abu indus reikia įpilti mažą kiekį kalkėto vandens – deguonis jį sudrums.
 - D. Į abu indus reikia įdėti rusančią balaną – deguonyje ji išsiliesnos, o anglies dvideginyje užges.
-

16. užduotis (0 - 1)

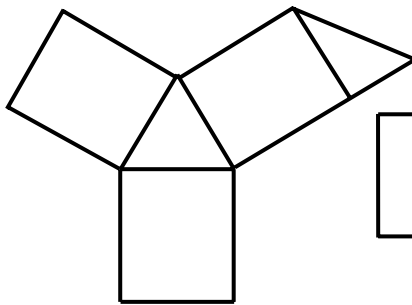
Kalnuose berniukai dažnai matydavo padangtes (palapines) tokias, kaip piešinyje.

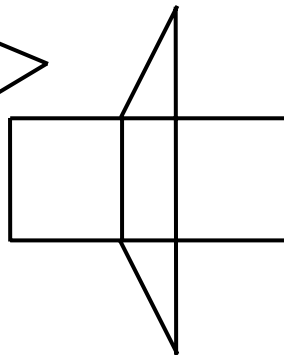
Grįžę iš žiemos stovyklos sumanė pasidaryti prizmę, panašią į šią padangtę. Kuris iš piešinių yra to modelio tinklas?

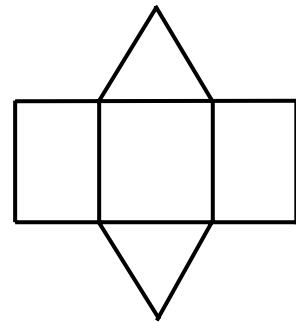
A.

B.

C.

D.

17. užduotis (0 - 1)

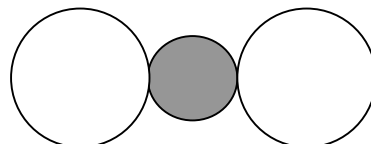
Mineralinis vanduo *Muszynianka* savo sudėtyje turi tarp kita ko kationų: Na^+ , Mg^{2+} bei anionų Cl^- , SO_4^{2-} . Išrink teisingai parašytas formules druskų, turinčių tų jonų.

- A. MgCl_2 , NaSO_4
- B. MgSO_4 , MgCl
- C. NaCl , MgSO_4
- D. NaCl , Na_2SO_4

18. užduotis (0 - 1)

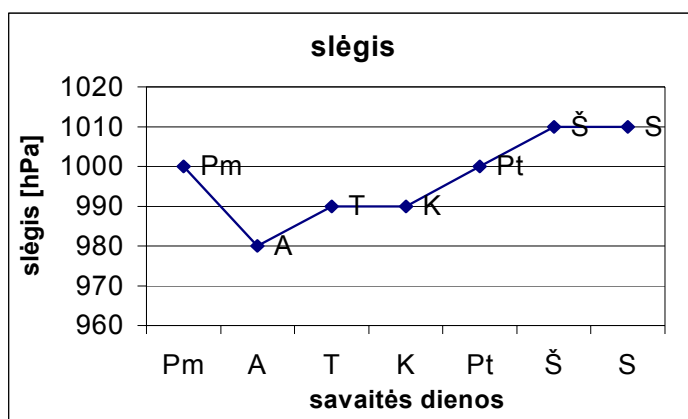
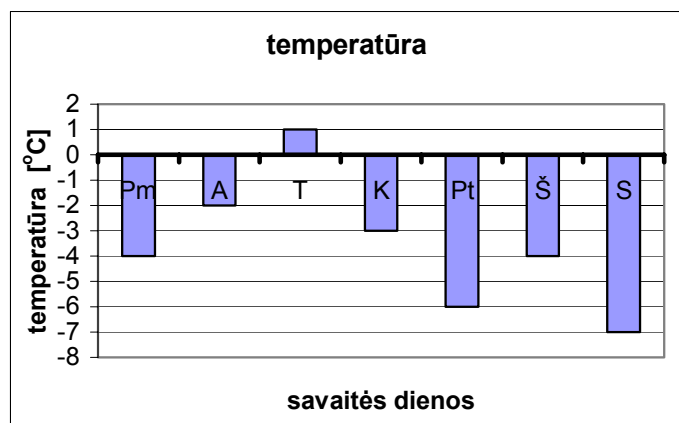
Kurios iš minėtųjų druskų pavaizduotos modelyje:

- A. MgCl_2
- B. MgSO_4
- C. NaCl
- D. Na_2SO_4

Išnaudok šias informacijas 19., 20. ir 21. uždutims.

Šalia priebėgos yra meteorologinė stotis. Jos darbuotojai kasdien tuo pačiu metu matuoja oro temperatūrą ir slėgį.

19. uždutis (0 - 1)

Nurodyk dienas, kuriose temperatūra buvo žemesnė nei minus 4⁰C.

- A. pirmadienis, sekmadienis
- B. pirmadienis, penktadienis, sekmadienis
- C. penktadienis, sekmadienis
- D. pirmadienis, penktadienis, šeštadienis, sekmadienis

20. uždutis (0 - 1)

Kurią dieną tuo pačiu metu temperatūra siekė minus 4⁰ C, o slėgis 1000 hPa.

- A. penktadienis
- B. pirmadienis
- C. šeštadienis
- D. sekmadienis

21. uždutis (0 - 1)

Kiek laipsnių ketvirtadienį buvo šilčiau, nei sekmadienį?

- A. 4⁰C
- B. -5⁰C
- C. -4⁰C
- D. 5⁰C

22. uždutis (0 - 1)

Pirtelėje su dujine krosnele turi gerai veikti ventiliacija, kuri neleidžia susikaupti nuodingoms smalkėms. Nurodyk cheminę lygtį, kuri atspindi dujų degimą, kai oras laisvai prieina.

- A. $\text{CH}_4 + 2\text{O}_2 \rightarrow \text{CO}_2 + 2\text{H}_2\text{O}$
- B. $2\text{CH}_4 + 3\text{O}_2 \rightarrow 2\text{CO} + 4\text{H}_2\text{O}$
- C. $\text{CH}_4 + \text{O}_2 \rightarrow \text{C} + 2\text{H}_2\text{O}$
- D. $2\text{H}_2 + \text{O}_2 \rightarrow 2\text{H}_2\text{O}$

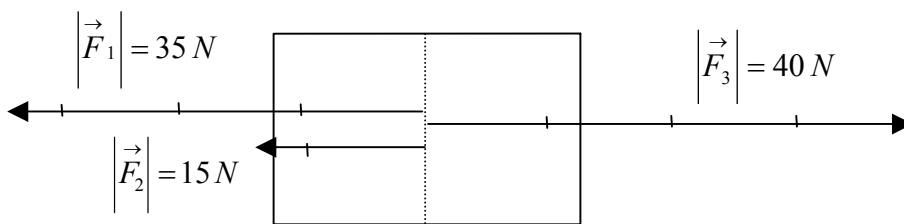
23. uždutis (0 - 1)

Norint atnaujinti ledo plokšmę, kurios ilgis 40 m ir plotis 30 m, reikia pripilti tiek vandens, kad čiuożyklos lygmuo pakiltų per 1 cm. Kiek m^3 vandens reikia išlieti, žinant, kad vanduo prieš užšaldamas sudaro 90% ledo tūrio, kuris iš jo susidarė?

- A. $10,8 m^3$
- B. $13,3 m^3$
- C. $12 m^3$
- D. $11,1 m^3$

24. uždutis (0 - 1)

Žaisdamas ant sniego Jonukas traukė roges į vieną pusę jėga \vec{F}_3 , Kasė ir Julija \vec{F}_1, \vec{F}_2 jėgomis priešinga linkme.

Kaip elgsis rogutės, veikiamos piešinyje pavaizduotų jėgų?

- A. judės į dešinę
- B. stovės vietoje
- C. judės į kairę
- D. nubrėš lanką

25. uždutis (0 - 1)

Jonukas nuėjo apsipirkti. Už obuolius sumokėjo $\frac{1}{5}$ turimų pinigų, už mandarinus 2 zlotais daugiau, o už saldumynus užmokėjo dvigubai daugiau, negu už obuolius. Apmokėjęs sąskaitą jis dar gavo 2 zlotus gražos. Kuri lygtis pavaizduoja šą padėtį?

- A. $x - \frac{1}{5}x - 2 - \frac{2}{5}x = 2$
- B. $x - \frac{1}{5}x - \frac{1}{5}x - 2 - \frac{2}{5}x = 2$
- C. $x - \frac{1}{5}x - \frac{1}{5}(x + 2) - \frac{2}{5}x = 2$
- D. $x - \frac{1}{5}(x + 2) - \frac{2}{5}x = 2$

26. užduotis (0 - 1)

Išspręsk 25 užduotyje pasirinktą lygtį ir atsakyk, kiek pinigų Jonukas turėjo pradžioje.

.....

.....

.....

.....

27. užduotis(0 - 1)

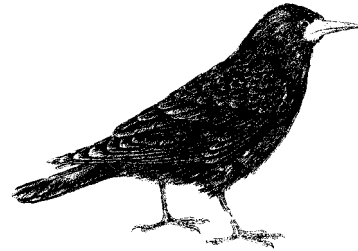
Susaistyk gyvūnų piešinius su pavadinimus, įrašydamas į lentelę tinkamas raides po pateiktais skaičiais.

- A - kregždė
- B - genys
- C - kovas
- D - zylė
- E - lokys
- F - šernas
- G - stumbras
- H - varlė

1.

2.

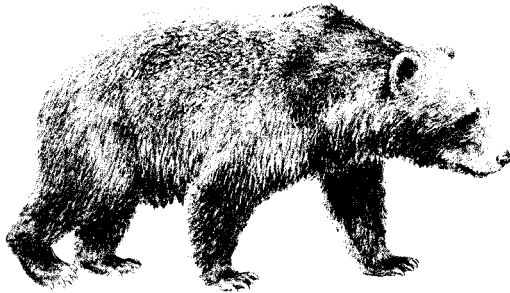
3.

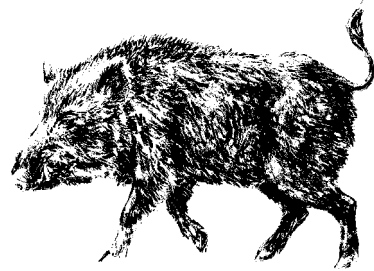
4.

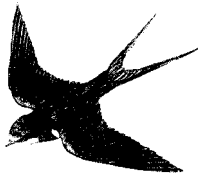
5.

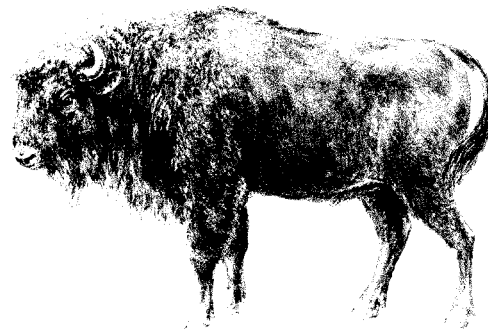
6.

7.

8.

1	2	3	4	5	6	7	8

28. užduotys (0 - 2)

Išvykos metu Tomas stebėjo gyvūnus. Kurių gyvūnų, įvardintų

27. užduotyje, negalėjo jis pastebėti žiemą? Paaiškink, kodėl.

.....

.....

.....

.....

.....

29. užduotis(0 - 3)

Į lentelę šalia įvardintų reiškinių įrašyk raidę F, jeigu tai fizinis reiškinys, ir raidę C, jeigu tai cheminė reakcija.

1	cukraus tirpimas vandeny	
2	geležies rūdijimas	
3	sniego tirpimas	
4	pieno rūgimas	
5	dujų degimas dujiniame žaide	
6	srovės tekėjimas laidininke	
7	maišymas vandens su smėliu	
8	spyruoklės tempimas	
9	benzino degimas variklyje	
10	sidabro gaminių tamsėjimas	

30. užduotis (0 - 3)

Piešinys vaizduoja žemutinės kelto stoties grindų planą. Apskaičiuok grindų keitimo išlaidas, jeigu statybinė firma gavo 85 zł. Už 1 m² paviršiaus atlikto remonto. Užrašyk skaičiavimus.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

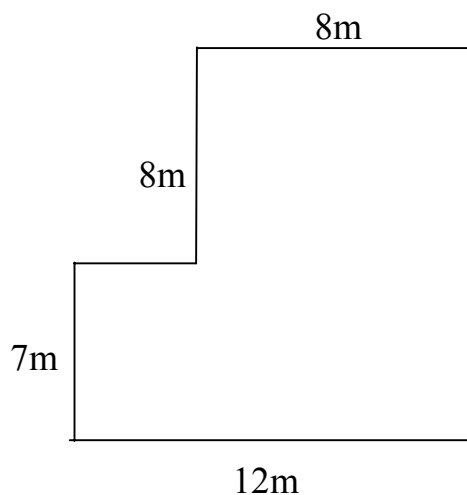
.....

.....

.....

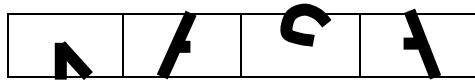
.....

.....

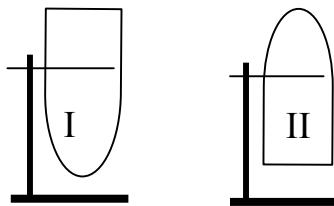
31. uždutis (0 - 1)

Ant viršutinės kelto stoties buvo galima pastebėti dalinai apnaikintą užrašą. Manant, kad kiekviena raidė turi simetrijos ašį arba vidurį, restauruok tą užrašą.

32. uždutis (0 - 2)

Jackus padėjo į stovą du atvirus mėgintuvėlius, kaip parodyta piešinyje, pirmą pripildytą vandeniliu ir antrą anglies dvideginiu.

Po kurio laiko pastebėjo, kad abiejuose mėgintuvėliuose yra oras. Paaškink, kodėl taip atsitiko.

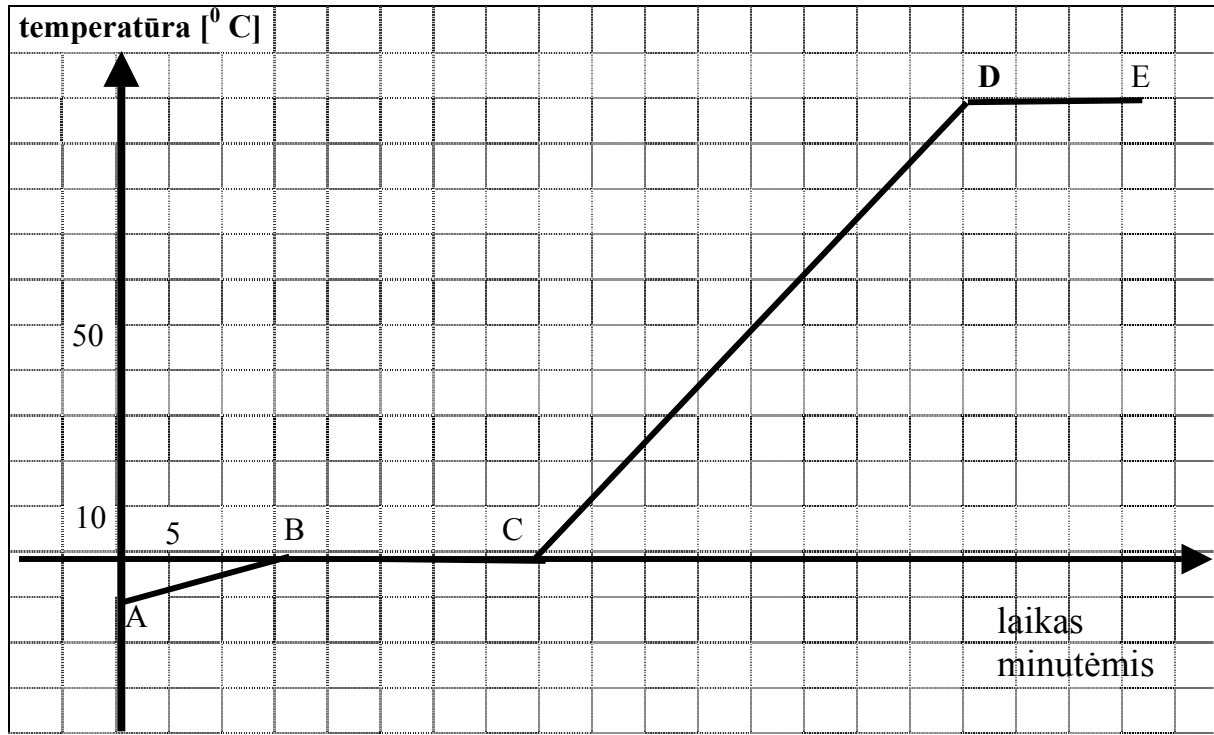
pirmame mėgintuvėlyje:

.....
.....
.....

antrame mėgintuvėlyje:

.....
.....
.....

Andrius stebėjo iš išorės atneštą gabaliuką ledo. Ledą padėjo į indą ir šildė ant židinio ugnies, kol tas užvirė. Savo stebėjimus pavaizdavo diagrama:

33. užduotis (0 - 1)

Kokia buvo atnešto ledo pradinė temperatūra?

.....

34. užduotis (0 - 3)

Atskiroms diagramos atkarpoms nusakyk kūno būsenas.

AB

BC

CD

DE

35. užduotis (0 - 1)

Ar tirpimo ir stingimo temperatūra priklauso nuo atnešto ledo masės?

.....

Informacija 36., 37. ir 38. uždutims

Tomas iš priebėgos išsileido viršukalnės kryptimi. Įveikė ją per 90 minučių, žygiuodamas vidutiniu greičiu 2 km/h. Viršūnėje ilsėjosi 20 minučių, vėliau penkių kilometrų atkarpą nuo viršukalnės iki autobusų stotelės įveikė per 1 valandą. Palaukęs 10 minučių įsėdo į autobusą, kuriuo važiavo 10 minučių vidutiniu greičiu 42 km/h. Nuo stotelės į priebėgą ėjo 10 minučių 6 km/h greičiu.

36. uždutis (0 - 2)

Kokį kelią nukeliavo Tomas (pėsčias ir autobusu) tą dieną? Gavinį pateik kilometrais.

.....

.....

.....

37. uždutis (0 - 1)

Apskaičiuok, kiek laiko truko išvyka.

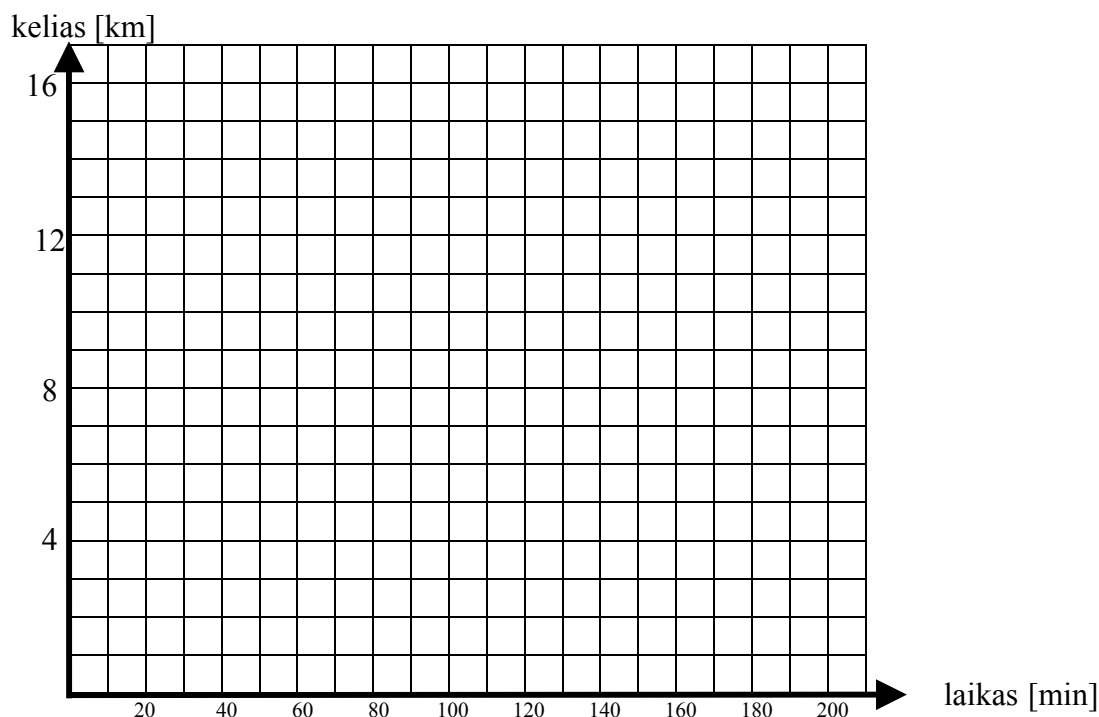
.....

.....

.....

38. uždutis(0 - 2)

Nupiešk koordinatių sistemoje Tomo nukeliauto kelio diagramą priklausomai nuo laiko.

39. uždutis (0 - 2)

Septynių dienų pobūvio kalnuose išlaidoms Stepas galėjo skirti 720 zL. Planuotų išlaidų sąskirstą vaizduoja lentelė:

Važiavimai ir pobūvis priebėgoje	380 zL.
Slidininkų keltai Ir smulkios išlaidos	340 zL.

Pasirodė, kad tikrosios išlaidos skyrėsi nuo planuotų. Važiavimams ir pobūviui priebėgoje išleido 90% to, ką planavo, tuo tarpu keltų išlaidos ir smulkūs reikalai buvo 10% didesni. Atlik reikalingus skaičiavimus ir papildyk lentelę.

.....

.....

.....

.....

.....

	Planuotos išlaidos	Patirtos išlaidos
Važiavimai ir pobūvis priebėgoje	380 zL.	
Keltai ir smulkios išlaidos	340 zL.	

Mokinio gimimi data

--	--	--	--	--	--

metai mėnuo diena

GM-A2-031

MOKINIO KODAS

--	--	--

UŽPILDO
PRIZŪRINTI
GRUPĖ

A	☐	K	☐	T	☐	0	☐	0	☐
B	☐	L	☐	U	☐	1	☐	1	☐
C	☐	Ė	☐	V	☐	2	☐	2	☐
D	☐	M	☐	W	☐	3	☐	3	☐
E	☐	N	☐	X	☐	4	☐	4	☐
F	☐	O	☐	Y	☐	5	☐	5	☐
G	☐	P	☐	Z	☐	6	☐	6	☐
H	☐	Q	☐	1	☐	7	☐	7	☐
I	☐	R	☐	2	☐	8	☐	8	☐
J	☐	S	☐	3	☐	9	☐	9	☐

disleksija

neatvykęs

atleistas

laureatas

UŽPILDO MOKINYS

Užd. nr.	Atskymai			
1	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
2	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
3	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
4	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
5	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
6	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
7	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
8	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
9	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
10	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
11	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
12	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
13	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
14	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
15	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
16	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
17	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
18	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
19	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
20	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
21	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
22	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
23	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
24	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D
25	☐ A	☐ B	☐ C	☐ D

UŽPILDO EGZAMINATORIUS

Užd. nr.			
26	☐ N	☐ 0	☐ 1
27	☐ N	☐ 0	☐ 1
28	☐ N	☐ 0	☐ 1
29	☐ N	☐ 0	☐ 1
30	☐ N	☐ 0	☐ 1
31	☐ N	☐ 0	☐ 1
32	☐ N	☐ 0	☐ 1
33	☐ N	☐ 0	☐ 1
34	☐ N	☐ 0	☐ 1
35	☐ N	☐ 0	☐ 1
36	☐ N	☐ 0	☐ 1
37	☐ N	☐ 0	☐ 1
38	☐ N	☐ 0	☐ 1
39	☐ N	☐ 0	☐ 1

PUNKTŲ
SUMA

D

J

D	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
J	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vieta antklėjai
su kodu

ATSAKYMŲ RAKTAS IR PUNKTACIJA
LAKŠTO NR. II ŽIEMOS LEISTYNĖS
I DALIS UŽDAROS UŽDUOTYS

Užduoties nr.	Teisingi atsakymai	Taškų skaičius	Užduoties nr.	Teisingi atsakymai	Taškų skaičius
1	D	0-1	14	B	0-1
2	B	0-1	15	D	0-1
3	A	0-1	16	A	0-1
4	C	0-1	17	A	0-1
5	A	0-1	18	A	0-1
6	C	0-1	19	C	0-1
7	D	0-1	20	B	0-1
8	B	0-1	21	A	0-1
9	C	0-1	22	A	0-1
10	B	0-1	23	A	0-1
11	C	0-1	24	C	0-1
12	D	0-1	25	B	0-1
13	A	0-1			

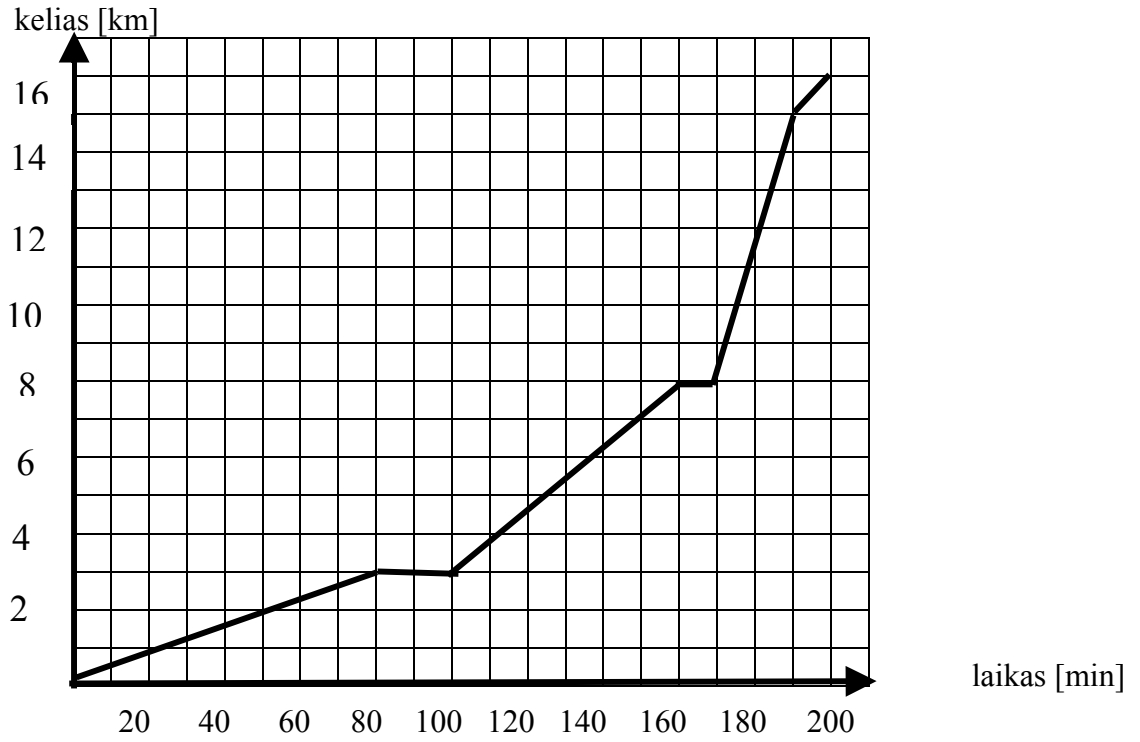
PUNKTAVIMO SCHEMA
LAKŠTO NR. II
ŽIEMOS LEISTYNĖS
ATVIROS UŽDUOTYS

Užd. nr.	Teisingi atsakymai	Veiksmų punktavimas	Taškų skaičius																														
26.	Jeigu mokinys pasirinko lygtį: A. 10 zl., B. 20 zl., C. 12 zl., E. 6 zl.	Lygties sprendimas - 1 tšk.	0 - 1																														
27.	Jei be klaidų išpildyta lentelė - 1 tšk. <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td>1.</td> <td>2.</td> <td>3.</td> <td>4.</td> <td>5.</td> <td>6.</td> <td>7.</td> <td>8.</td> </tr> <tr> <td>B</td> <td>C</td> <td>D</td> <td>H</td> <td>E</td> <td>F</td> <td>A</td> <td>G</td> </tr> </table>	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	B	C	D	H	E	F	A	G		0 - 1														
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.																										
B	C	D	H	E	F	A	G																										
28.	Įvardijus tris gyvūnus - 1 tšk. Paaiškinus kregždės ir varlės elgseną - 1 tšk. Kregždė – išskrido į pietus, varlė esti žiemos sustirimo (letargo, hibernacijos) būklėje, lokys puolė į žiemos miegą. <i>*už vieno gyvūno įrašytą pavadinimą ir pagrindimą – 1 tšk.</i>		0 - 2																														
29.	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td>1.</td> <td>cukraus tirpdyimas vandeny</td> <td>F</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>geležies rūdijimas</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>sniego tirpimas</td> <td>F</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>pieno rūgimas</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td>dujų degimas dujų žaide</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>6.</td> <td>srovės tekėjimas laidininku</td> <td>F</td> </tr> <tr> <td>7.</td> <td>vandens maišymas su smėliu</td> <td>F</td> </tr> <tr> <td>8.</td> <td>spyruoklės tempimas</td> <td>F</td> </tr> <tr> <td>9.</td> <td>benzino degimas variklyje</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>10.</td> <td>sidabro gaminių tamsėjimas</td> <td>C</td> </tr> </table> <p>Pateikus bent 5 teisingus atsakymus –1 tšk. 6 – 8 teisingi atsakymai – 2 tšk 9 - 10 teisingų atsakymų – 3 tšk.</p>	1.	cukraus tirpdyimas vandeny	F	2.	geležies rūdijimas	C	3.	sniego tirpimas	F	4.	pieno rūgimas	C	5.	dujų degimas dujų žaide	C	6.	srovės tekėjimas laidininku	F	7.	vandens maišymas su smėliu	F	8.	spyruoklės tempimas	F	9.	benzino degimas variklyje	C	10.	sidabro gaminių tamsėjimas	C		0 - 3
1.	cukraus tirpdyimas vandeny	F																															
2.	geležies rūdijimas	C																															
3.	sniego tirpimas	F																															
4.	pieno rūgimas	C																															
5.	dujų degimas dujų žaide	C																															
6.	srovės tekėjimas laidininku	F																															
7.	vandens maišymas su smėliu	F																															
8.	spyruoklės tempimas	F																															
9.	benzino degimas variklyje	C																															
10.	sidabro gaminių tamsėjimas	C																															
30.	12 580 zl.	Grindų paviršiaus apskaičiavimas (148 m ²) -1 tšk. Atsižvelgus į teisingą vienetą skaičiuojant grindų paviršiaus lauką – 1 tšk. Remonto išlaidų apskaičiavimas - 1 tšk. <i>*Kai grindų paviršius bus blogai apskaičiuotas, ir toliau bus gerai skaičiuojamos remonto išlaidos – tikėtai - 1 tšk.</i>	0 – 3																														

31.	KASA	Atpažinus visas raides – 1 tšk.	0 – 1
32.	Vandenilio tankis mažesnis, negu oro - tai jis pakilo, CO ₂ tankis didesnis už orą - jis nupuolė.	Pagal dujų savybes paaiškinta vandenilio laikysena-1tšk., paaiškinta CO ₂ laikysena - 1 tšk. Jeigu mokinys pateiks atsakymą, iš kurio aiškėja, kad pažįsta šių dujų savybes, bet pavartos šnekamąją formuluotę, pvz. vandenilis yra lengvesnis už orą, dvideginis sunkesnis už orą, gaus taip pat - 2 tšk.	0 – 2
33.	-10 ⁰ C	1 tšk.	0 – 1
34.	AB kietas kūnas (ledas), BC kūnas kietas ir skystis (ledas ir vanduo), CD skystis (vanduo), DE skystis ir dujos (vanduo ir garas)	Bent dvi atkarpos gerai aprašytos – 1 tšk., trys atkarpos gerai aprašytos – 2 tšk., keturios atkarpos gerai aprašytos – 3 tšk.	0 – 3
35.	ne	1 tšk.	0 – 1
36.	s = 16 km	Tomo įveiktą kelią sudaro keturi etapai (atkarpos). Gerai apskaičiavus bent dvi atkarpas – 1 tšk., už gerai apskaičiuotą viso kelio ilgį – 2 tšk.	0 - 2
37.	200 min arba 3 h ir 20 min	Apskaičiuotas išvykos trukmės laikas - 1 tšk.	0 - 1
38.	Atsakymas priede	Diagramos nubraižymas - 2 tšk. Jeigu viena diagramos atkarpa nupiešta blogai arba apleista – 1 tšk., esant daugiau klaidų – 0 tšk.	0 - 2
39.	Patirtos išlaidos: komunikacija ir pobūvis 342 zl. slidininkų keltai 374 zl.	Apskaičiuotos pobūvio išlaidos – 2 tšk. (vienas teisingas gavinyš –1 tšk., du teisingi gaviniai – 2 tšk.).	0 - 2

RIEDAS ATSAKYMŲ RAKTUI
II LAKŠTAS ŽIEMOS LEISTYNĖS

Atsakymas 38. užduočiai

PRIEDAS

moksleiviams, turintiems specifinių sunkumų mokytis

Leidinių parengė Gdanskos apygardos egzaminų komisija, susitarusi su Centrine egzaminų komisija Varšuvoje, bendradarbiaujant su:

prof. hab. dr. Marta Bogdanowicz – Gdanskos universiteto profesore, Lenkijos dislektikų draugijos pirmininke, grupės mokslinė globėja,

mgr. Renata Czabaj – Gdanskos psichologinės-pedagoginės konsultacijos direktore, Lenkinos dislektikų draugijos vicepirmininke,

mgr. Irena Roczniak – Gdanskos švietimo kuratorijos globos, socialinės profilaktikos ir specialiosios edukacijos direktore,

mgr. Terese Wejner – psichologe, Lodzės AEK evoliucijos grupės vedėja,

mgr. Mariole Smoleń – Gdanskos STO II visuomeninės pagrindinės mokyklos pedagogine direktore,

mgr. Hanna Szykiewicz – Gdanskos pagrindinio ir gimnazinio lavinimo komplekso nr. 22 mokytoja.

Turinys:

Ižanga	88 psl.
Kas žinotina apie specifinius sunkumus mokantis skaityti ir rašyti?	89 psl.
Egzaminų gimnazijoje organizavimas ir eiga	96 psl.
Moksleivių atsakymų punktavimas (kontrolinių užduočių pagrindu)	100 psl.

IŽANGA

Igyvendinus mokyklų reformą kiekvienų metų gegužės mėnesį (pradedant 2002) vyks visuotinis ir privalomas egzaminas moksleiviams, baigiantiems trejų metų gimnaziją.

Apibrėžtys *visuotinas* ir *privalomas* reiškia, kad į gimnazijos egzaminą privalo ateiti moksleiviai, baigiantys šio tipo mokyklą (išskyrus minimus 2001 m. kovo 21 dienos Nacionalinės edukacijos ministro įsake dėl moksleivių ir studentų klasifikavimo ir kėlimo sąlygų ir vertinimo būdo bei egzaminų ir patikrų organizavimo viešosiose mokyklose, su pataisomis). Igyvendinant šią pareigą reikia atitinkamai pritaikyti gimnazijos egzaminų organizavimą moksleiviams, turintiems specialių edukacinių poreikių, tarp jų ir **jaunimui su sklaidos disleksija**. Tai būtent jiems, jų mokytojams ir tėvams parengta ši publikacija.

Prie Centrinės egzaminų komisijos Varšuvoje sudaryta Grupė moksleiviams su specialiais edukaciniais poreikiais, į kurios sudėtį įeina aukštos klasės specialistai, dalyvavo darbuose rengiant atitinkamus reikalavimų standartus, nustatė rekomendacijas, kaip konstruoti egzaminų lakštus bei organizuoti tiems gimnazijos moksleiviams egzaminą. Pateikiamą gvildą sudaro **priedas prie informatoriaus dėl egzaminų gimnaziją baigiantiems moksleiviams**. Suinteresuotieji čia ras:

- informacijas apie specifinius sunkumus mokantis skaityti ir rašyti,
- teisinių aktų rejestrą dėl išorinių egzaminų organizavimo bei psichologinės-pedagoginės pagalbos organizavimo principų moksleiviams su specifiniais sunkumais mokytis,
- egzamino organizavimo taisykles moksleiviams su specifiniais sunkumais mokytis,
- rašomųjų darbų vertinimo kriterijus, priderintus prie mokymosi problemų turinčių moksleivių,
- moksleivių sprendimų pavyzdžius.

Leidinio autoriai nori, kad jis padėtų sklaidos disleksija pasižymintiems moksleiviams pasirengti egzaminui, o organizatoriams – kad sukurtų jiems atitinkamas egzaminavimo sąlygas, kaip ir pataria minėtoji specialistų grupė.

KAS ŽINOTINA APIE SPECIFINIUS SUNKUMUS MOKANTIS SKAITYTI IR RAŠYTI?

Specifiniai sunkumai mokytis skaityti ir rašyti dažniausiai yra nusakomi terminu *sklaidos disleksija*.

Apibrėžtis *specifiniai* nurodo siaurą apimtį sunkumų mokytis ir jų ypatingą pobūdį. Tatai išskiria juos nuo visuotinai sutinkamų sunkumų mokytis, atsirandančių pas vaikus, pasižyminčius susilpnėjusia intelektualia veika, arba dėl pedagoginio ir aplinkos aplaidumo bei motyvacijos mokytis stokos.

Moksleiviai, turintys specifinių sunkumų skaityti ir rašyti, vadinami *dislektiniais moksleiviais* arba *vaikais su sklaidos disleksija*, turi problemų mokantis skaityti ir rašyti. Šių sunkumų esama nepaisant geros intelektualios veikos (neretai aukščiau vidutinės arba aukštos), turimų žinių ir gebų spręsti problemas bei motyvacijas mokytis ir atlikti pratimus.

1. Kokiais terminais nusakomi specifiniai sunkumai skaityti ir rašyti?

Terminas *sklaidos disleksija* yra vartojamas nusakyti sindromui santrykių (dažniausiai einančių kartu), kuriems priklauso:

- **disleksija** – specifiniai sunkumai skaityti (siauresne apimtimi),
- **disortografija** – specifiniai sunkumai įvaldyti taisyklingą rašybą (pasireiškiančios įvairiausio tipo nuokrypos nuo taisyklingo užrašymo, ne vien tik ortografinės klaidos),
- **disgrafija** – specifiniai sunkumai įvaldyti dailia rašytį (žemas rašto grafinis lygmuo, kitaip sakant bjauri rašysena).

Tos įvairios specifinių sunkumų formos gali taip pat pasireikšti izoliuotu pavidalu. Vartodami atitinkamą terminologiją galime tiksliai nusakyti, kokie pasireiškia, šiuo atveju raštu, komunikavimosi santrykiai.

Tarptautinėse medikų klasifikacijose šiuo metu vartojamos aprašomosios apibrėžtys: *specifiniai skaitymo santrykiai*, *specifiniai santrykiai įvaldant taisyklingą rašybą*, *specifiniai sunkumai įvaldant gebą išsipasakoti raštu* ir priskiriami jie prie *specifinių sunkumų įvaldyti mokyklinius gebėjimus* arba *santrykių mokytis* kategorijos.

2. Kokia yra vaikų su sklaidos disleksija specifinių sunkumų mokytis apimtis?

Specifiniai sunkumai mokytis skaityti ir rašyti pasireiškia ne tik mokantis gimtosios kalbos (pvz. lietuvių kalbos), bet taip pat ir mokantis svetimų kalbų. Kai kuriuos sklaidos disleksijos atvejus lydi specifiniai sunkumai įvaldyti ir kitus mokyklinius gebėjimus.

Dislektiniai moksleiviai, nors teisingai mąsto matematiškai, gali turėti sunkumų įsisavinti daugybės lentelę, taisyklingai užrašinėti skaičius ir aritmetinius veiksmus, pvz.

perstato skaitmenų tvarką, užrašinėja juos „veidrodiškai“ arba iš dešinės į kairę pusę, painioja nelygybės ženklus, turi taip pat sunkumų su geometrija.

Kiti specifiniai sunkumai apima kai kurias motorines veikas, pvz. įsiminti gimnastinius derinius, išlaikyti kūno pusiausvyrą. Menka rankų motorinė veika sukelia dailiašio problemų ir apsunkina atitinkamu grafiniu lygmeniu įvaldyti piešinių (vaikai nenoriai piešia, jų piešiniai yra supaprastinti, beformiai).

Dislektiniai moksleiviai gali taip pat turėti sunkumų atlikti tam tikro tipo užduotis, reikalaujančias tarkim orientacijos žemėlapyje ir vietovėje, pastebėti erdvinius santykius, įsiminti chronologiją, pavardes, iš daugelio elementų sudarytus pavadinimus ir sekvencijas.

Vaikai su disleksija labai dažnai blogai organizuojasi darbą, turi sunkumų įsiminti duomenis, pamiršta ir painioja informacijas, pasimeta erdvėje ir laike.

Blogi gebėjimai skaityti apsunkina mokymąsi iš mokyklinių vadovėlių. Gilėjančios ir plėtėjančios nesėkmės mokykloje kyla dar ir iš besisluoksniuojančių antrinių emocinių ir motyvacinių santrykių (nukrinta ūpas, dingsta pasitikėjimas savo galimybėmis).

3. Kas sukelia disleksiją?

Disleksiją sąlygoja centrinės nervų sistemos minimalios disfunkcijos, kurios turi genetinį pagrindą arba susiformuoja dėl netaisyklingų vaiko sklaidos sąlygų prenataliniu ir gimdomuoju tarpsniu. Tai psichomotorinės sklaidos atrankiniai santrykiai ir apima funkcijas, dalyvaujančias skaitant ir rašant: dėmesio koncentraciją, stebėjimą ir regimąją atmintį, kalbines funkcijas, ir visų pirma kalbos garsų gaudymą, jų įsiminimą ir manipuliavimą jais, judesių veiką ir koordinavimą, bei taip pat minėtųjų funkcijų integravimą. Specifiniai sunkumai skaityti ir rašyti priklauso nuo kiekvienos šios funkcijos deficito (sklaidos vėlavimo) rūšies ir gelmės, jų sąveikos trugdumų, bei taip pat nuo santrykių apimties (sutrikusių funkcijų kiekio). Ir nepriklauso jos nei nuo inteligentiškumo ir kitų mokyklinių gebų įvaldymo lygmens, nei nuo regos ir klausos ydų.

4. Kaip dažni sunkumų skaityti ir rašyti atvejai?

Vaikai, turintys įvairių stiprumo laipsnių specifinių sunkumų skaityti ir rašyti santrykius, sudaro apytikriai 15% mokyklinės populacijos. Vaikų su sklaidos disleksijos pobūdžio giliais santrykiais medikų klasifikacijose priskaičiuojama 3-4%. Gali tatau reikšti, kad imant statistiškai trisdešimties asmenų klasėje esama apie penkių moksleivių, turinčių šių problemų, iš jų vienas vaikas pasižymi giliu santrykių pobūdžiu. Šitai patvirtina 1968-82 metų M. Bogdanowicz, H. Jaklewicz, W. Loebel (M. Bogdanowicz 2000) tyrimai.

5. Kodėl reikia diagnozuoti specifinius sunkumus mokytis?

Pedagogika dislektinius vaikus priskiria prie grupės moksleivių, turinčių specialius edukacinius poreikius, kuriems mokymosi procese būtina yra sudaryti specialias sąlygas, atitinkančias jų individualias galimybes ir poreikius:

- specialistines mokymo metodus ir specialiai tam pasirengusio mokytojo globą,
- moksleivio tempo diferencijavimą,
- reikalavimų pritaikymą prie moksleivio galimybių ir poreikių.

Disleksiją dažnai lydi emocionalūs santrykiai. Iš esmės jie yra antrinio pobūdžio, kadangi tai ilgamečių mokyklinių nesėkmių padarinys.

Svarbiausias tų nesėkmių padarinys yra neurotinė asmenybės sklaida arba atsiradimas motyvacijos santrykių – nenoro mokytis ir su savimi dirbti.

**Moksleiviams su disleksija pagalbą
reikia teikti kiekviename amžiuje.
Niekad nėra per vėlu.**

6. Į ką kreiptis pagalbos sklaidos disleksijos atveju?

Terapeutinės pagalbos reikia ieškoti:

- **pas logopedą** – kai vaikas, baigdamas kūdikystės ir darželinuko amžių, pastebimai atsilieka su gebėjimais,
- **pas darželio ir „0“ klasės mokytoją** – kai vaikas rodo sklaidos deficitus ir *disleksijos rizikos* simptomus, kad nurodytų, kaip su vaiku reikia dirbti, židinyje surengtų korekcinius kompensacinius užsiėmimus,
- **pas mokytoją ir klasės auklėtoją, mokyklos pedagogą ir psichologą** – kai vaikas pasirodys turintis sunkumų mokytis, kad nukreiptų tyrimams ir nuolatos konsultuotųsi, kokių būdu su vaiku reikia dirbti namuose,
- **psichologinėse-pedagoginėse ir specialistinėse konsultacijose** – kad vaiką ištirtų ir nurodytų tinkamiausią globos formą,
- **Lenkijos disleksijos draugijos Centro valdyboje ir skyriuose** – kad nurodytų tinkamiausias pagalbos formas.

7. Kokios yra pagalbos formos vaikams su sklaidos disleksija?

Pedagoginiai poveikiai vaikams, turintiems specifinių sunkumų mokytis skaityti ir rašyti, yra įvardijami *pedagogine terapija*, kuriai vadovauja mokytojas – pedagoginės terapijos specialistas.

Lenkijoje terapeutinę pagalbą sudėstyta į sistemą, kuri tenkina poreikius vaikų, turinčių įvairaus intensyvumo sunkumų skaityti ir rašyti.:

- I. Tėvų pagalba su mokytojų priežiūra.
- II. Korekcinis-kompleksinis derinys darželyje ir mokykloje.
- III. Individualioji terapija psichologinėse-pedagoginėse konsultacijose ir specialistinėse konsultacijose.
- IV. Terapeutinės ir integracinės klasės.
- V. Stacionariniai terapeutiniai skyriai vaikams, pasižymintiems stipria sklaidos disleksija ir antriniais santrykiais, pvz. Dieninis skyrius nervingiems ir dislektiniams vaikams Lodzėje.

Pedagoginės terapijos pažanga priklauso visų pirma nuo apimties ir intensyvumo santrykių, kurie sukelia specifinius sunkumus mokytis bei vaiko intelektualios veikos lygmenį, nuo to, kaip anksti pradėta terapeutinį darbą ir ar jis vyksta kartu dalyvaujant tėvams ir mokytojui mokykloje.

8. Kur ir kada reikia nustatyti specifinius sunkumus mokytis?

Tyrimus, nustatančius sklaidos disleksijos apraiškas, atlieka:

- viešosios psichologinės-pedagoginės konsultacijos arba kitos viešosios specialistinės konsultacijos,
- sveikatos šakinės specialistinės konsultacijos,
- darželiuose ir mokyklose įdarbinti psichologai ir pedagogai,
- neviešieji židiniai, kaip korporacijų konsultacijos, tarkim Lenkijos disleksijos draugija,
- privatūs psichologiniai-pedagoginiai kabinetai.

Egzaminų metu bus atsižvelgta į charakteristikas, pareikštas viešųjų psichologinių-pedagoginių konsultacijų, taigi ir Viešosios specialistinės konsultacijos arba neviešosios psichologinės-pedagoginės konsultacijos, kartu ir neviešosios specialistinės konsultacijos, tenkinančios sąlygas, apie kurias kalbama 3b įstatymo dėl švietimo sistemos 71b str.

(pagal:

- 2001 m. kovo 21 dienos Nacionalinės edukacijos ministro potvarkį dėl moksleivių ir studentų vertinimo, klasifikavimo ir kėlimo sąlygų ir būdo bei egzaminų ir patikrų organizavimo viešosiose mokyklose (DzU nr. 29, poz. 323, su pataisomis).

Diagnozė turi būti suformuluota vėliausiai iki pradinio mokymo pradžios kaip bendradarbiavimo įvairių sričių specialistų – psichologijos, pedagogikos, logopedijos, medicinos – bendradarbiavimo vaisius.

9. Kaip aprašyti *specifinius sunkumus mokytis*?

Specialistų grupės tyrimų medžiagos analizė sudaro pagrindą parengti charakteristikai, kuri turi padėti nukreipti terapeutinį darbą su moksleiviu. Turi ji labai ryškiai būti pravarti mokytojams jų židinio vidaus vertinimo sistemai, tuo tarpu apygardų egzaminų komisijų darbuotojams privalo padėti parengti moksleivių poreikius atitinkančias patikrų ir išorinių egzaminų sąlygas. Kiek tai yra įmanoma, formuluojama joje tiriamojo moksleivio pagalbos ir edukacijos perspektyvas.

Charakteristikoje turi būti pateikta:

- informacija, kiek kartų ir kada moksleivis buvo tiriamas,
- informacija, ar paskirta jam pagalba ir kokia forma, ar dirbo su savo problema,
- jo intelektualios veikos lygmens įvertinimas,
- aprašas pasireiškiančių sklaidos disfunkcijų ir kitų santrykių,
- nurodymas moksleivio „stiprių pusių“,
- ištyrimas problemos su teiginiu, kad konkrečiu atveju pasireiškia specifiniai sunkumai *skaityti ir rašyti* (sklaidos disleksija) bei eventualiu nurodymu esminio santrykių skaityti ir rašyti intensyvumo (vadinamojo stipraus disleksijos laipsnio).

Paskutinis punktas yra ypatingai reikšmingas apygardos egzaminų komisijai dėl principo išlyginti tų moksleivių egzaminų šansus.

Su sklaidos disleksija susijusių pagrindinių sąvokų žodynėlis

sklaidos disleksija – specifiniai vaikų sunkumai skaityti ir rašyti. Tai **santrykių sindromas** mokytis skaityti (*disleksija*), įvaldyti taisyklingą rašybą (*disortografija*) ir rašto grafinį lygmenį (*disgrafija*). Priešdėlis „dis” lotynų ir graikų kalba reiškia ko nors stygių, negalėjimą, suteikia negatyvią reikšmę. Terminas *disleksija* kilęs taip pat iš veiksmažodžio „lego” (graikų ir lotynų k.) - `skaitau` bei „lexis” - `kalba` (graikų k.). Apibrėžtis „sklaidos” rodo, kad tie sunkumai pasireiškia jau sklaidos amžiuje, kai tik pradedama mokytis skaityti ir rašyti.

disleksija – specifiniai sunkumai įvaldyti taisyklingą rašybą. Šis terminas yra dar vartojamas kaip trumpoji forma viso santrykių sindromo pavadinimui, antai taip sakome apie *dislektinius moksleivius*.

disortografija – specifiniai sunkumai įvaldyti taisyklingą rašybą. Šis terminas kilęs nuo priešdėlio „dis” bei žodžių: „Orthos” (graikų k.) - `taisyklingas` ir „grafo” (graikų k.) - `rašau, piešiu`.

disgrafija – sunkumai įvaldyti taisyklingą rašto grafinę formą. Terminą Lenkijoje pirmiausia vartojo H. Spionek, norėdamas nusakyti įvairias rašymo sunkumo apraiškas. Nuo septintojo dešimtmečio M. Bogdanowicz paskui čekų ir prancūzų literatūrą įsivedė sąvoką *disortografija* ir atskyrė nuo taip nusakomų santrykių įvaldyti taisyklingą rašybą, o *disgrafija* – tai menas įvaldyti grafinę rašymo formą – kitaip sakant *rašyseną*. Šis terminas kilęs iš priešdėlio „dis” bei veiksmažodžio „grapho” (graikų k.) - `rašau, piešiu`.

stipri sklaidos disleksija – tarptautinės medikų klasifikacijos (ICD-10, DSM-IV) teigia, kad apie 3-4% vaikų turi rimtų specifinio pobūdžio santrykių mokytis skaityti. Stokojama šios rūšies stiprių santrykių charakteristikos. Galima čia pasiūlyti pagrindinį atpažinimo kriterijų, tokį kaip sustingimas *elementaraus skaitymo* lygmenyje (II klasė) ir nepasiekiamas *avansuoto skaitymo* lygmuo bei vėlavimas 3-4 metais, kalbant apie skaitymo gebą. Tokius rimtus skaitymo santrikius paprastai lydi taip pat rimti santrikiai įvaldant taisyklingą rašybą. Kitai šių santrikių formai būdingas yra ryškus vėlavimas skaityti, patiriant labai įtemptų rašybos sunkumų, tiek turint omeny rašybos taisyklingumą, tiek konstatavimą pasakojimo raštu, stilistines ir skyrybos klaidas (DSM-IV klasifikacijoje tatau nusakoma kaip *rašymo ekspresijos santrikiai*).

disleksijos rizika – vaiko disharmoniškos psichomotorinės sklaidos simptomai (funkcinės sklaidos deficitai, dalyvaujantys skaitymo ir rašymo veikloje), kurie pranašauja, kad apsireikš sklaidos disleksija. Šiuo terminu galima taip pat apibrėžti jų sukeltas pirmas nesėkmes mokantis skaityti ir rašyti („0” ir „I” klasėje). Šią sąvoką išplatino M. Bogdanowicz, pasiskolinusi ją iš 1993 metų Europos disleksijos draugijos kampanijos medžiagų.

Bibliografija /išrinktos pozicijos lenkų kalba/:

1. M. Bogdanowicz, *O dysleksji, czyli specyficznych trudnościach w czytaniu i pisaniu - odpowiedzi na pytania rodziców i nauczycieli*. Lubin 1994.
2. M. Bogdanowicz, *Integracja percepcyjno-motoryczna. Teoria, diagnoza, terapia*. Warszawa 2000.
3. W. Brejnak, T. Opolska, R. Ponczek, *O dysleksji czyli specyficznych trudnościach w nauce*. Biblioteczka Reformy, Warszawa, 1999.

EGZAMINU GIMNAZIJOJE ORGANIZAVIMAS IR EIGA

1. Teisinės sąlygos

Gimnaziją baigiantiems moksleiviams egzaminas yra visuotinio ir privalomo pobūdžio. Todėl visi gimnaziją baigiantys moksleiviai *pagal 1991 m. rugsėjo 7 dienos įstatymą dėl švietimo sistemos* (1996 m. DzU nr. 67, poz. 329, su pataisomis) privalo ateiti į egzaminą. Tai pasakytina taip pat apie moksleivius, turinčius specifinių sunkumų mokytis.

Egzamino organizavimo taisykles viešosiose gimnazijose nustato Nacionalinės edukacijos ministro įsakai:

- 2001 m. kovo 21 dienos *dėl moksleivių ir studentų vertinimo, klasifikavimo ir kėlimo sąlygų ir būdų bei egzaminų ir patikrų organizavimo viešosiose mokyklose* (DzU nr. 29, poz. 323, su pataisomis),
- 1999 m. vasario 18 dienos *dėl apygardų egzaminų komisijų sudarymo ir jų teritorinės apimties* (DzU nr. 14, poz. 134, su pataisomis).

Egzamine tiriamų gebų apimtį nusakyta priede nr. 2, kuris sudaro neatskiriama dalį *2001 m. rugpjūčio 10 dienos Nacionalinės edukacijos ministro įsako dėl reikalavimų standartų, sudarančių pagrindą patikroms ir egzaminams organizuoti* (DzU nr. 92, poz. 1020).

Taisykles dėl psichologinės-pedagoginės pagalbos jaunimui, turinčiam specifinių sunkumų mokytis, organizavimo principų galima rasti:

- *2003 m. sausio 7 dienos Nacionalinės edukacijos ir sporto ministro įsake dėl psichologinės-pedagoginės pagalbos teikimo ir organizavimo viešuose darželiuose, mokyklose ir židiniuose* (DzU nr. 11, poz. 114),
- *2002 m. gruodžio 11 dienos Nacionalinės edukacijos ir sporto ministro įsake dėl viešųjų psichologinių-pedagoginių konsultacijų, tarp jų ir viešųjų specialistinių konsultacijų veikimo detalių taisyklių* (2003 m. DzU nr. 5, poz. 46),
- *2002 m. vasario 12 dienos Nacionalinės edukacijos ir sporto ministro įsake dėl mokymo viešosiose mokyklose scheminio plano* (DzU nr. 15, poz. 142, su pataisomis),
- *2001 m. gegužės 21 dienos Nacionalinės edukacijos ministro įsake dėl viešojo darželio bei viešųjų mokyklų scheminių statutų* (DzU nr. 61, poz. 624, su pataisomis).

2. Organizacinių sąlygų priderinimas prie moksleivių su specifiniais sunkumais mokytis

Moksleiviai su specifiniais sunkumais mokytis (turintys sklaidos disleksiją), išgyvendami organizacinį stresą, reaguoja su padidinta emocine įtampa, dėmesio, atminties ir pastabumo santrykiais, viršija laiko limitus dėl sunkumų skaityti ir pernelyg

lėto darbo tempo. Tie moksleiviai turi, be kita ko, sunkumų rašyti. Jų rašysena esti sunkiai išskaitoma ir turi daugybę klaidų, tarp jų ortografinių bei skyrybos.

Sutinkamai su aukščiau cituojamais įsakais moksleiviai, pasižymintys sunkumais mokytis (turintys sklaidos disleksiją), ateina į gimnazijos trečios klasės egzaminą tuo pačiu terminu, kaip ir visi likusieji moksleiviai.

Nesikeičia gimnazijos egzamine taip pat ir tiriamų gebėjimų apimtis. Ji visiems moksleiviams yra nusakyta reikalavimų standartuose, sudarančiuose pagrindą egzaminui organizuoti. Sąrašas standartų, esančių pagrindu organizuojant gimnazijos egzaminą su aptartais juose esančiais reikalavimais sudaro vieną iš *Informatoriaus dėl 2005 metų gimnazijos egzamino* skyrių.

Moksleiviai su sklaidos disleksija spręs tas pačias užduotis, kaip ir jų draugės ir draugai, neturintys disfunkcijos. Tačiau patikros metu jie gali pasinaudoti specialiai jiems pritaikytais organizaciniais ir techniniais sprendimais.

**Visų šių veiksmų tikslas
yra išlyginti šansas patikros metu,
o ne kūrėti papildomas privilegijas.**

Egzaminų sąlygos moksleiviams su specifiniais sunkumais skaityti ir rašyti

Kaip pritaikyti egzaminų sąlygas	Pasireiškiantys sunkumai
Gimnazijos egzaminą rašo vienoje salėje, kurioje egzaminų komisijos narys pradžioje vieną kartą garsiai skaito instrukciją, išanginį tekstą bei užduočių turinį, kad moksleiviai galėtų vienu metu akimis sekti lakšte užrašytą tekstą.	Problema skaityti ir suprasti skaitomą tekstą, emocionalinės problemos, sunkumai sukaupti dėmesį.
50% ilgesnis egzamino rašymo laikas (laikas, skirtas vienam kartui egzamino pradžioje perskaityti instrukciją, išanginį tekstą bei paliepiamus, nebus įskaitomas į užduočių sprendimo laiką).	Lėtas skaitymas ir rašymas.
Rašymas savarankiškai formuluojamų atsakymų užduotims spausdintomis raidėmis, kas daro rašyseną labiau išskaitomą.	Žemas grafinis rašysenos lygmuo.
Tikrinimas savarankiškai mokinių užduotims redaguotų atsakymų, remiantis kriterijais, pritaikytais prie mokinių disfunkcijos.	Problemos taikant ortografijos ir skyrybos principus, atsižvelgiant į įvairių pasakojimų formų struktūras, skaičiavimų užrašymo grafinį taisyklingumą ir išlaikant erdvinę orientaciją.

Moksleiviai su intensyviais sunkumais skaityti ir rašyti galės papildomai pažymėti uždarių užduočių atsakymus tiesiogiai lakšte; pasibaigus egzaminui egzaminų komisijops nariai atitinkamus moksleivių pažymėjimus perneš į atsakymų lapus (tai pasakytina tikrai apie stiprią disleksiją).

Visais siūlomais techniniais ir organizaciniais palengvinimais galės pasinaudoti tiksliai tie moksleiviai, kurie turi psichologinių-pedagoginių konsultacijų, taigi ir specialistinių konsultacijų, charakteristiką. Konsultacijų charakteristikos, kuriose pažymima, kad mokiniuose pasireiškia specifiniai sunkumai mokytis, privalo turėti įrašą, kad šie mokiniai atėjo laikyti egzamino prie jų psichofizinių poreikių pritaikytų sąlygų ir formos.

Kadangi visiems moksleiviams su sklaidos disleksija iki lapkričio pabaigos tų mokslo metų, kuriais įvyks gimnazijos egzaminas, būtina yra pritaikyti atitinkamas egzaminų sąlygas, mokyklų direkcijos turi persiųsti atitinkamoms apygardų egzaminų komisijoms sąrašus dislektinių moksleivių bei pačių patvirtintas kopijas individualių charakteristikų, pažymint, kad pasireiškia juose specifiniai sunkumai mokytis. Pasireiškusių intensyvaus laipsnio santrykius charakteristikoje reikia aiškiai pabrėžti.

Dislektinis moksleivis bei jo tėvai arba teisiniai globėjai turėtų patys apsispręsti, ar norės pasinaudoti siūlomais patogumais, ir apsisprendimą raštiška forma įteikti direkcijai mokyklos, kurią moksleivis lanko, ne vėliau nei iki mokslo metų, kuriais organizuojamas egzaminas, rugsėjo pabaigos.

MOKSLEIVIŲ ATSAKYMŲ PUNKTAVIMAS (KONKREČIOS UŽDUOTIES PAVYZDŽIU)

Moksleiviai, pasižymintys specifiniais sunkumais mokytis, turi atitikti standartuose nurodytus, visiems moksleiviams vienodus reikalavimus. Todėl gimnazijos egzamino metu jiems bus išdalinti tokio pat turinio lakštai, kaip ir moksleiviams, neturintiems sklaidos santrykių bei nuokrypų.

Sprendimuose užduočių, kurios reikalauja savarankiško atsakymų formulavimo, moksleiviai, pasižymintys specifiniais sunkumais mokytis, gali rašyti „spausdintomis raidėmis“, šitaip pagerindami užrašų tvarkingumą. Rašto tvarkingumo lygmuo nebus vertinamas, tačiau autoriai turi labai stengtis, kad ir jų tekstus būtų įmanoma perskaityti. Savarankiškai formuluojamus moksleivių atsakymus tikrins egzaminatoriai, įrašyti į Centrinės egzaminų komisijos apskaitą.

Atsižvelgiant į sunkumus rašyti bendrieji vertinimo kriterijai yra taip modifikuoti, kad nebūtų nei skriaudžiami moksleiviai, turintys specifinius sunkumus mokytis, nei taip pat negautų preferencijų. Visų pirma kreipta dėmesį į problemas

- atsižvelgiant į įvairių pasakojimo formų struktūras,
- taikant ortografijos ir skyrybos principus,
- dėl skaičiavimų taisyklingo grafinio pavidalo,
- dėl regos percepcijos,
- dėl erdvinės orientacijos.

Sudaryti kriterijai, pritaikyti prie moksleivių su specifiniais sunkumais mokytis, bus taikomi pakaitomis su bendraisiais kriterijais vien tik tai tiems moksleiviams, kurie turi psichologinių-pedagoginių konsultacijų, taigi ir specialistinių konsultacijų, charakteristikas, pažyminčias, kad pasireiškia juose disleksijos sindromas. Darbų vertinimo taškais būdas bus pritaikytas prie pasakojimo formos, kylančios iš paliepiamo.

Moksleivių su specifiniais sunkumais mokytis atvirų užduočių punktavimo kriterijai

HUMANITARINĖ DALIS – IŠPLĖSTINIO ATSAKYMŲ UŽDUOTYS

Pažymių kategorija		Punktacija
I. TEMA (0 - 7 tšk.)		
1.	Visas tekstas atitinka užduotį.	0 - 1
2.	Plėtotė apima: i) tinkamo pavyzdžio pateikimą, j) pavyzdžių komentavimą, k) sprendimų sumavimą, išvadas, l) temos realizavimą pagal mokinio priimtą ir pagrįstą koncepciją.	0 - 1 0 - 1 0 - 1 0 - 1
3.	Darbas yra teisingas meritoriniu požiūriu.	0 - 1
4.	Turinyje atsižvelgta į kontekstus.	0 - 1
II. KOMPOZICIJA (0 - 3 tšk.)*		
5.	Tekstas turi triskiautę kompoziciją išlaikant teisingas proporcijas.	0 - 1
6.	Tekstas rišlus (esama stilistinių sąsajų tarp atskirų darbo dalių).	0 - 1
7.	Tekstas logiškai sutvarkytas (neaptinkami nepagrįsti kartojimai).	0 - 1
III. KALBA IR STILIUS (0 - 4 tšk.)*		
8a.	Taisyklingai (reikšmės požiūriu) vartojami žodžiai, taip pat ir frazeologiniuose junginiuose.	0 - 3 <i>(leistinos trys klaidos, nepriklausomai nuo kategorijos)</i> 3 kl. - 3 tšk. 4 kl. - 2 tšk. 5 kl. - 1 tšk. 6 kl. - 0 tšk.
8b.	Taisyklingai kaitomi žodžiai bei jungiami žodžiai į sakinius ir vientisiniai sakiniai į sudėtinius (nesitaiko tų pačių sakinio struktūrų kartojimosi).	
8c.	Taikliai parenka kalbines priemones (nesitaiko vulgarizmų, nepagrįstų kolokvializmų, tuščiažodžiavimo, daugiareikšmiškumo, stilių painiojimo, nepagrįsto žodžių kartojimo, nepiktnaudžiaujama svetimybėmis, nesitaiko nepagrįstų posakių, kaip antai: praktiškai kalbant, paprasčiausiai, ta prasme, sakant).	
9.	Stilius funkcionalus (priderintas prie komunikatyvinės situacijos, išlaikyta išsakų forma).	0 - 1
IV. UŽRAŠYMAS (0 - 3 tšk.)*		
10.	Ortografija taisyklinga (leistinos keturios klaidos).	0 – 4kl. – 1 tšk. 5 kl. – 0 tšk.
11.	Skyryba taisyklinga (leistinos 4 klaidos).	0 - 1
12.	Užrašymas leidžia komunikuotis.	0 - 1
Viso		0 - 17

* - Šios kategorijos taškų neskiriama, jeigu darbas trumpesnis nei 1/2 reikalaujamos apimties.

Moksleivis gauna „0“ tšk., jeigu darbas neatitinka temos.

Sprendimo pavyzdys:

Užduotis:

Svarstinio forma išplėtok pateiktą temą:
Riteriškoji kultūra – išnyko ar išsilaikė iki mūsų laikų?
Pagrįsk atsakymą, remdamasis pavyzdžiu literatūra, filmu, gyvenimu.

17 tšk.

Aš manau, kad riteriškoji kultūra išsilaikė iki mūsų dienų. Nors jau turime 2003 metus, kai kurie dalykai iš riteriškosios kultūros yra dar mumyse.

Daugelis mano pažįstamų kartais pasielgia taip, lyg tikras riteris, užsistoja silpnesni, padeda kitiems ištiesia pagalbos ranką, moterį pirmą praleidžia pro duris pagelbsti jai. Režisieriai, kurdami filmus, gamina juos dažnai susijusius su kokiais riteriais. Neseniai į ekranus išėjo filmas, kuris vadinasi „Ugnimi ir kalaviju“. Tas filmas yra apie karą ir taip pat apie meilę. Kai kuriais momentais žmogus imi suvokti, kad pagrindinį herojų lošiantis aktorius yra tobulas riteris. Savo mylimai yra pasirengęs paaukoti savo gyvybę, tėvynei vėl taipgi. Nesibijo mirties ir gali pakelti visas nelaimes, kad tik būtų gerai. Yra taip pat daug ir kitokių filmų, pvz. „Tyruose ir girioje“ „Tadas Blinda“ ar televiziniai serialai, kurie juokingu būdu parodo riterį, toks yra ir „Robin Hood“. Stasius veikėjas knygos „Tyruose ir girioje“ man rodosi buvo riteris. Rūpinosi savo dama ponia Nel. Galėjo viską paaukoti.

„Tadas Blinda“, „Robin Hood“ tai serialai, kuriuose riteris nėra parodytas, pateiktas kaip tikras. Mažai žmonių gali šiandien suprasti kad jie taip pat tam tikra prasme yra riteriai, o ne tiktai veikėjai, kuriuos matome filme. Padeda vargšams, kaip ir tas pats mūsų žinomas Tadas.

Literatūroje autoriai dažnai taip pat remiasi riterių kultūra. „Giesmėje apie Rolandą“ autorius parodo, koks turėtų

*būti riteris, taip pat ir „Kryžiuočiuose” ir kituose kūrinuose
suminimas riteriškas mitas nors gal ir nepažodžiui.*

*Man atrodo, kad todėl taip daug žmonių imasi skaityti
viduramžių kūrinius ir tuos iš kitų epochų, kurie pasakoja apie
riterius, aš pati be to labai mėgstu skaityti, pasakoti ir žiūrėti
visko, kas yra susiję su riterių kultūra.*

MATEMETINĖ-GAMTINĖ DALIS

Užduotis:

Gamtininkai turi nusipirkti 49 palapines. Tam reikalui turi 14 000 zł. Krautuvėje yra dviejų rūšių palapinių. Pirmos rūšies palapinės kainuoja 350 zł., o antros rūšies viena kainuoja 250 zł.. Kiek daugiausiai pirmos rūšies palapinių gali nusipirkti gamtininkai?

6 tšk.

***Atvirų užduočių punktavimo kriterijai
moksleiviams su specifiniais sunkumais mokytis***

Reikalavimų kriterijai	Detalūs kriterijai	Dalinė punktacija	Maksimalus taškų skaičius
I. Užduoties sprendimo metodo nustatymas	1. Žymėjimų įvedimas arba jų tinkama interpretacija.	0 - 1	0 - 3
	2. Taisyklingai sudaryta viena lygčių sistemos lygtis.	0 - 1	
	3. Taisyklingai sudaryta antra lygčių sistemos lygtis.	0 - 1	
II. Lygčių sistemos sprendimas	1. Taisyklingai taikomas lygčių sistemos sprendimo metodas.	0 - 1	0 - 2
	2. Vienos nežinomosios nurodymas (skaičiavimuose leistinos yra grafinės klaidos arba smulkios skaičiavimo klaidos).	0 - 1	
III. Teisingo atsakymo nurodymas	1. Suredagavimas atsakymo, atitinkančio užduoties sąlygas, taip pat tokio, kuris yra grafinės arba skaičiavimo klaidos pasekmė.	0 - 1	0 - 1

Dėmesio: Kiekvieną kitą teisingą užduoties sprendimo būdą, jeigu jis pilnai pagrįstas ir aprašytas, reikia priimti ir priskirti maksimalų taškų kiekį.

Sprendimo pavyzdys:

40. uždutis (0 - 6)

Gamtininkai turi nusipirkti 49 palapines. Tam reikalui turi 14 000 zl. Krautuvėje yra dviejų rūšių palapinių. Pirmos rūšies palapinės kainuoja 350 zl., o antros rūšies viena kainuoja 250 zl.. Kiek daugiausiai pirmos rūšies palapinių gali nusipirkti gamtininkai?

didelės – x
mažos y

Žinome:
palapinių kiekis : 49
didelių kaina : 350 zl.
mažų kaina : 250 zl.
bendra kaina : 14000

$$\begin{cases} x \cdot 350 \text{ zl.} + y \cdot 250 \text{ zl.} = 14000 \\ x + y = 49 \end{cases}$$

$$\begin{cases} 350 + 250 = 14000 \\ x = 49 - y \end{cases}$$

$$\begin{aligned} 350(49 - y) &= 14000 \\ 16750 - 350y + 250y &= 14000 \\ 16750 - 14000 &= 100y \\ 2750 &= 100y \end{aligned}$$

5

$$y = 27,5$$

Ats.: Maksimaliai gali nusipirkti 27 dideles palapines.

Mokinys išanalizavo užduties turinį ir surado teisingą sprendimo būdą. Įvedė atitinkamus žymėjimus ir teisingai sudarė lygčių sistemą. Spręsdamas lygtį padarė vieną mažą skaičiavimo klaidą. Mokinio pateiktas atsakymas nėra teisingas, bet jis nėra skaičiavimo klaidos, o užduties neteisingos interpretacijos pasekmė.

Reikalavimų kategorija	I			II		III	Viso
	1	2	3	1	2	1	
Detalūs kriterijai	1	1	1	1	1	0	5
Punktacija	1	1	1	1	1	0	5